

Οι επιδράσεις των Ολυμπιακών Αγώνων στις διοργανώτριες πόλεις. Μελέτη της Ολυμπιακής κληρονομιάς των περιπτώσεων της Αθήνας (2004), του Πεκίνου (2008), του Λονδίνου (2012) και του Ρίο (2016).

Μαρία Κρητικού

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία που υποβάλλεται στο καθηγητικό σώμα για τη μερική εκπλήρωση των υποχρεώσεων απόκτησης Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη «Διοίκηση Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων» του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου στην κατεύθυνση «Μάνατζμεντ Αθλητικών Οργανισμών και Επιχειρήσεων»

Σπάρτη

(2020)

Εγκεκριμένο από την Εξεταστική Επιτροπή:

Επιβλέπων: Κωνσταντίνος Γεωργιάδης, Καθηγητής Τ.Ο.Δ.Α., ΠΑ.ΠΕΛ.

2^ο Μέλος: Αθανάσιος Κριεμάδης, Καθηγητής Τ.Ο.Δ.Α., ΠΑ.ΠΕΛ.

3^ο Μέλος: Αντώνης Τραυλός, Καθηγητής Τ.Ο.Δ.Α., ΠΑ.ΠΕΛ.

Υπεύθυνη Δήλωση

Με ατομική μου ευθύνη και γνωρίζοντας τις κυρώσεις που προβλέπονται από τις διατάξεις του άρθρου 18 (Λόγοι και διαδικασία διαγραφής από το ΠΜΣ) του Κανονισμού Λειτουργίας Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, δηλώνω υπεύθυνα ότι για τη συγγραφή της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής μου Εργασίας (ΜΔΕ) δεν χρησιμοποίησα ολόκληρο ή μέρος έργου άλλου δημιουργού ή τις ιδέες και αντιλήψεις άλλου δημιουργού χωρίς να γίνεται αναφορά στην πηγή προέλευσης (βιβλίο, άρθρο από εφημερίδα ή περιοδικό, ιστοσελίδα κλπ.).

Ημερομηνία: 08/ 04/ 2020

Η Δηλούσα

(Υπογραφή)

Copyright © Μαρία Κρητικού, 2020.

Με επιφύλαξη κάθε δικαιώματος. All rights reserved.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τη συγγραφέα.

Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τη συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την κληρονομιά που προκύπτει από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων και επηρεάζει τις πόλεις υποδοχείς σε διάφορα επίπεδα. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες χρονολογούνται ήδη από το 776 π. Χ., ενώ καταργήθηκαν το 393 μ. Χ.. Ωστόσο, σημειώθηκαν αρκετές προσπάθειες με σκοπό την αναβίωσή τους, γεγονός που επιτεύχθηκε το 1896. Έκτοτε, αποτελούν τη μεγαλύτερη αθλητική διοργάνωση που πραγματοποιείται κάθε τέσσερα χρόνια. Η διεξαγωγή των Αγώνων συνδέεται άρρηκτα με επιδράσεις, θετικές και αρνητικές, προς τις διοργανώτριες πόλεις, τη λεγόμενη κληρονομιά. Κάτι τέτοιο καθιστά την ολυμπιακή κληρονομιά ιδιαίτερα σημαντική στο πλαίσιο του Ολυμπιακού Κινήματος. Ωστόσο δεν υφίσταται σαφής ορισμός της έννοιας. Όσον αφορά τις μορφές τις οποίες λαμβάνει η κληρονομιά, σημειώνονται σε αθλητικό, αστικό, πολιτιστικό περιβαλλοντικό και οικονομικό επίπεδο. Η πολλαπλή σημασία της κληρονομιάς συνεπάγεται το ενδιαφέρον όλων των εμπλεκόμενων φορέων του Ολυμπιακού Κινήματος και ιδιαίτερα της Δ.Ο.Ε., η οποία δεσμεύεται για την προώθηση μιας θετικής κληρονομιάς, ακολουθώντας συγκεκριμένη στρατηγική. Στο πλαίσιο της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε, η παρούσα εργασία στηρίχθηκε στη βιβλιογραφική ανασκόπηση, η οποία συνίσταται αφ' ενός στη δευτερογενή ανάλυση πληροφοριών και αφ' ετέρου στην περιπτωσιολογική μελέτη. Όσον αφορά τα αποτελέσματα της εργασίας, δείχνουν ότι οι τέσσερις διοργανώτριες πόλεις που μελετώνται έγιναν αποδέκτες μιας θετικής κληρονομιάς. Ως επί το πλείστον, η εν λόγω κληρονομιά εκδηλώθηκε σε αθλητικό, αστικό, περιβαλλοντικό και πολιτιστικό επίπεδο. Μια πρόταση για μελλοντική έρευνα είναι η μελέτη τόσο των θετικών όσο και των αρνητικών κληρονομιών των ίδιων διοργανωτριών πόλεων, καθώς η παρούσα εργασία εστιάζει στις θετικές επιδράσεις των Αγώνων.

Λέξεις κλειδιά: Κληρονομιά, Αθήνα, Πεκίνο, Λονδίνο, Ρίο.

ABSTRACT

The present paper aims to present the Olympic legacy that occurs from the organization of the Olympic Games and influences the host cities in different sections. Olympic Games started in 776 BC and were abandoned in 393 AD. However, after many attempts made for reviving the games, they were revived indeed in 1896. From then on, they are the biggest sport competition that takes place every four years. Of course, the conduction of Olympic Games results in both positive and negative impacts to host cities. The impacts in question are called “legacy”. This makes Olympic legacy very important in the frame of the Olympic Movement. However there is not a specific definition for legacy. As for the types of legacy, the most usual are athletic, urban, cultural, environmental and economic legacy. Not only is legacy important for the I.O.C., but also for all stakeholders of the Olympic Movement. I.O.C. is dedicated to promote a positive legacy. This is why I.O.C. implements a specific strategy for legacy. As far as the methodology followed is concerned, this paper relied on literature review, particularly in secondary data analysis and case study. In the frame of results obtained, it seems that positive impacts occurred for all host cities studied, mostly in athletic, urban, environmental and cultural level. Since this paper focuses on positive impacts of Olympic Games of Athens, Beijing, London and Rio, studying both positive and negative impacts is proposed for future research.

Key words: Olympic legacy, Athens, Beijing, London, Rio.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να ευχαριστήσω τους επιβλέποντες καθηγητές της παρούσας μεταπτυχιακής εργασίας, κύριο Κωνσταντίνο Γεωργιάδη και κύριο Αντώνη Τραυλό, καθηγητές του Τμήματος Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού της Σχολής Επιστημών Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής του Πανεπιστημίου Πελοποννήσου, για την αγαστή συνεργασία τους και την αξιόλογη συμβολή τους στην περάτωση της εργασίας.

Επίσης, θα ήθελα να αφιερώσω την εργασία αυτή στην πολυαγαπημένη και κολλητή φίλη μου Χ....!!!!

Περιεχόμενα

ΠΕΡΙΛΗΨΗ	iii
ABSTRACT.....	iv
ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	v
Περιεχόμενα.....	vi
ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι.....	1
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	1
1.1 Θεωρητικό Υπόβαθρο.....	1
1.2 Διατύπωση του προβλήματος	3
1.3 Σκοπός της έρευνας	3
1.4 Σημαντικότητα της έρευνας.....	3
1.5 Ερευνητικές Υποθέσεις.....	3
1.6 Λειτουργικοί Ορισμοί.....	3
1.7 Προϋποθέσεις - Περιορισμοί	4
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ.....	5
2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	5
2.1.1 Αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες.....	5
2.1.2 Απόπειρες αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων	7
2.1.3 Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες	9
2.2.1 Έννοια της κληρονομιάς.....	11
2.2.2 Μορφές κληρονομιάς.....	15
2.2.2.1 Αθλητική κληρονομιά.....	15
2.2.2.2 Κοινωνική κληρονομιά.....	16
2.2.2.3 Περιβαλλοντική κληρονομιά.....	17
2.2.2.4 Αστική κληρονομιά.....	17
2.2.2.5 Οικονομική κληρονομιά	18

2.2.2.6 Περαιτέρω κατηγοριοποίηση της κληρονομιάς.....	18
2.2.3 Σημασία της κληρονομιάς	20
2.2.4 Δ.Ο.Ε. και κληρονομιά	24
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ	28
3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ.....	28
3.1 Εισαγωγή	28
3.2 Επιλογή ποιοτικής έρευνας.....	29
3.3 Μέθοδοι συλλογής δεδομένων	29
3.3.1 Περιπτωσιολογική Μελέτη (case study).....	29
3.3.2 Δευτερογενής ανάλυση πληροφοριών	30
3.4 Ανάλυση δεδομένων	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙV	32
4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ.....	32
4.1 Η περίπτωση της Αθήνας (2004).....	32
4.1.1 Αθλητική κληρονομιά.....	32
4.1.2 Αστική κληρονομιά.....	34
4.1.3 Τουριστική κληρονομιά.....	36
4.1.4 Πολιτιστική - κοινωνική κληρονομιά	37
4.1.5 Περιβαλλοντική κληρονομιά	39
4.1.6 Λοιπές μορφές κληρονομιάς.....	39
4.2 Η περίπτωση του Πεκίνου (2008).....	40
4.2.1 Αθλητική κληρονομιά.....	41
4.2.2 Αστική κληρονομιά.....	44
4.2.3 Πολιτιστική - κοινωνική κληρονομιά	45
4.2.4 Περιβαλλοντική κληρονομιά	47
4.2.5 Λοιπές μορφές κληρονομιάς.....	48
4.3 Η περίπτωση του Λονδίνου (2012).....	49

4.3.1 Αθλητική κληρονομιά.....	49
4.3.2 Αστική κληρονομιά.....	51
4.3.3 Κοινωνική κληρονομιά.....	53
4.3.4 Περιβαλλοντική κληρονομιά.....	54
4.3.5 Λοιπές μορφές κληρονομιάς.....	55
4.4 Η περίπτωση του Ρίο (2016).....	56
4.4.1 Αθλητική κληρονομιά.....	56
4.4.2 Αστική κληρονομιά.....	58
4.4.3 Εκπαιδευτική κληρονομιά.....	59
4.4.4 Κοινωνική κληρονομιά.....	60
4.4.5 Περιβαλλοντική κληρονομιά.....	60
4.4.6 Λοιπές μορφές κληρονομιάς.....	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ V.....	63
5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ.....	63
Βιβλιογραφία.....	67
Ελληνική.....	67
Ξενόγλωσση.....	67
Διαδικτυακές πηγές.....	73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ι

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1.1 Θεωρητικό Υπόβαθρο

Στο πλαίσιο του αθλητισμού, πολλές πόλεις παγκοσμίως φιλοξενούν μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις, μεταξύ των οποίων είναι και οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Οι τελευταίοι μάλιστα όχι μόνο είναι εξαιρετικής σημασίας, αλλά θεωρούνται ίσως η σημαντικότερη εκ των μεγαλύτερων αθλητικών διοργανώσεων (Malfas, Houlihan, & Theodoraki, 2004, σελ. 209). Ο λόγος για κάτι τέτοιο έγκειται στο γεγονός της συμμετοχής σε παγκόσμιο επίπεδο, όπως επίσης στο γεγονός ότι συνδέεται και προωθεί την ειρήνη, τη συμφιλίωση και συναδέλφωση των λαών. Παρά το ότι πρόκειται για μια χρονικά σύντομη διοργάνωση, διάρκειας δυο εβδομάδων, οι απαιτήσεις σε δαπάνες και επενδύσεις είναι τεράστιες. Ειδικότερα, απαιτούνται επενδύσεις τόσο για την εξυπηρέτηση των αποστολών των χωρών και των επισκεπτών, όσο και για την κατασκευή της απαραίτητης αθλητικής υποδομής (Ζωγράφος, 2009, σελ. 90). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι θερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες προσελκύουν 10.000 και πλέον αθλητές, προερχόμενους από 200 και πλέον έθνη, για να συμμετάσχουν σε περισσότερα από 300 αγωνίσματα. Αναμφισβήτητα, τέτοιες διοργανώσεις επηρεάζουν πολλαπλώς τη διοργανώτρια πόλη (Samuel & Stubbs, 2013, σελ. 486).

Μακροπρόθεσμα λοιπόν, οι Ολυμπιακοί Αγώνες συνεπάγονται αξιοσημείωτες αλλαγές στον τόπο διεξαγωγής τους, την κοινότητα, την εικόνα και την υποδομή του. Σαφώς, τέτοιες αλλαγές δεν αφορούν μόνο τις ευχάριστες αναμνήσεις από το διοργάνωση. Απεναντίας, εκτός από τη ριζική αλλαγή που επιφέρουν στη διοργανώτρια πόλη, οι Ολυμπιακοί Αγώνες δημιουργούν κληρονομιά συνολικά για το Ολυμπιακό Κίνημα, καθώς συντελούν στη διάδοση των Ολυμπιακών αξιών παγκοσμίως (I.O.C., 2012). Συνολικά, τέτοιες διοργανώσεις επηρεάζουν πολλαπλώς τη διοργανώτρια πόλη, αφήνοντας τις επιδράσεις τους για πολύ καιρό μετά τη λήξη τους (Samuel & Stubbs, 2013, σελ. 486). Πέρα από τη σχεδιασμένη κληρονομιά, οι μεγάλες αθλητικές διοργανώσεις συνεπάγονται επίσης αποτελέσματα που δεν έχουν προγραμματιστεί, τα λεγόμενα εξωτερικά στοιχεία (Chappelet, 2012, σελ. 82). Εν πρώτοις, οι Ολυμπιακοί Αγώνες συνδέονται με υπέρογκες δαπάνες για την

κατασκευή έργων (Maloutas, Sayas, & Souliotis, 2009, σελ. 21). Ομοίως, συχνό φαινόμενο είναι η επένδυση σε τεράστιες αθλητικές υποδομές, που εξυπηρετούν μόνο τις ολυμπιακές ανάγκες, αποτελώντας μη βιώσιμες επενδύσεις μετά τους Αγώνες (Gratton & Preuss, 2008, σελ. 1922). Αναμφισβήτητα τέλος, σημειώνονται επιδράσεις στο περιβάλλον, δεδομένης της δραστηριότητας των χιλιάδων εμπλεκόμενων φορέων (αθλητές, προπονητές, αξιωματούχοι, εκπρόσωποι Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας, χορηγοί, θεατές) (Samuel & Stubbs, 2013, σελ. 486). Ως εκ τούτου λοιπόν, αναφέρεται ότι στο πλαίσιο της κληρονομιάς εντάσσονται επίσης οι αρνητικές επιδράσεις των γεγονότων (Preuss, 2007, σελ. 210).

Ως θετική άυλη κληρονομιά θεωρείται *«η αναβάθμιση των πόλεων, η αυξημένη διεθνής φήμη, ο αυξημένος τουρισμός, η βελτιωμένη δημόσια διαβίωση, η πρόσθετη απασχόληση, περισσότερες τοπικές επιχειρηματικές ευκαιρίες, μάρκετινγκ, ανανεωμένο κοινοτικό πνεύμα, καλύτερη διαπεριφερειακή συνεργασία, παραγωγή ιδεών, παραγωγή πολιτιστικών αξιών, λαϊκή μνήμη, εκπαίδευση, συναισθηματική εμπειρία και πρόσθετη τεχνολογία»* (Mangan, 2008, σελ. 1869). Απεναντίας, παραδείγματα αρνητικής κληρονομιάς είναι *«τα χρέη από την κατασκευή, τα υψηλά κόστη ευκαιρίας, οι υποδομές που δεν χρειάζονται μετά την εκδήλωση, ο προσωρινός αποκλεισμός, η απώλεια τουριστών που θα είχαν επισκεφτεί την πόλη υποδοχής αν δεν λάμβανε χώρα η εκδήλωση, αύξηση μισθώσεων ακινήτων και κοινωνικά άδικη μετακίνηση και ανακατανομή»* (Mangan, 2008, σελ. 1869).

Συνοψίζοντας, όπως υποστηρίζει ο Jacques Rogge, πρώην Πρόεδρος της Δ.Ο.Ε., το Ολυμπιακό Κίνημα δεσμεύεται για τη δημιουργία βιώσιμων κληρονομιών, ενώ οι Αγώνες έχουν τη δυνατότητα να αφήσουν πληθώρα περιβαλλοντικών, κοινωνικών και οικονομικών κληρονομιών, ικανών να αλλάξουν ριζικά μια κοινότητα, μια περιοχή και ένα έθνος (I.O.C., 2012). Για αυτό λοιπόν, η Δ.Ο.Ε. από κοινού με τις τοπικές οργανωτικές επιτροπές στοχεύουν με τη δράση τους στην δημιουργία θετικής και μόνιμης κληρονομιάς τόσο για τη διοργανώτρια πόλη ειδικότερα, όσο και για τη χώρα υποδοχής γενικότερα (<https://www.olympic.org/the-ioc/celebrate-olympic-games>).

1.2 Διατύπωση του προβλήματος

Η κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων αποτελεί μείζον ζήτημα στο πλαίσιο του Ολυμπιακού Κινήματος. Αφ' ενός, η Δ.Ο.Ε. δεσμεύεται για την προώθηση θετικής κληρονομιάς στις διοργανώτριες πόλεις, αφ' ετέρου οι τελευταίες καλούνται να σχεδιάσουν την ολυμπιακή κληρονομιά που επιδιώκουν, ήδη από τη φάση υποβολής της υποψηφιότητάς τους. Έτσι, το ζητούμενο της παρούσας εργασίας είναι εάν οι Ολυμπιακοί Αγώνες συμβάλλουν στη δημιουργία θετικής κληρονομιάς.

1.3 Σκοπός της έρευνας

Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι η διερεύνηση των επιδράσεων που άσκησαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες στις τέσσερις τελευταίες διοργανώτριες πόλεις, δηλαδή την Αθήνα, το Πεκίνο, το Λονδίνο και το Ρίο, εστιάζοντας κατά βάση στις θετικές επιδράσεις τους.

1.4 Σημαντικότητα της έρευνας

Η σημαντικότητα της έρευνας έγκειται στο γεγονός ότι ολοένα και περισσότερο αυξάνεται η σημασία της ολυμπιακής κληρονομιάς, σε τέτοιο βαθμό ώστε οι υποψήφιες διοργανώτριες πόλεις διεκδικούν τη φιλοξενία των Αγώνων, επιδιώκοντας να ωφεληθούν από τις θετικές επιδράσεις τους.

1.5 Ερευνητικές Υποθέσεις

Ε.Υ.1: Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2004 άφησαν θετική κληρονομιά στην Αθήνα.

Ε.Υ.2: Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2008 άφησαν θετική κληρονομιά στο Πεκίνο.

Ε.Υ.3: Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2012 άφησαν θετική κληρονομιά στο Λονδίνο.

Ε.Υ.4: Οι Ολυμπιακοί Αγώνες 2016 άφησαν θετική κληρονομιά στο Ρίο.

1.6 Λειτουργικοί Ορισμοί

Ορισμοί εννοιών που χρησιμοποιούνται είναι οι ακόλουθοι:

- ✓ *Κληρονομιά: «Ανεξάρτητα από το χρόνο παραγωγής και το χώρο, κληρονομιά είναι όλες οι προγραμματισμένες και απρογραμματίστες, θετικές και αρνητικές, υλικές και άυλες δομές που δημιουργούνται από και για ένα αθλητικό γεγονός και οι οποίες διαρκούν περισσότερο από το ίδιο το γεγονός» (Preuss, 2007, σελ. 211).*

- ✓ *Ολυμπιακοί Αγώνες: «Οι σημαντικότεροι πανελλήνιοι αθλητικοί αγώνες, οι οποίοι ήταν αφιερωμένοι στο Δία και τελούνταν κάθε τέσσερα χρόνια στην Ολυμπία, είχαν δε τόσο μεγάλη αίγλη, ώστε κατά τη διάρκειά τους διακόπτονταν οι πολεμικές επιχειρήσεις». «Η μεγαλύτερη σύγχρονη διεθνής αθλητική διοργάνωση, η οποία πραγματοποιείται κάθε τέσσερα χρόνια σε διαφορετική χώρα με συμμετοχή αθλητών από ολόκληρο τον κόσμο και περιλαμβάνει πολλά αγωνίσματα» (Μπαμπινιώτης, 2002, σελ. 1250).*

- ✓ *Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή: «Η Δ.Ο.Ε. είναι ένας μη κερδοσκοπικός ανεξάρτητος διεθνής οργανισμός αποτελούμενος από εθελοντές. Ο Πρόεδρος της Δ.Ο.Ε. προεδρεύει όλων των δραστηριοτήτων του, ενώ η Συνεδρίαση της Δ.Ο.Ε. και το Εκτελεστικό Συμβούλιο είναι υπεύθυνες για τη λήψη των κυριότερων αποφάσεων για την οργάνωση» (<https://www.olympic.org/the-ioc>).*

1.7 Προϋποθέσεις - Περιορισμοί

Σε επίπεδο περιορισμών, αναφέρεται ότι η εργασία βασίζεται κυρίως στη βιβλιογραφική ανασκόπηση. Εκτός αυτού, η εργασία επικεντρώνεται στις περιπτώσεις τεσσάρων συγκεκριμένων Ολυμπιάδων. Τέλος, εστιάζει περισσότερο στις θετικές επιδράσεις των Αγώνων, με ελάχιστη αναφορά στις αρνητικές.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ

2. ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

2.1.1 Αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες

Στο πλαίσιο του αρχαίου κόσμου, ο χώρος της Ολυμπίας διακρίνεται για την ιερότητά του ήδη από προϊστορικούς χρόνους (Μουρατίδης, 2001, σελ. 19). Μάλιστα, αξίζει να σημειωθεί ότι μεταξύ άλλων, αποτελούσε σύμβολο της ισόρροπης σωματικής και πνευματικής ανάπτυξης, της ευγενούς άμιλλας, του σεβασμού προς τον αντίπαλο. Συγχρόνως, υπήρξε το ιερό κέντρο στο πλαίσιο του ελληνικού κόσμου (Μουρατίδης, 2010, σελ. 148). Επιπλέον, το Ολυμπιακό Πνεύμα οφείλεται στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό, καθώς ο αθλητισμός υπήρξε αναπόσπαστο κομμάτι της εκπαίδευσης στην αρχαία Ελλάδα, ενώ σκοπός του ήταν η ισόρροπη ανάπτυξη των πνευματικών, ψυχικών και σωματικών αρετών του ανθρώπου (<http://ioa.org.gr/h-klhponomia-ton-archeon-olybiakon-agonon/?lang=el>).

Αναφορικά με την προέλευση των Ολυμπιακών Αγώνων, δεν υπάρχει ιδιαίτερη σαφήνεια, λόγω των πολλαπλών μυθολογικών εκδοχών. Σύμφωνα με μια τέτοια εκδοχή, οι Αγώνες ιδρύθηκαν από το Δία, κατόπιν της νίκης του στην πάλη με αντίπαλο τον πατέρα του Κρόνο. Άλλη εκδοχή υποστηρίζει ότι οι Αγώνες προέρχονται από τους Κουρήτες, ιδίως από το μεγαλύτερο αδερφό Ηρακλή Δάκτυλο. Ειδικότερα, ο τελευταίος ενώπιον του Δία οργάνωσε αγώνες δρόμου μεταξύ των αδερφών του. Οι εν λόγω αγώνες ονομάστηκαν από τον ίδιο «Ολύμπια» και ορίστηκε να τελούνται κάθε πέντε χρόνια (Μουρατίδης, 2001, σελ. 19). Συν τοις άλλοις, ως ιδρυτής των Αγώνων φέρεται να είναι ο γιος του Δία, Ηρακλής, όπως επίσης ο Πέλοπας, κατόπιν της επικράτησής του στη μάχη έναντι του Οινόμαου (Μουρατίδης, 2010, σελ. 162). Οι εν λόγω μυθολογικές εκδοχές εξηγούνται από διαμάχες που επικρατούσαν μεταξύ ελληνικών φύλων, θεοτήτων και ηρώων. Ως εκ τούτου, με τον εκάστοτε κατακτητή της Ολυμπίας, άλλαζαν επίσης οι παραδόσεις για τον τόπο αυτό (Μουρατίδης, 2001, σελ. 20).

Παρ' όλ' αυτά, οι Αγώνες λησμονήθηκαν έως την εποχή του Ιφίτου, βασιλιά των Ηλείων, οπότε και αναβίωσαν. Η Ολυμπιάδα του Ιφίτου λοιπόν τοποθετείται χρονικά το 776 π. Χ.. Η συγκεκριμένη χρονολογία αποτελεί και επίσημη χρονολογία

έναρξης αρίθμησης των Ολυμπιακών Αγώνων, καθώς δεν υπάρχουν καταγεγραμμένα ονόματα νικητών νωρίτερα από αυτή. (<http://ioa.org.gr/h-klhponomia-ton-archeon-olybiakon-agonon/?lang=el>). Όπως και να 'χει, οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούσαν τους παλαιότερους και σημαντικότερους αγώνες, καθώς επίσης τη μεγαλύτερη αθλητική διοργάνωση της αρχαιότητας (Μουρατίδης, 2010, σελ. 161). Τόπος διεξαγωγής τους ήταν η Ολυμπία της Ήλιδας, ενώ πραγματοποιούνταν ανά τετραετία προς τιμή του Θεού Δία (Μουρατίδης, 2001, σελ. 22). Δικαίωμα συμμετοχής στους Αγώνες είχαν μόνο οι ελεύθεροι Έλληνες αθλητές από όλο τον ελληνικό κόσμο της αρχαιότητας (Μουρατίδης, 2010, σελ. 184). Στο πλαίσιο αυτό, αξιοσημείωτος είναι ο θεσμός της εκεχειρίας, μεταξύ των ελληνικών πόλεων, που επέτρεπε την ασφαλή μετακίνηση των αθλητών και των θεατών στην Ολυμπία, καθώς σήμαινε την παύση των πολεμικών συγκρούσεων (<http://ioa.org.gr/h-klhponomia-ton-archeon-olybiakon-agonon/?lang=el>).

Επί πολλά έτη, το μόνο αγώνισμα των Αγώνων ήταν ο αγώνας δρόμου, για αυτό διαρκούσαν μόλις μια ημέρα. Σταδιακά προστέθηκαν λοιπά αγωνίσματα, όπως ο δίαυλος, ο δόλιχος, η πάλη, το πένταθλο, η πυγμαχία, οι αρματοδρομίες, το παγκράτιο, οι ιππικοί αγώνες, οι αγώνες παιδών, η δισκοβολία, ο ακοντισμός, το άλμα, αυξάνοντας τις ημέρες των Αγώνων. Συν τοις άλλοις, σιγά σιγά θεσπίστηκαν επίσης αγώνες για κοπέλες, τα «Ηραία». (<http://ioa.org.gr/h-klhponomia-ton-archeon-olybiakon-agonon/?lang=el>). Σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς, οι Αγώνες διαρκούσαν πέντε ημέρες, μεταξύ των οποίων η πρώτη και η πέμπτη ήταν ημέρες τέλεσης θυσιών, ευχαριστιών, τελετών καθώς και ορκωμοσίας των αθλητών (Μουρατίδης 2010, σελ. 18). Πέρα από τους αθλητές ορκίζονταν επίσης οι Ελλανοδίκες και κριτές των Αγώνων, για να τηρήσουν την αμεροληψία τους (Μουρατίδης, 2001, σελ. 28). Αρχικά, ως έπαθλα δίνονταν κάποια δώρα, ενώ από το 752 π. Χ. καθιερώθηκε ο κότινος, στεφάνι από κλαδί αγριελιάς (<http://ioa.org.gr/h-klhponomia-ton-archeon-olybiakon-agonon/?lang=el>).

Παρ' όλ' αυτά και ύστερα από διάρκεια περίπου 1.200 ετών και από περιόδους ακμής και παρακμής που υπέστησαν, εν τέλει οι Αγώνες καταργήθηκαν ως ειδωλολατρικοί το 393 μ. Χ. από το Βυζαντινό αυτοκράτορα Θεοδόσιο Β'. Ωστόσο, έμελλε να αναβιώσουν 1503 χρόνια αργότερα (Μουρατίδης, 2010, σελ. 101).

2.1.2 Απόπειρες αναβίωσης των Ολυμπιακών Αγώνων

Η ύπαρξη αθλητικής δραστηριότητας είναι εμφανής από τους Βυζαντινούς χρόνους. Πιο συγκεκριμένα, στοιχεία που μαρτυρούν κάτι τέτοιο είναι τα ακριτικά τραγούδια, στα οποία ο Διγενής Ακρίτας φαίνεται να διακρίνεται σε ποικίλα αθλήματα. Ομοίως, αθλητική δραστηριότητα εντοπίζεται επίσης κατά την Τουρκοκρατία. Ειδικότερα, οι κλέφτες και αρματωλοί επιδίδονταν σε διάφορα αγωνίσματα, ώστε να βρίσκονται σε πολεμική ετοιμότητα. Εκτός αυτού, τελούνταν αθλητικοί αγώνες στο πλαίσιο θρησκευτικών εορτών (Γεωργιάδης, 2001, σελ. 87). Παράλληλα, την εποχή της Τουρκοκρατίας πολλές ελληνικές πόλεις στην περιοχή της Βιθυνίας εξακολουθούσαν να τηρούν τα παλιά ήθη και έθιμα, μέρος των οποίων υπήρξαν και οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Άλλωστε, στη Βιθυνία τελούνταν Αγώνες ήδη από το 19^ο αιώνα, που ονομάζονταν «Ολυμπιακοί» (Μουρατίδης, 2010, σελ. 113).

Στην ουσία, οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν είχαν λησμονηθεί στο πέρασμα των χρόνων, ούτε είχαν πάψει να υφίστανται ως ιδέα. Πιο συγκεκριμένα, στο πλαίσιο του 18^{ου} αιώνα οι Νεοκλασικοί της Ευρώπης συνέχιζαν να εκφράζουν το θαυμασμό τους προς το θεσμό των Αγώνων, καθώς επίσης προς τα ιδεώδη του, όπως η ισόρροπη ανάπτυξη σώματος και πνεύματος και η καλλιέργεια του ευ αγωνίζεσθαι. Τα εν λόγω ιδεώδη μάλιστα, είχαν υιοθετηθεί από πολλές πόλεις της Ευρώπης, στο πλαίσιο των εκπαιδευτικών συστημάτων τους (Μουρατίδης, 2010, σελ. 149). Από εκεί και πέρα, η αναβίωση των Αγώνων ήταν απόρροια αρκετών γεγονότων. Τέτοια γεγονότα που συνέβαλαν σε αυτό ήταν η αποκάλυψη του ιερού χώρου της Ολυμπίας, οι συνθήκες ειρήνης που επικρατούσαν στις ευρωπαϊκές χώρες, οι προσπάθειες των χωρών αυτών να μιμηθούν την κλασική αρχαιότητα, όπως επίσης η δράση ορισμένων ανθρώπων, τόσο Ελλήνων όσο και ξένων (Μουρατίδης, 2010, σελ. 151-152). Αξίζει να σημειωθεί ότι στο σύνολό τους πραγματοποιήθηκαν δεκαεφτά προσπάθειες αναβίωσης των Αγώνων, πριν αυτό καταστεί εφικτό τελικά το 1896 (Μουρατίδης, 2010, σελ 102).

Σε ελληνικό επίπεδο, απόπειρες για την αναβίωση των Αγώνων καταγράφονται ήδη από την εποχή του Ρήγα Φεραίου, οπότε και οι Έλληνες επεδίωκαν την ανασύσταση του ελληνικού έθνους. Βάση για κάτι τέτοιο αποτελούσαν τα συστατικά στοιχεία του ελληνικού πολιτισμού, δηλαδή το αρχαίο δράμα και οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Ο ίδιος ο Ρήγας Φεραίος προέβη στη μετάφραση

τριών ξένων έργων με τίτλο «Ηθικός Τρίποδας». Το πρώτο έργο ήταν το “L’ Olimpiade” του Metastasio, το οποίο περιέγραφε τους αρχαίους Ολυμπιακούς Αγώνες (Georgiadis, 2003, σελ. 27). Ομοίως, οι ποιητές Αλέξανδρος και Παναγιώτης Σούτσος υποστήριζαν τις προσπάθειες αναγέννησης του Ελληνισμού, προτείνοντας επίσης την αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Μάλιστα, ο Παναγιώτης Σούτσος από κοινού με τον Ιωάννη Κωλέττη, υπουργό εσωτερικών, απέστειλαν στο βασιλιά Όθωνα ολοκληρωμένο σχέδιο για την αναβίωση των Αγώνων, προτείνοντας την τέλεσή τους κατά τα έτη 1836, 1837, 1838 και 1839 στις πόλεις της Αθήνας, της Τρίπολης, της Ύδρας και του Μεσολογγίου, αντίστοιχα (Georgiadis, 2003, σελ. 28). Εξ ίσου σημαντική ήταν η προσπάθεια του Δήμου Λετρίνων για τέλεση Ολυμπιακών Αγώνων ανά τετραετία, αρχής γενομένης το 1838 και ιδιαίτερα την ημέρα της 25^{ης} Μαρτίου. Παρ’ ό,τι οι παραπάνω προσπάθειες δεν τελεσφόρησαν, ωστόσο συνέβαλαν στην ενίσχυση της ιδέας της αναβίωσης, η οποία αποτελούσε σκοπό του ελληνικού κράτους τις δυο πρώτες δεκαετίες από τη σύστασή του (Μουρατίδης, 2010, σελ 121-122). Στο ίδιο πλαίσιο, ο Ευαγγέλης Ζάππας, παρακινούμενος από τα δημοσιεύματα των αδελφών Σούτσου, προέβη σε ενέργειες χάρη στις οποίες η ιδέα της αναβίωσης των Αγώνων άρχισε να πραγματοποιείται. Πιο συγκεκριμένα, αποτέλεσμα των προσπαθειών του Ζάππα, ήταν η διοργάνωση των Ζαππειών Ολυμπίων το 1859, το 1870, το 1875 και το 1888-1889, υλοποιώντας την ιδέα του Σούτσου (Γεωργιάδης, 2001, σελ. 89, 94, 99, 101). Τέλος, αξιόλογη ήταν η συμβολή του Δημήτριου Βικέλα, ο οποίος εκπροσωπώντας την Ελλάδα στο Διεθνές Αθλητικό Συνέδριο του 1894 στο Παρίσι, πρότεινε την τέλεση των πρώτων Ολυμπιακών Αγώνων στην Αθήνα (Μουρατίδης, 2010, σελ. 176).

Πέρα από τις προσπάθειες αναβίωσης από την πλευρά των Ελλήνων, εξ ίσου σημαντικές προσπάθειες σημειώθηκαν από την πλευρά κάποιων Ευρωπαίων. Εν πρώτοις, ο Άγγλος William Penny Brooks, εκδήλωσε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για την αναβίωση των Αγώνων. Ως αποτέλεσμα των προσπαθειών του, διοργανώθηκαν Ολυμπιακοί Αγώνες στο Much Wenlock, οι οποίοι μάλιστα συνδέθηκαν με τα Ζαππεια Ολύμπια (Μουρατίδης, 2010, σελ. 155). Εκτός αυτού, ο Pierre de Coubertin απογοητευμένος από το εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας του Γαλλίας, μελέτησε τα εκπαιδευτικά συστήματα σε σχολεία της Αγγλίας και της Αμερικής. Το συμπέρασμα στο οποίο κατέληξε είναι ότι ο συνδυασμός των ολυμπιακών αξιών και γενικότερα των αξιών της κλασικής αγωγής με τις αξίες του Άγγλου gentleman, συνθέτουν το πιο

άρτιο σύστημα για την άσκηση των νέων. Όνειρό του ήταν η αναβίωση των Ολυμπιακών Αγώνων, γεγονός το οποίο πρότεινε το 1892 στο πλαίσιο συνάντησης των Γάλλων επισήμων του αθλητισμού στη Σορβόνη (Μουρατίδης, 2010, σελ. 160).

2.1.3 Σύγχρονοι Ολυμπιακοί Αγώνες

Ως Ολυμπισμός ορίζεται *«μια φιλοσοφία ζωής, που εξαίρει και συνδυάζει σ' ένα ισορροπημένο σύνολο τις αρετές του σώματος, της θέλησης και του νου. Συνδυάζοντας τον αθλητισμό με τον πολιτισμό και την παιδεία, ο Ολυμπισμός προσπαθεί να δημιουργήσει έναν τρόπο ζωής βασιζόμενο στη χαρά της προσπάθειας, την εκπαιδευτική αξία του καλού παραδείγματος και το σεβασμό για τις παγκόσμιες θεμελιώδεις ηθικές αξίες»* (Olympic Charter, 2019). Σκοπός του Ολυμπισμού είναι να θέσει τον αθλητισμό στην υπηρεσία της ανθρωπότητας και η προώθηση της ειρήνης. Διακρίνεται για τις ατομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές και οικουμενικές αρχές που τον διέπουν (Olympic Charter, 2019).

Το Ολυμπιακό Κίνημα είναι η συντονισμένη, οργανωμένη, καθολική και μόνιμη δράση όλων των εμπλεκόμενων με τις αξίες του Ολυμπισμού. Το Ολυμπιακό Κίνημα διοικεί η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή (Δ.Ο.Ε.). Η υψηλότερη έκφραση του Ολυμπιακού Κινήματος είναι η οργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Οι Ολυμπιακοί Αγώνες δεν είναι παρά ο συναγωνισμός αθλητών στο πλαίσιο ατομικών και ομαδικών αθλημάτων. Επιτυγχάνουν την ένωση των αθλητών, οι οποίοι επιλέγονται από τις Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές και συναγωνίζονται υπό την τεχνική καθοδήγηση των εμπλεκόμενων Διεθνών Ομοσπονδιών (Olympic Charter, 2019).

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες πραγματοποιούνται ανά τετραετία, ενώ κάθε φορά φιλοξενούνται από διαφορετική ήπειρο. Πρόκειται για Αγώνες διεθνούς κλίμακας που περιλαμβάνουν 24 αγωνίσματα (Ζωγράφος, 2009, σελ. 90). Μάλιστα, ήδη από το 1996 συνοδεύονται από τους Παραολυμπιακούς Αγώνες, οι οποίοι διεξάγονται για τα Άτομα με Αναπηρία. Πέρα από τους Θερινούς, διοργανώνονται επίσης οι Χειμερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες, οι οποίοι χρονολογούνται από το 1924 (Mallon, 2001, σελ. 217). Η ανώτατη αρχή, η οποία αναλαμβάνει την εποπτεία της διοργάνωσης είναι η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, η λειτουργία της οποίας διέπεται από τον Ολυμπιακό Χάρτη (Ζωγράφος, 2009, σελ. 90). Ακολούθως, αναφέρονται όλες οι σύγχρονες Ολυμπιάδες που πραγματοποιήθηκαν από το 1896 έως σήμερα:

- ✓ 1896: Αθήνα
- ✓ 1900: Παρίσι
- ✓ 1904: Άγιος Λουδοβίκος Ηνωμένων Πολιτειών Αμερικής
- ✓ 1906: Οι Β' Διεθνείς Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας
- ✓ 1908: Λονδίνο
- ✓ 1912: Στοκχόλμη
- ✓ 1916: -
- ✓ 1920: Αμβέρσα
- ✓ 1924: Παρίσι
- ✓ 1928: Άμστερνταμ
- ✓ 1932: Λος Άντζελες
- ✓ 1936: Βερολίνο
- ✓ 1940: -
- ✓ 1944: -
- ✓ 1948: Λονδίνο
- ✓ 1952: Ελσίνκι
- ✓ 1956: Μελβούρνη
- ✓ 1960: Ρώμη
- ✓ 1964: Τόκιο
- ✓ 1968: Μεξικό
- ✓ 1972: Μόναχο
- ✓ 1976: Μόντρεαλ
- ✓ 1980: Μόσχα
- ✓ 1984: Λος Άντζελες
- ✓ 1988: Σεούλ
- ✓ 1992: Βαρκελώνη
- ✓ 1996: Ατλάντα
- ✓ 2000: Σύδνεϋ
- ✓ 2004: Αθήνα (Μουρατίδης, 2010)
- ✓ 2008: Πεκίνο
- ✓ 2012: Λονδίνο
- ✓ 2016: Ρίο (<https://www.olympic.org/olympic-games>)

2.2.1 Έννοια της κληρονομιάς.

Η χρήση του όρου αθλητική «κληρονομιά» είναι ευρεία, καθώς συναντάται σε τοπικό, εθνικό, περιφερειακό και διεθνές επίπεδο (Dickson, Benson, & Blackman, 2011 σελ. 285-286). Στο πλαίσιο της βιβλιογραφίας καταγράφονται αρκετές απόπειρες ορισμού της κληρονομιάς των αθλητικών διοργανώσεων, ωστόσο δεν υφίσταται ενιαίος και σαφής ορισμός της έννοιας (Gratton & Preuss, 2008, σελ. 1923). Ομοίως, δεν έχει γίνει αποδεκτό ένα κοινό πλαίσιο για την έρευνα της κληρονομιάς (Dickson et al., 2011, σελ. 296). Γνωρίζοντας την πολυπλοκότητα της έννοιας, η Δ.Ο.Ε. συγκάλεσε συνέδριο το 2002 με θέμα «Η κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων: 1984-2000», στο οποίο οι συμμετέχοντες διαπίστωσαν την πολυσημία της έννοιας (Gratton & Preuss, 2008, σελ. 1923). Στο εν λόγω συνέδριο επίσης, κατέστη εμφανής η δυσκολία ορισμού της τελευταίας (Dickson et al., 2011, σελ. 288). Πάνω σε αυτό, ο Preuss (2007) τονίζει πως δεν υφίσταται επαρκής ορισμός για οποιαδήποτε μορφή κληρονομιάς, γεγονός που υποστηρίζεται και από λοιπούς συγγραφείς (Dickson et al., 2011, σελ. 289). Ο Cashman (2006) αποδίδει κάτι τέτοιο στο ότι η κληρονομιά τείνει να αντιμετωπίζεται ως αυτονόητη έννοια, γεγονός που με τη σειρά του δε συντελεί στον ακριβή προσδιορισμό της (Preuss, 2007, σελ. 209).

Στο πλαίσιο της διοίκησης αθλητισμού, η πρώτη αναφορά στην έννοια τοποθετείται χρονικά τη δεκαετία του 1990. Τότε εκφράστηκαν οι πρώτες ανησυχίες σχετικά με το κόστος και τα οφέλη της οργάνωσης των Αγώνων, τόσο σε οικονομικό επίπεδο, όσο και σε κοινωνικό και περιβαλλοντικό. Έτσι λοιπόν, η διοίκηση των μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων ενέταξε στην ορολογία της τον όρο κληρονομιά. Πρακτικά, ο εν λόγω νέος όρος αντικατέστησε τον όρο «επιπτώσεις» των μεγάλων γεγονότων (Chappelet, 2012, σελ. 77). Επιπλέον, χρησιμοποιείτο ο όρος «αντίκτυπος» για να εκφράσει επιπτώσεις που πυροδοτούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες. Ωστόσο, η Δ.Ο.Ε. συνδέει τον αντίκτυπο περισσότερο με τα αρνητικά, ενώ την κληρονομιά με τα θετικά, μεγαλύτερης διάρκειας αποτελέσματα (Homma & Masumoto, 2013, σελ. 1460).

Αυξημένο ενδιαφέρον για την κληρονομιά παρατηρήθηκε κατά την προετοιμασία των Αγώνων του 1996 στην Ατλάντα. Ο λόγος για αυτό ήταν η επιθυμία της Οργανωτικής Επιτροπής να αφήσει το στίγμα της στην ιστορία των Αγώνων, με αφορμή τον εορτασμό της εκατοστής επετείου τους. Συν τοις άλλοις, το

1999 η Δ.Ο.Ε. από κοινού με το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον συνέταξε την Ατζέντα 21 για τον αθλητισμό και το περιβάλλον. Εν όψει της νέας χιλιετίας λοιπόν, ήταν εμφανής η αλλαγή στη διακυβέρνηση της κληρονομιάς (Leopkey & Parent, 2012^a, σελ. 928). Ομοίως, εμφανής ήταν η μέριμνα για την εξασφάλιση θετικής επίδρασης των Αγώνων, γεγονός που αποδεικνύεται με τους Αγώνες του 2000 στο Σίδνεϋ. Πιο συγκεκριμένα, το ενδιαφέρον που εκδηλώθηκε για την προστασία του περιβάλλοντος ήταν τέτοιο, ώστε οι Αγώνες χαρακτηρίστηκαν ως «πράσινη Ολυμπιάδα» (Μουρατίδης, 2010, σελ. 459). Συνεπώς, η μελέτη της κληρονομιάς αποδεικνύεται πρόσφατο γεγονός στην ιστορία του Ολυμπιακού Κινήματος (Lockstone-Binney, Holmes, Smith, & Shipway, 2018, σελ. 2). Άλλωστε, η Δ.Ο.Ε. επισήμως το 2003 πρόσθεσε στο Χάρτη της τη δέκατη τέταρτη αποστολή της: «Η προώθηση θετικής ολυμπιακής κληρονομιάς στις διοργανώτριες πόλεις και χώρες» (Reis, Rodrigues de Sousa-Mast, & Gurgel, 2014, σελ. 2).

Παρά το γεγονός ότι *«ο Ολυμπισμός, η Ολυμπιακή Παιδεία και οι Ολυμπιακές κληρονομίες είναι ιδιαίτερα αμφισβητούμενες περιοχές ακαδημαϊκής συζήτησης»* (Chatziefstathiou & Mueller, 2015, σελ. 289), η έννοια της κληρονομιάς των Ολυμπιακών Αγώνων είναι πλέον δημοφιλής σε περιοδικά αθλητικού, τουριστικού, οικονομικού και κοινωνιολογικού περιεχομένου (Karlanidou, 2012, σελ. 397). Γενικότερα, παρουσιάζεται αυξημένο ακαδημαϊκό ενδιαφέρον όσον αφορά την κληρονομιά που συνεπάγεται η διοργάνωση μεγάλων αθλητικών γεγονότων (Bell & Gallimore, 2015, σελ. 1). Το ενδιαφέρον για την έρευνα της κληρονομιάς εντάθηκε ύστερα από το συνέδριο που πραγματοποίησε η Δ.Ο.Ε. το 2002. Τότε, υπογράμμισε τη σημασία της έρευνας γύρω από την κληρονομιά πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τους Αγώνες. Ως εκ τούτου, παρατηρήθηκε αύξηση τέτοιων ερευνών (Preuss, 2007, σελ. 210), οι περισσότερες από τις οποίες δημοσιεύθηκαν το 2008 σε ειδική έκδοση του Διεθνούς Περιοδικού Ιστορίας του Αθλητισμού (Dickson et al., 2011, σελ. 292).

Ως επί το πλείστον, η έρευνα επικεντρώνεται στην κληρονομιά που προκύπτει από τους Θερινούς Ολυμπιακούς Αγώνες, ενώ λιγότερη έμφαση δίνεται στην κληρονομιά τόσο των Χειμερινών όσο και των Παραολυμπιακών Αγώνων. Ομοίως, η έρευνα εστιάζει περισσότερο το ενδιαφέρον της στις υλικές μορφές κληρονομιάς, όπως επίσης δίνεται μεγαλύτερη βαρύτητα στη θετική κληρονομιά (Dickson et al., 2011, σελ. 286). Πάνω σε αυτό, ο Cashman (2006) τονίζει ότι ο όρος κληρονομιά εκτός από ασαφής είναι και επικίνδυνος, δικαιολογώντας κάτι τέτοιο από το γεγονός

ότι οι οργανωτικές επιτροπές ταυτίζουν την κληρονομιά με τις θετικές επιδράσεις των Αγώνων, παραβλέποντας τις αρνητικές (Leorkey & Parent, 2012^a, σελ. 934). Εντούτοις, συχνά οι Ολυμπιακοί Αγώνες είναι φορέας αρνητικών επιδράσεων που σχετίζονται με το αυξημένο οικονομικό κόστος, περιβαλλοντικές επιπτώσεις, όπως επίσης μη βιώσιμες αθλητικές υποδομές (Maloutas et al., 2009).

Παράλληλα, οι οικονομικές επιπτώσεις, δηλαδή τα άμεσα και έμμεσα οφέλη, όπως επίσης το κόστος των Αγώνων, μονοπωλούν το ενδιαφέρον των ερευνητών. Δεν ισχύει όμως το ίδιο με την κοινωνική κληρονομιά (Downward & Ralston, 2006, σελ. 333). Ομοίως, όπως υποστηρίζουν οι Cashman (2006) και Chalip (2006), η έρευνα δεν καλύπτει λοιπές πτυχές, όπως η κοινωνική κληρονομιά, η αύξηση της αθλητικής συμμετοχής και η ανάπτυξη του τουρισμού, ως απόρροια των μεγάλων αθλητικών γεγονότων (Dickson et al., 2011, σελ. 286). Επιπλέον, η έρευνα για την κληρονομιά μετά το γεγονός υστερεί σε μεγάλο βαθμό (Dickson et al., 2011, σελ. 291). Η ιδιαίτερη έμφαση που δίνεται στην αξιολόγηση των αθλητικών επενδύσεων εξηγείται από το γεγονός ότι τέτοιες επενδύσεις στηρίζονται σε κρατικές επιδοτήσεις (Downward & Ralston, 2006, σελ. 334). Ωστόσο, η σταδιακή αμφισβήτηση των οικονομικών επιδράσεων αυξάνει τη σημασία των περιβαλλοντικών και κοινωνικών (Chappelet, 2012, σελ. 83). Στο πλαίσιο αυτό, ο Crompton προτείνει επίσης τη σημασία της «ψυχολογικής κληρονομιάς». Η τελευταία συνίσταται στα συναισθηματικά και ψυχολογικά οφέλη που αποκομίζουν οι κοινότητες υποδοχής από τη σύνδεσή τους με ένα αθλητικό γεγονός. Εν ολίγοις λοιπόν, οι ερευνητές εκδηλώνουν μεγαλύτερο ενδιαφέρον για τις προγραμματισμένες, υλικές και θετικές κληρονομίες έναντι των άυλων, μη προγραμματισμένων και αρνητικών μορφών κληρονομιάς (Gratton & Preuss, 2008, σελ. 1924). Ως εκ τούτου, οι συγγραφείς τείνουν να προσδιορίζουν την έννοια της κληρονομιάς βάσει των διαστάσεων που της προσδίδουν (Preuss, 2007, σελ. 210). Οι διαστάσεις της κληρονομιάς είναι οι ακόλουθες:

- ✓ Το επίπεδο προγραμματισμού ή μη προγραμματισμού της (Preuss, 2007, σελ. 210). Εκτός από τις προγραμματισμένες ενέργειες που οδηγούν στα αναμενόμενα αποτελέσματα, είναι επίσης πιθανό να προκύψουν γεγονότα που οδηγούν σε μη προγραμματισμένα αποτελέσματα, τα εξωτερικά στοιχεία, καθώς δεν είναι εφικτός ο προγραμματισμός όλων των παραμέτρων (Chappelet, 2012, σελ. 82).

- ✓ Η θετική ή αρνητική χροιά της. Το πρόσημο που δίνεται στην κληρονομιά δεν είναι απόλυτο, καθώς ένα αποτέλεσμα που θεωρείται θετικό για κάποιο τομέα, μπορεί να είναι αρνητικό για κάποιον άλλο (Preuss, 2007, σελ. 210).
- ✓ Η υλική ή άυλη υπόστασή τους. Υπάρχουν χειροπιαστά στοιχεία, όπως τα έργα υποδομής, καθώς επίσης μη χειροπιαστά, όπως η ενίσχυση στην εικόνα και φήμη της διοργανώτριας πόλης (Preuss, 2007, σελ. 210).
- ✓ Ο χώρος που επηρεάζεται από τις αλλαγές της κληρονομιάς. Ως επί το πλείστον, η πόλη είναι εκείνη που λαμβάνει το μεγαλύτερο όγκο αλλαγών συγκριτικά με την υπόλοιπη χώρα (Preuss, 2007, σελ. 210).
- ✓ Η διάρκειά της και ο χρόνος στον οποίο γίνεται (Preuss, 2007, σελ. 210).

Στηριζόμενος στις παραπάνω διαστάσεις, ο Preuss (2007) απέδωσε τον ακόλουθο ορισμό στην κληρονομιά: *«Ανεξάρτητα από το χρόνο παραγωγής και το χώρο, κληρονομιά είναι όλες οι προγραμματισμένες και απρογραμματίστες, θετικές και αρνητικές, υλικές και άυλες δομές που δημιουργούνται από και για ένα αθλητικό γεγονός και οι οποίες διαρκούν περισσότερο από το ίδιο το γεγονός»* (σελ. 211). Ένας άλλος ορισμός είναι ο εξής *«η Ολυμπιακή κληρονομιά είναι το άθροισμα των συγκεντρωμένων ολυμπιακών πολιτιστικών, ιστορικών, πολιτικών, ηθικών και συμβολικών κεφαλαίων»* (MacAloon, 2008, σελ 2068). Σύμφωνα με τη Δ.Ο.Ε., ως ολυμπιακή κληρονομιά νοούνται τα μακροπρόθεσμα αποτελέσματα των Αγώνων, τα οποία πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τη λήξη τους, ευνοούν τη διοργανώτρια πόλη, τους πολίτες της, αλλά και το Ολυμπιακό Κίνημα (<https://www.olympic.org/olympic-legacy>). Επίσης, η κληρονομιά αποτελεί οτιδήποτε μένει πίσω και για αρκετό διάστημα, μετά το πέρας της αθλητικής διοργάνωσης (<https://www.olympic.org/the-ioc/celebrate-olympic-games>). Συν τοις άλλοις, *«κληρονομιά είναι αυτό που κληροδότησε ένα γεγονός στις επόμενες γενιές και στις κοινότητες και είναι τεράστια και συνεχής»* (Kidd, 2013, σελ. 492). Συνεπώς, η κληρονομιά είναι συνδεδεμένη με τα αποτελέσματα που προκύπτουν από την οργάνωση ενός γεγονότος (Leopkey & Parent, 2012^β, σελ. 437). Μάλιστα, όταν τα αποτελέσματα είναι θετικά αποκαλούνται κληροδοτήματα για την πόλη υποδοχής (Samuel & Stubbs, 2013, σελ. 486). Πάνω σε αυτό, ο Chappelet (2012, σελ. 76) κρίνει επίσης ότι είναι πιο δόκιμη η

αναφορά στην έννοια στον πληθυντικό, ως κληροδοτήματα δηλαδή, παρά στον ενικό, ως κληρονομιά.

2.2.2 Μορφές κληρονομιάς.

Η κληρονομιά που δύναται να αφήσουν οι Αγώνες συνίσταται σε ένα ευρύ φάσμα που καλύπτει αρκετούς τομείς. Σύμφωνα με τη Δ.Ο.Ε., πρόκειται για την αθλητική, την κοινωνική, την οικονομική, την περιβαλλοντική και την αστική κληρονομιά (I.O.C., 2012).

2.2.2.1 Αθλητική κληρονομιά

Στο πλαίσιο της αθλητικής κληρονομιάς, παρατηρούνται οφέλη τόσο ως προς την πόλη, όσο και ως προς τη χώρα υποδοχής γενικότερα, αναφορικά με την προώθηση του αθλητικού πνεύματος. Ως αθλητική κληρονομιά θεωρούνται όλες οι αθλητικές υποδομές που κατασκευάστηκαν αποκλειστικά για τους Αγώνες, όπως επίσης οι υποδομές που προϋπήρχαν και ανακαινίστηκαν για αυτούς. Οι εν λόγω εγκαταστάσεις συνιστούν κληρονομιά για την πόλη, καθώς μετά τη λήξη των Αγώνων προορίζονται για χρήση είτε για αθλητικούς σκοπούς ή εναλλακτικά για οποιαδήποτε μορφή αναψυχικής δραστηριότητας (συναυλίες, πολιτιστικές και εμπορικές συναντήσεις). Απαραίτητη προϋπόθεση για τη μεταολυμπιακή χρήση είναι η εξασφάλιση της λειτουργικότητας και βιωσιμότητάς τους από την πλευρά των διοργανωτών τους και η μετ' έπειτα διαχείρισή τους (I.O.C., 2012).

Εξ ίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι πλέον, οι Αγώνες εξυπηρετούνται επίσης από προσωρινές υποδομές. Τέτοιες υποδομές επιτρέπουν την αποσυναρμολόγησή τους, ώστε μπορούν να χρησιμοποιηθούν σε επόμενους Αγώνες, δημιουργώντας έτσι μια κληρονομιά συνολικά για το Ολυμπιακό Κίνημα. Ομοίως, άλλες υποδομές δύναται να ανακυκλωθούν, αποτρέποντας την επιβάρυνση προς το περιβάλλον (I.O.C., 2012). Σε αυτό το σημείο αξίζει να σημειωθεί ότι σε πρώτο επίπεδο δίνεται βαρύτητα στις ήδη υπάρχουσες αθλητικές υποδομές για την εξυπηρέτηση των Αγώνων, καθώς και στη χρήση προσωρινών. Στην περίπτωση κατασκευής νέων μόνιμων εγκαταστάσεων, λαμβάνεται η κατάλληλη μέριμνα, ώστε να αποτελέσουν βιώσιμη κληρονομιά (Olympic Charter, 2019). Τέλος, πέρα από τις

εγκαταστάσεις, ως αθλητική κληρονομιά νοείται επίσης η προώθηση και ανάπτυξη του αθλητικού κινήματος στη χώρα υποδοχής. Κάτι τέτοιο συμβαίνει από τη στιγμή που ενισχύεται το ενδιαφέρον για τον αθλητισμό, με αύξηση αθλητικών συμμετοχών και δημιουργία αθλητικών προγραμμάτων (I.O.C., 2012).

2.2.2.2 Κοινωνική κληρονομιά.

Δεδομένου του ότι ο Ολυμπισμός συνδέεται άρρηκτα με την εκπαίδευση και τον πολιτισμό, οι Ολυμπιακοί Αγώνες δε μπορεί παρά να δημιουργούν μια κοινωνική κληρονομιά. Ειδικότερα, οι αρχές του Ολυμπισμού περιλαμβάνουν το σεβασμό, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, την αμοιβαία κατανόηση, τη φιλία, την αλληλεγγύη και το έντιμο παιχνίδι, καθώς επίσης την καταπολέμηση όλων των μορφών διάκρισης. Έτσι λοιπόν, οι Ολυμπιακοί Αγώνες αποτελούν τη βάση για τον ενστερνισμό όλων αυτών των αρχών από τη χώρα που τους φιλοξενεί, οδηγώντας σε διαχρονικές πολιτιστικές, κοινωνικές και πολιτικές κληρονομίες. Άλλωστε, οι Αγώνες λειτουργούν ως μέσο για την προώθηση των βασικών αρχών του Ολυμπισμού, οι οποίες δεν είναι παρά η αριστεία, η φιλία και ο σεβασμός. Εκτός αυτού, η κοινωνική κληρονομιά συνδέεται επίσης με την προώθηση του εγχώριου πολιτισμού στους επισκέπτες. Σε κάτι τέτοιο συντελούν αφ' ενός οι τελετές έναρξης και λήξης και αφ' ετέρου η πολιτιστική ολυμπιάδα, καθώς προσφέρουν στους επισκέπτες την ευκαιρία να γνωρίσουν τον πολιτισμό, την ιστορία, τα έθιμα και τον τρόπο ζωής της πόλης υποδοχής. Τέλος, οι Αγώνες συμβάλλουν στην ενίσχυση των αισθημάτων εθνικής υπερηφάνειας και εκτίμησης του πολιτισμού της χώρας από την πλευρά των κατοίκων (I.O.C., 2012).

Μια άλλη πτυχή της κοινωνικής κληρονομιάς είναι η συναδέλφωση των λαών, οι οποίοι λειτουργούν ως συστατικά στοιχεία του Ολυμπιακού Κινήματος. Όπως αναφέρει ο Dyreson (2008), *«μία από τις ισχυρότερες ολυμπιακές κληρονομίες ήταν η ενσωμάτωση των μη δυτικών εθνών σε ένα διεθνικό κίνημα που κατευθύνει τις διεθνείς σχέσεις που παράγει ο αθλητισμός σε ένα πολύ δυτικοποιημένο πλαίσιο»* (σελ. 2121). Είναι εμφανές λοιπόν, ότι η κοινωνική κληρονομιά είναι εξ ίσου σημαντική με τις λοιπές μορφές κληρονομιάς (Dickson et al., 2011, σελ. 296). Παρ' όλ' αυτά, ο Chalip (2006) προσθέτει πάνω σε αυτό ότι *«δεν υπάρχει ακόμα ένα θεωρητικό πλαίσιο για τη μελέτη της κοινωνικής χρησιμότητας των γεγονότων»* (σελ. 110). Στον αντίποδα, οι Downward and Ralston (2006, σελ. 346) υπογραμμίζουν τη σημασία των

αθλητικών διοργανώσεων στη δημιουργία κοινωνικής κληρονομιάς, αναφέροντας την ανάπτυξη του εθελοντικού κινήματος, το οποίο μπορεί να μεταφερθεί σε τομείς εκτός του αθλητισμού. Συν τοις άλλοις, η κοινωνική κληρονομιά συνδέεται με την εκ νέου διαμόρφωση της τοπικής ταυτότητας και της πολιτιστικής κληρονομιάς της διοργανώτριας πόλης. Άλλωστε, οι κάτοικοι της διοργανώτριας πόλης καλούνται να λάβουν νέα ταυτότητα, αυτή των πολιτών του κόσμου (Boukas, Ziakas, & Boustras, 2013, σελ. 203).

2.2.2.3 Περιβαλλοντική κληρονομιά.

Ως προς την περιβαλλοντική κληρονομιά, σε αυτή εμπίπτει η αναβάθμιση ορισμένων τμημάτων της πόλης υποδοχής. Ως επί το πλείστον, πρόκειται για την αναζωογόνηση εγκαταλελειμμένων περιοχών, με την προσθήκη χώρων πράσινου ή τη δημιουργία δημόσιων πάρκων. Εξ ίσου σημαντική είναι η παρότρυνση της πόλης στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Επί παραδείγματι, με αφορμή την τέλεση των Αγώνων, η πόλη μπορεί να στραφεί στη χρήση φιλικότερων προς το περιβάλλον συστημάτων μεταφοράς. Τέλος, στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής κληρονομιάς εντάσσεται η ευαισθητοποίηση των πολιτών και η υιοθέτηση της νοοτροπίας ως προς την προστασία του περιβάλλοντος (I.O.C., 2012).

2.2.2.4 Αστική κληρονομιά.

Δεδομένων των διαστάσεων των Ολυμπιακών Αγώνων, είναι εύλογη η απαίτηση ανέγερσης σημαντικών έργων υποδομής στην πόλη για την επιτυχή διεξαγωγή τους. Πιο συγκεκριμένα, εντοπίζονται απαιτήσεις στο πλαίσιο των μεταφορών, της στέγασης, καθώς επίσης της συνολικής εικόνας της πόλης. Ως εκ τούτου, τα έργα στα οποία προβαίνει η διοργανώτρια πόλη στοχεύουν στη διασφάλιση αφ' ενός της βελτίωσης ποιότητας ζωής των κατοίκων της και, αφ' ετέρου στη μετατροπή της σε ελκυστικό προορισμό. Η υποδομή των μεταφορών είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες για μια πόλη υποδοχής, καθώς οι Αγώνες απαιτούν αξιόπιστα, γρήγορα και ασφαλή δίκτυα μεταφορών, ικανά να αντιμετωπίσουν το μεγάλο αριθμό των ατόμων που παρευρίσκονται στους Αγώνες (I.O.C., 2012). Η διοργάνωση των Αγώνων μπορεί επομένως να λειτουργήσει ως καταλύτης για την ανάπτυξη νέων υποδομών μεταφορών, καθώς και για την αλλαγή

της εικόνας των πόλεων (Gold & Gold, 2008, σελ. 301). Άλλωστε, σύμφωνα με τον Terret (2008), είναι τέτοια η επίδραση των Αγώνων, ώστε λειτουργούν καταλυτικά ως προς την περάτωση των έργων υποδομής (Karlanidou, 2012, σελ. 398).

2.2.2.5 Οικονομική κληρονομιά

Σαφώς, οι Ολυμπιακοί Αγώνες συνδέονται με τη δημιουργία μιας οικονομικής κληρονομιάς. Εν πρώτοις, συνεπάγονται αυξημένη οικονομική δραστηριότητα και ως εκ τούτου αύξηση στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της διοργανώτριας πόλης. Συν τοις άλλοις, ενισχύεται η απασχόληση, καθώς δημιουργούνται νέες εργασιακές θέσεις πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τους Αγώνες. Ως παράδειγμα αναφέρονται τα μεγάλα κατασκευαστικά έργα, που οδηγούν σε αυξημένη οικονομική δραστηριότητα και δημιουργία θέσεων εργασίας. Στο ίδιο πλαίσιο, οι Αγώνες ευνοούν τους εργολάβους, τους προμηθευτές και τους παρόχους υπηρεσιών. Εξ ίσου σημαντικό είναι ότι η διοργάνωση των Αγώνων, εξασφαλίζει τις προϋποθέσεις για μελλοντική φιλοξενία λοιπών γεγονότων, τα οποία με τη σειρά τους συνεπάγονται θετικές οικονομικές επιδράσεις. Επιπροσθέτως, η διεθνής προβολή που υφίσταται η διοργανώτρια πόλη, ενισχύει την τουριστική βιομηχανία της πριν, κατά τη διάρκεια και μετά τους Αγώνες. Τέλος, οι Αγώνες συνδέονται με την αύξηση των επενδύσεων, καθώς και με τη δημιουργία εκπαιδευτικών προγραμμάτων για την ανάπτυξη δεξιοτήτων και την απόκτηση εμπειρίας (I.O.C., 2012).

2.2.2.6 Περαιτέρω κατηγοριοποίηση της κληρονομιάς

Σύμφωνα με το Charpelet (2012, σελ. 78), η διάκριση της κληρονομιάς σε κατηγορίες δεν είναι δόκιμη, καθώς μια τέτοια κατηγοριοποίηση μπορεί να είναι ατελείωτη. Επίσης, υποστηρίζει ότι η κληρονομιά μπορεί να γίνει αντιληπτή με ποικίλους τρόπους. Ενδεικτικά αναφέρει τη διάκριση της κληρονομιάς σε θετική ή αρνητική, απτή ή άυλη, εδαφική ή προσωπική, εκούσια ή ακούσια, παγκόσμια ή τοπική, βραχυπρόθεσμη ή μακροπρόθεσμη, αθλητική ή μη αθλητική. Πάνω σε αυτό, ο Preuss (2007, σελ. 208) παραλληλίζει τις δομές κληρονομιάς του γεγονότος με τις αλλαγές που αυτό συνεπάγεται στη διοργανώτρια πόλη. Έτσι, προκύπτουν οι «μαλακές» και «σκληρές» δομές κληρονομιάς, ως αντιστοιχία προς τις ισχυρές και μη αλλαγές. Άρα λοιπόν, ως κληρονομιά νοούνται όλα τα θετικά και αρνητικά

αποτελέσματα που επηρεάζουν την πόλη, ως απόρροια των δομών, δηλαδή των αλλαγών που προκαλούν οι Αγώνες. Η κληρονομιά διακρίνεται επίσης σε φυσική και πνευματική, καθώς και σε εδαφική και προσωπική. Η εδαφική συνίσταται στα αποτελέσματα που συνδέονται με την πόλη συνολικά, ενώ η προσωπική στα οφέλη που αποκτά κάποιος, όπως η κατάρτιση (Chappelet, 2012, σελ. 78).

- *Χαλαρές ή μαλακές δομές κληρονομιάς:*
 - ✓ *Γνώση: οργανωτική, ασφαλείας, τεχνολογική*
 - ✓ *Δίκτυα: πολιτικά, αθλητικών ομοσπονδιών, ασφαλείας*
 - ✓ *Πολιτιστικά αγαθά: πολιτιστική ταυτότητα, πολιτισμικές ιδέες, κοινή μνήμη (eclass.uop.gr).*

- *Ισχυρές ή σκληρές δομές κληρονομιάς:*
 - ✓ *Βασική υποδομή: αθλητικές εγκαταστάσεις, χώροι άθλησης*
 - ✓ *Δευτερογενής υποδομή: Ολυμπιακό χωριό, εγκαταστάσεις επισήμων, Μ.Μ.Ε.*
 - ✓ *Τριτογενής υποδομή: Ασφάλεια, μονάδες ηλεκτρικής ενέργειας, τηλεπικοινωνίες και δίκτυα, πολιτισμικά αξιοθέατα (eclass.uop.gr).*

Σύμφωνα με τον Preuss (2007, σελ. 208), παραδείγματα χαλαρών δομών είναι η γνώση, τα δίκτυα ή η πολιτιστική ταυτότητα, ενώ ισχυρών η αθλητική υποδομή, τα χωριά των αθλητών και άλλες δομές, όπως η επικοινωνία, οι μεταφορές και η εξουσία. Σε αυτό το σημείο αναφέρονται οι μορφές της ολυμπιακής κληρονομιάς, έτσι όπως τη διακρίνουν διάφοροι συγγραφείς. Εν πρώτοις, όπως αναφέρουν οι Dickson et al. (2011, σελ. 289), ο Cashman (2006) διακρίνει την κληρονομιά ως εξής:

- ✓ Οικονομία
- ✓ Υποδομές
- ✓ Πληροφόρηση και εκπαίδευση
- ✓ Δημόσια ζωή, πολιτική και πολιτισμός
- ✓ Αθλητισμός

- ✓ Σύμβολα, μνήμη και ιστορία.

Ομοίως, σύμφωνα με τους Dickson et al. (2011, σελ. 289), ο Chappelet (2008) διακρίνει τις παρακάτω μορφές κληρονομιάς:

- ✓ Αθλητική
- ✓ Οικονομική
- ✓ Αστική
- ✓ Κοινωνική
- ✓ Υποδομές.

Συν τοις άλλοις, ο Chappelet (2012, σελ. 78), αναφέρει ότι ο Hiller (2003) προσδιορίζει τα εξής αποτελέσματα των Ολυμπιακών Αγώνων:

- ✓ Περιβάλλον
- ✓ Οικονομική ανάπτυξη
- ✓ Αναμνήσεις
- ✓ Κοινότητες.

Σύμφωνα με το Ζωγράφο (2009, σελ. 93) τέλος, τα πεδία επάνω στα οποία παρατηρούνται επιδράσεις ως απόρροια της διοργάνωσης των Αγώνων είναι τα ακόλουθα:

- ✓ Ο αθλητικός τομέας
- ✓ Ο οικονομικός τομέας
- ✓ Ο τομέας του περιβάλλοντος
- ✓ Η πολεοδομία και η αρχιτεκτονική
- ✓ Η κοινωνία, ο πολιτισμός και η τεχνολογία

2.2.3 Σημασία της κληρονομιάς

Η κληρονομιά δύναται να προκύψει τόσο από τους Ολυμπιακούς Αγώνες, όσο και από λοιπές αθλητικές διοργανώσεις. Όσον αφορά ιδιαίτερα την ολυμπιακή κληρονομιά, η ίδια η Δ.Ο.Ε. έχει αναγνωρίσει σε συνέδριό της ότι είναι καίριας

σημασίας, καθώς συνδέεται άρρηκτα με την αποστολή του Ολυμπιακού Κινήματος στην κοινωνία. Εκτός της Δ.Ο.Ε., η σημασία της κληρονομιάς κεντρίζει το ενδιαφέρον των λοιπών ενδιαφερόμενων φορέων του Ολυμπιακού Κινήματος (Homma & Masumoto, 2013, σελ. 1467). Πιο συγκεκριμένα, πέρα από τον ακαδημαϊκό χώρο, ενδιαφέρον για την κληρονομιά εκφράζεται επίσης από τις πόλεις που υποβάλλουν υποψηφιότητα για την ανάληψη των Αγώνων. Σαφώς, το ενδιαφέρον τους έγκειται στα οφέλη που αναμένουν να αποκομίσουν από την ανάληψη της διοργάνωσης. Ως επί το πλείστον, οι πόλεις πιστεύουν ότι τα οφέλη προκύπτουν με το πέρας των Αγώνων (Cashman, 2006). Ωστόσο, οι επιδράσεις των Ολυμπιακών Αγώνων είναι πιθανό να εκδηλωθούν ακόμα και από το στάδιο υποβολής υποψηφιότητας της πόλης. Ομοίως, ορισμένες επιδράσεις εκδηλώνονται αρκετά χρόνια μετά το πέρας των Αγώνων (I.O.C., 2012).

Η Δ.Ο.Ε. αναγνωρίζοντας την πολυπλοκότητα της κληρονομιάς, υποστηρίζει ότι ένα μέρος της ενδέχεται να μην εκδηλωθεί επί αρκετά χρόνια αργότερα, ένα άλλο μέρος γίνεται αντιληπτό από την τοπική κοινότητα, ωστόσο δεν είναι εφικτό να μετρηθεί, ενώ ένα τρίτο μέρος χρειάζεται την υποστήριξη των τοπικών αρχών μετά τη διάλυση της Οργανωτικής Επιτροπής (Samuel & Stubbs, 2013, σελ. 486). Ως προς αυτό, ο Preuss (2007, σελ. 211) πρότεινε έναν τρισδιάστατο κύβο κληρονομιάς, υποστηρίζοντας ότι η έκτασή της υπολογίζεται αν ληφθούν υπ' όψιν το χρονικό πλαίσιο πέρα από το οποίο συμβαίνει η κληρονομιά, καθώς και η εξάπλωση των κληροδοτημάτων πέρα από τα γεωγραφικά πλαίσια των κοινοτήτων υποδοχής. Σύμφωνα με τους Homma and Masumoto (2013, σελ. 1462), η κληρονομιά των Ολυμπιακών Αγώνων σημειώνει διάρκεια δέκα ή περισσότερων, ενώ η σχέση των εμπλεκόμενων φορέων με τους Αγώνες παραμένουν για μεγάλο διάστημα μετά τη λήξη των Αγώνων.

Παρά λοιπόν το ύψος των δαπανών που συνεπάγονται οι Αγώνες, οι πόλεις αναμένουν ώθηση στην κατασκευαστική και τουριστική βιομηχανία τους, ενίσχυση της οικονομίας τους, βραχυπρόθεσμη αύξηση της απασχόλησης, όπως επίσης επανατοποθέτησή τους στο πλαίσιο της διεθνούς τουριστικής αγοράς (Gold & Gold, 2008, σελ. 301). Αν και τα δυνητικά οφέλη από τους Αγώνες είναι ποικίλα, οι πόλεις επιδιώκουν κατά βάση τη θετική ώθηση στην οικονομία τους, η οποία με τη σειρά της συνεπάγεται βελτίωση των κοινωνικών συνθηκών (Malfas et al., 2004, σελ. 211-212). Εν ολίγοις, οι πόλεις προσδοκούν ότι οι Αγώνες θα επηρεάσουν την ποιότητα

ζωής τους (Gratton & Preuss, 2008). Εκτός αυτού, οι πόλεις θεωρούν ότι τυχόν αρνητικά αποτελέσματα θα αντισταθμιστούν από τα θετικά (Homma & Masumoto, 2013, σελ. 1456). Αυτές οι αλλαγές, γνωστές ως κληροδοτήματα, αφορούν οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά αποτελέσματα. Συν τοις άλλοις, η κληρονομιά είναι σημαντική ακόμα και για τις υποψήφιες διοργανώτριες πόλεις. Ορισμένες πόλεις δηλαδή, προβαίνουν στην υποβολή υποψηφιότητας για την ανάληψη μεγάλων αθλητικών διοργανώσεων μόνο και μόνο με την ελπίδα ότι θα ωφεληθούν από αυτό, ακόμα κι αν δεν επιλεγθούν για τη διοργάνωσή τους (Chappelet, 2012, σελ. 80).

Επιπρόσθετα, ο όρος «κληρονομιά» απασχολεί τα διοικητικά όργανα, τα οποία τον εντάσσουν στο χάρτη της Διεθνούς Ολυμπιακής Επιτροπής, αλλά και στο χάρτη της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής. Λόγοι για τους οποίους η Δ.Ο.Ε. επιδιώκει τη δημιουργία θετικής κληρονομιάς στις πόλεις φιλοξενίας των Αγώνων αναφέρονται ακολούθως. Εν πρώτοις, μια θετική κληρονομιά αποτελεί την εύλογη εξήγηση για τη διεκδίκηση και ανάληψη της διοργάνωσης, αποτρέποντας την πρόκληση αρνητικών κριτικών από την πλευρά της χώρας υποδοχής. Δεύτερος λόγος είναι το γεγονός ότι μια κληρονομιά με θετικό πρόσημο καθίσταται κίνητρο για λοιπές πόλεις, ώστε να διεκδικήσουν τους Αγώνες. Τέλος, η Δ.Ο.Ε. ενδιαφέρεται για δημιουργία θετικής κληρονομιάς, καθώς *«δικαιολογεί τη χρήση ανεπαρκών δημόσιων πόρων για μόνιμη ή προσωρινή υποδομή εκδηλώσεων»* (Gratton & Preuss, 2008, σελ. 1922).

Η σημασία της κληρονομιάς αναδεικνύεται από τον Ολυμπιακό Χάρτη, ο οποίος μεταξύ των ρόλων της Δ.Ο.Ε. εντάσσει επίσης ως ρόλο της την προώθηση της θετικής κληρονομιάς των Αγώνων. Ειδικότερα, το άρθρο 2.14 του Χάρτη πρόσθεσε επισήμως το 2003 τη 14^η αποστολή της Δ.Ο.Ε., η οποία την καθιστά υπεύθυνη για τη δημιουργία θετικής ολυμπιακής κληρονομιάς στις διοργανώτριες πόλεις και χώρες (Reis et al., 2014, σελ. 2). Ομοίως, ο Χάρτης της Διεθνούς Παραολυμπιακής Επιτροπής δίνει ιδιαίτερη βαρύτητα στην κληρονομιά που αφήνουν οι Παραολυμπιακοί Αγώνες στα Άτομα με Αναπηρία. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι Παραολυμπιακοί Αγώνες συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη των συμμετεχόντων, στην αλλαγή της νοοτροπίας όσον αφορά την αντιμετώπιση των Ατόμων με Αναπηρία, καθώς και στη δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων (Dickson et al., 2011, σελ. 286).

Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι οι θετικές επιδράσεις της κληρονομιάς δεν προκύπτουν τυχαία. Απεναντίας, η επίτευξη της κληρονομιάς συνδέεται άμεσα με τη δυνατότητα της πόλης φιλοξενίας να εναρμονίσει τους στόχους της με τους Αγώνες (Kassens-Noor & Lauermann 2017, σελ. 335). Η κληρονομιά λοιπόν, συνδέεται άρρηκτα με το όραμα και τους στόχους της διοργανώτριας πόλης. Αρωγός στο σχεδιασμό της στέκεται η Δ.Ο.Ε., η οποία συμβάλλει σημαντικά στη δημιουργία του οράματος των πόλεων και στη διεκδίκηση θετικής κληρονομιάς, σύμφωνα με τις ιδιαιτερότητες της εκάστοτε πόλης. Εκτός αυτού, τους παρέχει πρόσβαση σε βάσεις δεδομένων που αφορούν τα αποτελέσματα προηγούμενων Ολυμπιάδων, ώστε να σχεδιάσουν τους δικούς τους στόχους, ακολουθώντας το παράδειγμά τους (I.O.C., 2012). Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι ο εν λόγω σχεδιασμός είναι σημαντικό να ξεκινήσει νωρίτερα από την υποβολή της υποψηφιότητας. Εξ ίσου σημαντικό είναι να στοχεύει όχι μόνο στην επιτυχή διοργάνωση των Αγώνων, αλλά και στην αξιοποίηση της κληρονομιάς μετά τους Αγώνες (Kassens-Noor 2012, σελ. 850). Τέλος, ο σχεδιασμός της κληρονομιάς απαιτεί τη συνεργασία όλων των εμπλεκόμενων φορέων. Ως εμπλεκόμενοι φορείς δε θεωρούνται παρά οι ηγέτες των πόλεων, οι διοργανωτές των Αγώνων, οι αρχές σε περιφερειακό και εθνικό επίπεδο, οι τοπικές κοινότητες, οι εμπορικοί εταίροι. Οποσδήποτε, μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων συγκαταλέγονται επίσης τα μέλη της Ολυμπιακής Οικογένειας, δηλαδή η Διεθνής Ολυμπιακή Επιτροπή, οι Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές, καθώς και οι Διεθνείς Αθλητικές Ομοσπονδίες (I.O.C., 2012).

Συνοψίζοντας, οι Ολυμπιακοί Αγώνες λειτουργούν καταλυτικά ως προς την ανάπτυξη των πόλεων υποδοχής, αναδεικνύοντας τη σημασία της Ολυμπιακής κληρονομιάς (I.O.C., 2012). Σύμφωνα με τον Tyler (2000), η σημασία της κληρονομιάς έγκειται στο γεγονός ότι περνά στις επόμενες γενιές, ενώ διακρίνεται για την αισθητική, ιστορική, επιστημονική, κοινωνική ή πνευματική της αξία (Boukas et al., 2013, σελ. 206). Άλλωστε, απόδειξη της ισχύος της κληρονομιάς αποτελεί το γεγονός ότι πόλεις που έχουν φιλοξενήσει στο παρελθόν τους Αγώνες, πρόκειται να τους φιλοξενήσουν ξανά, στηριζόμενες στην κληρονομιά που απέκτησαν. Παραδείγματα τέτοιων πόλεων είναι το Τόκιο 2020, το Πεκίνο 2022, το Παρίσι το 2024 και το Λος Άντζελες 2028 (I.O.C., 2017).

2.2.4 Δ.Ο.Ε. και κληρονομιά

Πέρα από την προώθηση του Ολυμπισμού παγκοσμίως και την ηγεσία του Ολυμπιακού Κινήματος, η Δ.Ο.Ε. σε συνεργασία με τις εκάστοτε Οργανωτικές Επιτροπές δεσμεύεται ως προς την προώθηση μιας θετικής ολυμπιακής κληρονομιάς στις πόλεις, τις περιφέρειες και τις χώρες υποδοχής (<https://www.olympic.org/the-ioc/celebrate-olympic-games>). Γι' αυτό, τυχόν πλεονάσματα των Οργανωτικών Επιτροπών, προορίζονται στην ανάπτυξη του Ολυμπιακού Κινήματος, του αθλητισμού και της κληρονομιάς. Στο ίδιο πλαίσιο, η Εκτελεστική Επιτροπή της Δ.Ο.Ε. αναλαμβάνει την ανάλυση των ευκαιριών και απειλών για κάθε υποψήφια πόλη, ενώ είναι υπεύθυνη για τη βιωσιμότητα της κληρονομιάς (Olympic Charter, 2019).

Το ζήτημα της βιωσιμότητας απασχολεί σε μεγάλο βαθμό το Ολυμπιακό Κίνημα, καθώς τις τελευταίες δυο δεκαετίες ιδιαίτερη βαρύτητα δίνεται στον οικολογικό χαρακτήρα των μεγάλων αθλητικών εκδηλώσεων, συμπεριλαμβανομένων των Ολυμπιακών Αγώνων. Ιδιαίτερα μάλιστα στο πλαίσιο των τελευταίων, η Δ.Ο.Ε. αναγνωρίζοντας την ενδεχόμενη αρνητική επίδρασή τους προς το περιβάλλον, το 1996 προχώρησε στην τροποποίηση του Ολυμπιακού Χάρτη. Σύμφωνα με την εν λόγω τροποποίηση, κρίνεται απαραίτητη η λήψη μέριμνας για περιβαλλοντικά θέματα, όπως επίσης η εξασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης στο πλαίσιο των Ολυμπιακών Αγώνων (Samuel & Stubbs, 2013, σελ. 486). Έτσι λοιπόν, το περιβάλλον έρχεται να προστεθεί ως ο τρίτος πυλώνας του Ολυμπισμού, από κοινού με τον αθλητισμό και τον πολιτισμό, τροποποιώντας τον Ολυμπιακό Χάρτη, σύμφωνα με τον οποίο: *«Διασφαλίζεται ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες διεξάγονται σε συνθήκες που καταδεικνύουν φροντίδα για το περιβάλλον. Ενθαρρύνεται έτσι το Ολυμπιακό Κίνημα να επιδείξει μέριμνα για τα περιβαλλοντικά ζητήματα, η οποία να αντανακλάται στις δραστηριότητές του και ενημερώνει όλους όσοι συνδέονται μαζί του για τη σημασία της αειφόρου ανάπτυξης»* (Συναδινός, 2004, σελ. 132). Και σε αυτή την περίπτωση, ομοίως με την έννοια της κληρονομιάς, δεν υφίσταται ενιαία αντιμετώπιση ως προς τον ορισμό της αειφόρου ανάπτυξης και της βιωσιμότητας, καθώς λαμβάνουν διαφορετική έννοια στα εκάστοτε κοινωνικά πλαίσια. Πάντως, ο όρος «πράσινο» συνδέεται με τις προσπάθειες για την ένταξη της αειφορίας στο πλαίσιο των Αγώνων (Samuel & Stubbs, 2013, σελ. 486).

Συγχρόνως, η Δ.Ο.Ε. προέβη στη σύσταση μιας Επιτροπής Αθλητισμού και Περιβάλλοντος, ρόλος της οποίας ήταν να κατευθύνει το Εκτελεστικό Συμβούλιό της αναφορικά με την ανάληψη δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος και την εξασφάλιση της αειφόρου ανάπτυξης. Συν τοις άλλοις, το 1999 από κοινού με το Πρόγραμμα των Ηνωμένων Εθνών για το Περιβάλλον συνέταξε την Ατζέντα 21 για τον Αθλητισμό και το Περιβάλλον (Leorkey & Parent, 2012^α, σελ. 933). Σκοπός της εν λόγω ατζέντας δεν ήταν παρά η ευαισθητοποίηση και παρότρυνση της Ολυμπιακής Οικογένειας πάνω στο ζήτημα της αειφόρου ανάπτυξης του πλανήτη. Σαφώς, οι Ολυμπιακοί Αγώνες, όντας η σημαντικότερη διοργάνωση του Ολυμπιακού Κινήματος, δε θα μπορούσαν να αποτελούν εξαίρεση ως προς τήρηση των αρχών για την προστασία του περιβάλλοντος. Απεναντίας, καλούνται να εναρμονιστούν με αυτές. Άλλωστε, ο κατάλληλος προγραμματισμός δύναται να αμβλύνει τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις, ακόμα και να δημιουργήσει μια μόνιμη περιβαλλοντική κληρονομιά μόλις ολοκληρωθούν οι Αγώνες (I.O.C., 2012).

Στο ίδιο πλαίσιο, η Δ.Ο.Ε. προέβη στον καθορισμό δεικτών, οι οποίοι θα της επιτρέπουν να εκτιμά τις επιπτώσεις των Ολυμπιακών Αγώνων (Homma & Masumoto, 2013, σελ. 1456). Με το ίδιο σκεπτικό, προκειμένου να είναι σε θέση να εκτιμά τις εν λόγω επιπτώσεις στη διοργανώτρια πόλη, τους πολίτες και το περιβάλλον, ξεκίνησε μια νέα δράση με τίτλο «Ο παγκόσμιος αντίκτυπος των Ολυμπιακών Αγώνων» (Preuss, 2007, σελ. 210).

Σύμφωνα με την Ολυμπιακή Ατζέντα 2020, η Δ.Ο.Ε. προτείνει 40 συστάσεις για τον καθορισμό του μέλλοντος του Ολυμπιακού Κινήματος. Στο πλαίσιο των εν λόγω συστάσεων, γίνεται αναφορά στην ολυμπιακή κληρονομιά. Πιο συγκεκριμένα, οι υποψήφιοι πόλεις καλούνται να παρουσιάσουν ήδη από τη φάση υποβολής υποψηφιότητάς τους, το σχεδιασμό για μια μακροχρόνια κληρονομιά. Χαρακτηριστικά μιας τέτοιας κληρονομιάς οφείλουν να είναι ο σεβασμός προς το περιβάλλον, η επίτευξη βιωσιμότητας, όπως επίσης η ανάπτυξη (Olympic_Agenda_2020-20-20_Recommendations-ENG.pdf, σελ. 3). Ακολουθούν οι συστάσεις που αναφέρονται στην κληρονομιά:

- Σύσταση 2: Αξιολόγηση των υποψηφιοτήτων των πόλεων, βάσει των ευκαιριών και κινδύνων, με έμφαση στη βιωσιμότητα και την κληρονομιά.

- ✓ Έμφαση στη χρήση ήδη υπάρχουσών, προσωρινών ή εγκαταστάσεων που αποσυναρμολογούνται, προς αποφυγή κατασκευής μόνιμων μη βιώσιμων εγκαταστάσεων.
 - ✓ Λήψη συμβουλών από λοιπούς φορείς ως προς κοινωνικά, οικονομικά και πολιτικά θέματα, με έμφαση στη βιωσιμότητα και την κληρονομιά.
- Σύσταση 4: Διασφάλιση τήρησης των αρχών της βιωσιμότητας σε όλες τις φάσεις σχεδιασμού και υλοποίησης των Αγώνων.
 - ✓ Δημιουργία στρατηγικής, σύμφωνα με την οποία οι διοργανωτές των Αγώνων εφαρμόζουν τα μέτρα βιωσιμότητας σε όλες τις οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές των Αγώνων.
 - ✓ Σύσταση νέων οργανωτικών επιτροπών, με ρόλο τους την ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στο πλαίσιο των Αγώνων.
 - ✓ Έλεγχος της κληρονομιάς μετά τους Αγώνες από τη Δ.Ο.Ε. σε συνεργασία με φορείς, όπως οι Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές και η Παγκόσμια Ένωση Ολυμπιακών Πόλεων.
 - Σύσταση 5: Διασφάλιση βιωσιμότητας σε όλες τις λειτουργίες του Ολυμπιακού Κινήματος.
 - ✓ Εφαρμογή των αρχών βιωσιμότητας από τη Δ.Ο.Ε., στο πλαίσιο προμήθειας των προϊόντων και υπηρεσιών της και οργάνωσης των δραστηριοτήτων της.
 - ✓ Μείωση των εκπομπών καυσαερίων και των επιπτώσεων από τις μετακινήσεις της Δ.Ο.Ε..
 - ✓ Εφαρμογή από τη Δ.Ο.Ε. των βέλτιστων πρότυπων βιωσιμότητας.

- ✓ Παρότρυνση από τη Δ.Ο.Ε. προς όλους τους φορείς του Ολυμπιακού Κινήματος για ενσωμάτωση της βιωσιμότητας στο πλαίσιο της δράσης τους, μέσω συστάσεων, πρακτικών και μέσω της δυνατότητας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ των φορέων.
- ✓ Συνεργασία με εξωτερικούς ειδικούς φορείς για την επίτευξη όλων των παραπάνω.
- Σύσταση 22: Εξάπλωση των ολυμπιακών αξιών που συνδέονται με την εκπαίδευση.
 - ✓ Συνεργασία με την UNESCO για ένταξη του αθλητισμού και των αξιών του σε όλα τα σχολεία διεθνώς.
 - ✓ Δημιουργία ηλεκτρονικής πλατφόρμας με σκοπό τη διάδοση των ολυμπιακών αξιών.
 - ✓ Υποστήριξη πρωτοβουλιών που συντελούν στη διάδοση των ολυμπιακών αξιών.
- Σύσταση 26: Περαιτέρω ανάμειξη του αθλητισμού με τον πολιτισμό.
 - ✓ Δημιουργία ενός ολυμπιακού χώρου για ανάπτυξη διαλόγου σχετικά με το Ολυμπιακό Κίνημα.
 - ✓ Δημιουργία ενός κινητού ολυμπιακού μουσείου για την ανάδειξη του ολυμπιακού πολιτισμού.
 - ✓ Σχεδιασμός προγράμματος αλληλεπίδρασης παγκόσμιων φορέων για τη δημιουργία μιας δυναμικής κληρονομιάς.
 - ✓ Παρότρυνση των Εθνικών Ολυμπιακών Επιτροπών για προστασία του ολυμπιακού πολιτισμού.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ

3. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

3.1 Εισαγωγή

Η ανάπτυξη της ποιοτικής έρευνας προέκυψε με αφορμή την αδυναμία των αντικειμενικών μεθόδων να καταγράψουν χαρακτηριστικά της ανθρώπινης συμπεριφοράς (Καμπίτσης, 2004, σελ. 763). Πρόκειται για *«ένα είδος εκπαιδευτικής έρευνας, στην οποία ο ερευνητής βασίζεται στις απόψεις των συμμετεχόντων»* (Creswell, 2011). Στο πλαίσιο της έρευνας αυτής, ο ερευνητής υποβάλλει στους συμμετέχοντες ερωτήσεις γενικού περιεχομένου και μεγάλου εύρους, συλλέγει τα δεδομένα του με τη μορφή κειμένου, ενώ η έρευνα λαμβάνει υποκειμενικό και μεροληπτικό χαρακτήρα (Creswell, 2011).

Η ποιοτική έρευνα συνίσταται σε όλες τις έρευνες που οδηγούν σε ευρήματα, με την προϋπόθεση πως τέτοια ευρήματα δεν προκύπτουν ύστερα από στατιστική ή ποσοτική ανάλυση. Ωστόσο, στο πλαίσιο της ποιοτικής έρευνας είναι εφικτή η ποσοτικοποίηση κάποιων δεδομένων, όπως επί παραδείγματι παρατηρείται σε δεδομένα απογραφής πληθυσμών. Υπάρχουν άλλωστε ερευνητές που παρ' ό,τι συγκεντρώνουν δεδομένα με ποιοτικές μεθόδους, όπως η συνέντευξη και η παρατήρηση, στη συνέχεια προβαίνουν σε κωδικοποίηση των δεδομένων αυτών, προκειμένου να είναι σε θέση να αναλυθούν στατιστικά (Καμπίτσης, 2004, σελ. 763).

Σκοπός της ποιοτικής έρευνας είναι η ποιοτική ανάλυση. Σύμφωνα με τους Strauss and Corbin (1990) όμως, ο όρος ποιοτική ανάλυση δε σημαίνει την ποσοτικοποίηση των ποιοτικών δεδομένων. Αντίθετα, συνίσταται στη *«διαδικασία μιας μη μαθηματικής ερμηνείας των δεδομένων, με σκοπό να ανακαλύψουμε έννοιες και σχέσεις μέσα σε αυτά, οι οποίες στη συνέχεια θα οργανωθούν σε ένα θεωρητικό ερμηνευτικό σχήμα»* (Καμπίτσης, 2004, σελ. 763-764). Ως ποιοτική ανάλυση λοιπόν, θεωρείται η συγκέντρωση και έπειτα ανάλυση δεδομένων, προκειμένου να καταστεί γνωστό στον ερευνητή το γεγονός ή η κατάσταση που τον απασχολεί, κάτι που δε δύναται να επιτύχει άλλου είδους έρευνα. Η συλλογή δεδομένων πραγματοποιείται με μεθόδους όπως η συνέντευξη, η παρατήρηση, ενώ δεδομένα για μια ποιοτική έρευνα μπορούν να θεωρηθούν κείμενα, φιλμ, βιντεοταινίες (Καμπίτσης, 2004, σελ. 764).

3.2 Επιλογή ποιοτικής έρευνας

Η ποιοτική έρευνα κρίνεται η πλέον κατάλληλη επιλογή για την πραγματοποίηση της παρούσας εργασίας. Το κύριο πλεονέκτημα της ποιοτικής έρευνας είναι το γεγονός ότι επιτρέπει την έρευνα σε βάθος και συγχρόνως τη συλλογή δεδομένων με λεπτομέρεια και για πολλές πτυχές του υπό έρευνα αντικειμένου. Επιπλέον, η εν λόγω ανάλυση επιτρέπει τη γνώση μιας κατάστασης και των αιτιών που τη διαμόρφωσαν. Τέλος, χαρακτηριστικό της ποιοτικής έρευνας είναι το γεγονός ότι ερευνά σε βάθος μια κατάσταση, προσπαθώντας να διαπιστώσει πώς έχει διαμορφωθεί, για ποιους λόγους και τι σημασία έχει για όσους εμπλέκονται σε αυτή. Με τη σειρά του λοιπόν ο ερευνητής, δεν προσπαθεί να ελέγξει τίποτα, παρά μόνο να εξετάσει τα γεγονότα και τις καταστάσεις στο φυσικό περιβάλλον τους. Κάτι τέτοιο καθιστά την ποιοτική έρευνα συνώνυμη της φυσικής έρευνας ή έρευνας πεδίου (Καμπίτσης, 2004, σελ. 764-771).

3.3 Μέθοδοι συλλογής δεδομένων

Στο πλαίσιο της συγκέντρωσης δεδομένων στην ποιοτική έρευνα, ο ερευνητής δε χρησιμοποιεί το εργαλείο κάποιου άλλου, όπως ερωτηματολόγιο, αντίθετα χρησιμοποιεί ποικίλες μεθόδους. Συγχρόνως, οι πληροφορίες που συλλέγει δεν είναι «κλειστές», με την έννοια ότι μέσω των ερωτήσεών του δεν περιορίζει τις απόψεις των συμμετεχόντων (Creswell, 2011). Στην προκειμένη περίπτωση λοιπόν, ακολουθήθηκε η τεχνική triangulation, που συνιστά τη χρήση περισσότερων της μιας και διαφορετικών μεθόδων συλλογής. Πιο συγκεκριμένα, χρησιμοποιείται η μέθοδος της βιβλιογραφικής ανασκόπησης, της περιπτωσιολογικής μελέτης και της δευτερογενούς ανάλυσης πληροφοριών (Καμπίτσης, 2004, σελ. 798). Ακολούθως, αναφέρονται οι μέθοδοι που ακολουθήθηκαν για την πραγματοποίηση της παρούσας εργασίας.

3.3.1 Περιπτωσιολογική Μελέτη (case study)

Η πρώτη μέθοδος συλλογής δεδομένων που χρησιμοποιείται είναι η περιπτωσιολογική μελέτη. Πρόκειται για «μια μορφή περιγραφικής έρευνας που γίνεται με ποιοτική ανάλυση» (Καμπίτσης, 2004, σελ. 802) και οδηγεί στην απόκτηση

μιας πληθώρας πληροφοριών για μια περίπτωση. Ειδικότερα, η μελέτη επικεντρώνεται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, κάτι που ενδεχομένως οδηγεί στην πραγματοποίηση γενικεύσεων για λοιπές παρόμοιες περιπτώσεις. Το σκεπτικό δηλαδή στο οποίο στηρίζεται είναι ότι όσα ισχύουν για μια περίπτωση (ατόμου, ομάδας, κτλ) ισχύουν και για πολλές άλλες. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι η εν λόγω μέθοδος επιτρέπει τη συγκέντρωση δεδομένων για πολλές πανομοιότυπες περιπτώσεις, δεν αποβλέπει απαραίτητα στην εξαγωγή γενικεύσεων. Σχετικά με τη διαδικασία συλλογής που εφαρμόζεται, καθώς και με τον όγκο και το είδος των πληροφοριών που θα αποκτηθούν, δεν υπάρχει περιορισμός, δηλαδή δε χαρακτηρίζεται από τυποποίηση (Καμπίτσης, 2004, σελ. 801-802).

3.3.2 Δευτερογενής ανάλυση πληροφοριών

Όσον αφορά τη συγκεκριμένη μέθοδο, *«ορίζεται ως η μελέτη ιδιαίτερων προβλημάτων μέσα από ήδη υπάρχουσες πληροφορίες, οι οποίες συγκεντρώθηκαν αρχικά για άλλους σκοπούς»* (Καμπίτσης, 2004, σελ. 806). Οι εν λόγω πληροφορίες δύναται να βρίσκονται σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή, και μπορεί να είναι *«στατιστικοί πίνακες, απογραφές πληθυσμών, προσωπικές μαρτυρίες, ντοκουμέντα, αρχεία, εφημερίδες, περιοδικά, προηγούμενες δημοσκοπήσεις»* (Καμπίτσης, 2004, σελ. 806). Τέλος, αναφέρεται πως διακρίνονται δυο τύποι δευτερογενούς ανάλυσης πληροφοριών. Πρόκειται για την ανάλυση αρχείων και την ανάλυση περιεχομένων, που χρησιμοποιούνται στην ποσοτική και ποιοτική έρευνα, αντίστοιχα (Καμπίτσης, 2004, σελ. 807). Εξ ορισμού λοιπόν, ο τύπος που εφαρμόζεται στην παρούσα έρευνα είναι η ανάλυση περιεχομένων.

3.4 Ανάλυση δεδομένων

Αμέσως επόμενο βήμα μετά τη συγκέντρωση των δεδομένων είναι η ανάλυσή τους. Σε αυτό το σημείο τονίζεται πως τα δεδομένα που προέρχονται από ποιοτική έρευνα δεν επιτρέπουν την άμεσα ανάλυσή τους, αλλά χρήζουν περαιτέρω επεξεργασίας. Συνήθως, κάτι τέτοιο σημαίνει ότι ο ερευνητής προβαίνει στη διαδικασία διόρθωσης των χειρόγραφων σημειώσεων του ή απομαγνητοφώνησης των συνεντεύξεων (Καμπίτσης, 2004, σελ. 782). Η εν λόγω διαδικασία συνιστά

περισσότερο ανάλυση με το χέρι, σύμφωνα με την οποία, «ο ερευνητής διαβάσει τα δεδομένα, κρατά σημειώσεις με το χέρι και τα χωρίζει σε μέρη» (Creswell, 2011).

Στη συνέχεια, «η ανάλυση των ποιοτικών δεδομένων βασίζεται στην κωδικοποίηση των δεδομένων, δηλαδή στο συστηματικό τρόπο σύμπτυξης εκτεταμένων ομάδων πληροφοριών σε μικρότερες και ευκολότερα αναλυόμενες μονάδες, μέσω της δημιουργίας κατηγοριών και εννοιών που απορρέουν από τα δεδομένα» (Καμπίτσης, 2004, σελ 791). Σύμφωνα μάλιστα με τους Strauss και Corbin (1990), η κωδικοποίηση των δεδομένων μπορεί να γίνει με την τεχνική της ανοικτής, της αξονικής ή της επιλεκτικής κωδικοποίησης. Σύμφωνα με τους Miles και Huberman (1994), η ανάλυση των δεδομένων στην ποιοτική έρευνα πραγματοποιείται σε τρία επίπεδα. Πρόκειται για τη μείωση των δεδομένων, την παρουσίαση των δεδομένων και την εξαγωγή συμπερασμάτων, τα οποία μάλιστα θεωρείται ότι γίνονται συγχρόνως (Καμπίτσης, 2004, σελ. 791-793).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ IV

4. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

4.1 Η περίπτωση της Αθήνας (2004).

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας συνδέθηκαν έντονα με αρνητικές κριτικές ως προς τη μεταολυμπιακή αξιοποίηση κάποιων εγκαταστάσεων. Ωστόσο, μια συνολική αποτίμηση των Αγώνων οδηγεί περισσότερο σε θετικά παρά αρνητικά αποτελέσματα. Άλλωστε, λειτούργησαν ως φορέας θετικών επιδράσεων προς την πόλη, οι οποίες ακόμα εξακολουθούν να ωφελούν την Αθήνα (<https://www.olympic.org/news/athens-2004-olympic-legacies-in-the-greek-capital>). Πρόκειται για την ολυμπιακή κληρονομιά της Αθήνας, η οποία είναι πολυδιάστατη και συνίσταται στην αστική, περιβαλλοντική, τουριστική, αθλητική και πολιτιστική κληρονομιά, όπως περιγράφονται στη συνέχεια (Ziakas & Boukas, 2012, σελ. 296).

4.1.1 Αθλητική κληρονομιά

Απόρροια των Αγώνων του 2004 ήταν η δημιουργία τεσσάρων κέντρων που πλαισίωσαν τους Αγώνες. Πρόκειται για το Ολυμπιακό Χωριό, το Ολυμπιακό Αθλητικό Κέντρο Αθηνών, το Ιστορικό Κέντρο των Αθηνών και την Παραλιακή Ζώνη του Φαλήρου. Όσον αφορά το Ολυμπιακό Χωριό, σημειώνεται ότι αποτελεί μέρος της κοινωνικής κληρονομιάς. Στα εν λόγω κέντρα κατασκευάστηκαν μόνιμες και προσωρινές εγκαταστάσεις, για την εξυπηρέτηση των Αγώνων. Στο σύνολό τους χρησιμοποιήθηκαν 32 ολυμπιακές αθλητικές εγκαταστάσεις, μεταξύ των οποίων δεκαοχτώ κατασκευάστηκαν εξ αρχής, δώδεκα προϋπήρχαν και ανακαινίστηκαν χάριν των Αγώνων, ενώ δύο αποτέλεσαν προσωρινές υποδομές (Οικονόμου, 2015, σελ. 33).

Η αθλητική κληρονομιά ταυτίζεται σε μεγάλο βαθμό με τις αθλητικές εγκαταστάσεις. Αρχικά, η ανανέωση του Ολυμπιακού Σταδίου εν όψει των Αγώνων, εξασφάλισε την τακτική μεταολυμπιακή χρήση του. Ειδικότερα, αποτελεί την έδρα της ομάδας Π.Α.Ε. Α.Ε.Κ.. Παράλληλα, φιλοξενεί επίσης τους αγώνες της ελληνικής εθνικής ποδοσφαιρικής ομάδας, λοιπούς αθλητικούς αγώνες, όπως αγώνες στίβου, καθώς επίσης μουσικές συναυλίες (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/>

[athens-2004/olympic-stadium](https://www.olympic.org/news/athens-2004/olympic-stadium)). Επίσης, το γήπεδο καλαθοσφαίρισης του εν λόγω Σταδίου είναι η έδρα της ομάδας Κ.Α.Ε. Παναθηναϊκός. Ομοίως, το Στάδιο Καραϊσκάκη ανακατασκευάστηκε για τους Αγώνες και αποτελεί την έδρα της ομάδας Π.Α.Ε. Ολυμπιακός. Στο ίδιο πλαίσιο, το Στάδιο Ειρήνης και Φιλίας, είναι η έδρα της Κ.Α.Ε. Ολυμπιακός (<https://www.olympic.org/news/athens-infrastructure-boosted-by-olympic-games-2004>). Επιπλέον, το κλειστό ολυμπιακό γυμναστήριο Γαλατσίου, όπως και στους Αγώνες, συνεχίζει να φιλοξενεί το άθλημα της ρυθμικής γυμναστικής, ενώ εξυπηρετεί επίσης λοιπές χρήσεις. Ειδικότερα, εκεί διοργανώνονται αγώνες καλαθοσφαίρισης, μαθήματα τέχνης, μουσικές συναυλίες, ενώ στεγάζει επίσης τηλεοπτικές σειρές και κυβερνητικά γραφεία (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/athens-2004-an-olympic-homecoming>). Συν τοις άλλοις, το ολυμπιακό ποδηλατοδρόμιο επίσης ανακαινίστηκε για τους Αγώνες. Μιας και είναι μοναδικό στο είδος του, συνεχίζει να φιλοξενεί αγώνες ποδηλασίας, ενώ διατίθεται σε αθλητικούς συλλόγους και ποδηλάτες (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/olympic-velodrome>).

Σε αυτό το σημείο αναφέρονται εγκαταστάσεις που προορίστηκαν για εναλλακτική χρήση. Επί παραδείγματι, το αθλητικό περίπτερο του Φαλήρου έγινε συνεδριακό κέντρο, το οποίο φιλοξενεί επίσης εμπορικές εκθέσεις και μουσικές συναυλίες (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/athens-2004-an-olympic-homecoming>). Ως προς το ιστιοπλοϊκό κέντρο του Αγίου Κοσμά, πλέον αποτελεί ιδιωτική μαρίνα, ενώ το Διεθνές Κέντρο Ραδιοτηλεόρασης έχει μετατραπεί σε μεγάλο εμπορικό κέντρο της Αθήνας (<https://www.olympic.org/news/athens-2004-olympic-legacies-in-the-greek-capital>). Ομοίως, το Κέντρο Τύπου στεγάζει το Υπουργείο Υγείας, το κέντρο σκοποβολής στο Μαρκόπουλο εξυπηρετεί την εκπαίδευση ειδικών δυνάμεων της αστυνομίας, ενώ το ολυμπιακό κέντρο Γουδί λειτουργεί ως θέατρο. Συν τοις άλλοις, χώροι που εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται είναι το ολυμπιακό κέντρο κωπηλασίας του Σχοινιά (<https://www.olympic.org/news/athens-infrastructure-boosted-by-olympic-games-2004>).

Όσο για τις λοιπές εγκαταστάσεις, δεν προβλέφθηκε σωστή αξιοποίησή τους, και ως εκ τούτου μένουν αδρανείς. Πρόκειται για το αθλητικό κέντρο άρσης βαρών στη Νίκαια, το ολυμπιακό κέντρο Beach Volleyball στο Φάληρο, το ολυμπιακό συγκρότημα Γουδί, καθώς και το συγκρότημα του Ελληνικού. Στο πλαίσιο του τελευταίου συγκροτήματος, πέραν της αίθουσας ξιφασκίας οι υπόλοιποι χώροι δε

χρησιμοποιούνται (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/overview>). Ωστόσο το συγκρότημα του Ελληνικού από το 2014 και έπειτα, προορίζεται να μετατραπεί σε παγκόσμιο τουριστικό και ψυχαγωγικό προορισμό από την ελληνική Lamda Development, από κοινού με τη Fosun της Κίνας και την Al Maabar από το Αμπό Ντάμπι (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/hellinikon-complex>). Μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες, το συγκρότημα παραμένει υπό τη διαχείριση της εταιρείας Public Properties Company SA. Σήμερα λειτουργεί ως χώρος πολλαπλών χρήσεων και ως συνεδριακό κέντρο, ενώ φιλοξενεί αθλητικές εκδηλώσεις και πολυάριθμες συναυλίες μουσικής κάθε χρόνο (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/phaleron-sports-pavilion>).

4.1.2 Αστική κληρονομιά

Οι Αγώνες πυροδότησαν νέα έργα υποδομής, ενώ συγχρόνως υπήρξαν καταλυτικός παράγοντας στην περάτωση των ήδη προγραμματισμένων έργων, από τα οποία η πόλη εξακολουθεί να έχει όφελος (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/upgrading-public-transport>). Αξίζει μάλιστα να σημειωθεί ότι οι Αγώνες στάθηκαν σοβαρή αφορμή για την πραγμάτωση αρκετών έργων σε αστικό επίπεδο, τα οποία σε άλλη περίπτωση πιθανόν δε θα γίνονταν (Kassens-Noor, 2012, σελ. 849). Άλλωστε, σύμφωνα με τους Boniface και Cooper (2016), οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδρασαν καταλυτικά ως προς το μετασχηματισμό της πόλης της Αθήνας. Ομοίως, η Kassens-Noor (2012, σελ. 849) αναφέρει ότι τόσο στην περίπτωση της Βαρκελώνης, όσο και στην περίπτωση της Αθήνας, οι Ολυμπιακοί Αγώνες έδρασαν σε μεγάλο βαθμό ως προς το μετασχηματισμό των πόλεων. Ως εκ τούτου, ο νομός Αττικής συνολικά επωφελήθηκε σε πολλαπλό επίπεδο. Ειδικότερα, επωφελήθηκε από βελτιώσεις σε υποδομές, όπως το οδικό δίκτυο, οι συγκοινωνίες, το λιμάνι του Πειραιά, βελτιώνοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων, τον τομέα των τηλεπικοινωνιών, την ενέργεια, την ασφάλεια και την τεχνολογία (Οικονόμου, 2015, σελ. 54). Εκτός αυτού, προέκυψαν επίσης νέες υποδομές μεταφοράς και έργα που βελτίωσαν την αισθητική εικόνα της πόλης (Boukas et al., 2013, σελ. 203).

Πρώτα πρώτα, στο σύνολό τους κατασκευάστηκαν 140 χιλιόμετρα οδικού δικτύου προκειμένου να αντιμετωπιστεί το κυκλοφοριακό πρόβλημα. Συγχρόνως,

κατασκευάστηκε σημαντικό μέρος της Αττικής Οδού, οδηγώντας στη δημιουργία ενός σύγχρονου αυτοκινητόδρομου μήκους 67 χιλιομέτρων που διασχίζει την Αθήνα και 30 επιπλέον δήμους της Αττικής. Ομοίως, περατώθηκε το σιδηροδρομικό σύστημα και επεκτάθηκε το σύστημα μετρό της Αθήνας. Ως αποτέλεσμα της μειωμένης κυκλοφοριακής συμφόρησης, καθώς εκτιμάται ότι χάρη στη λειτουργία του μετρό ο αριθμός αυτοκινήτων στο κέντρο της πόλης αμβλύθηκε κατά 70.000 ημερησίως, μειώθηκε επίσης η ατμοσφαιρική ρύπανση. Κατ' επέκταση, βελτιώθηκε επίσης η ποιότητα ζωής των κατοίκων (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/upgrading-public-transport>). Εξ ίσου σημαντικό έργο ήταν η κατασκευή του Διεθνούς Αεροδρομίου «Ελευθέριος Βενιζέλος», όπως επίσης η επέκταση του μετρό με τη δημιουργία του προαστιακού σιδηροδρομικού συστήματος, για τη σύνδεση των προαστιακών περιοχών με αυτό (<https://www.olympic.org/news/athens-infrastructure-boosted-by-olympic-games-2004>). Μεταξύ των εντυπωσιακών έργων, σημειώνονται επίσης το σύγχρονο σύστημα δημόσιων συγκοινωνιών, αυτοκινητόδρομοι, γραμμές μετρό και τραμ, καθώς και τουριστική υποδομή (Kissoudi, 2013, σελ. 1973). Συν τοις άλλοις, επεκτάθηκαν οι γραμμές του μετρό, ώστε να φτάσουν στα εσωτερικά προάστια της Αθήνας, ενώ δημιουργήθηκαν νέοι σταθμοί λεωφορείων κοντά στους σταθμούς του μετρό. Τέλος, κατασκευάστηκε ένα σύγχρονο σιδηροδρομικό σύστημα, που επιτρέπει τη διασύνδεση του κέντρου της πόλης με τα ολυμπιακά συγκροτήματα του Φαλήρου και του Ελληνικού (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/upgrading-public-transport>).

Όσον αφορά τα έργα υποδομής που επιταχύνθηκαν χάρη στους Αγώνες ήταν η αναδιάρθρωση τριών περιοχών της πόλης. Πρόκειται για την παραλιακή ζώνη του Φαλήρου, το Ολυμπιακό Αθλητικό Συγκρότημα της Αθήνας και το Συγκρότημα Ελληνικού (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/athens-2004-an-olympic-homecoming>). Συν τοις άλλοις, απόρροια των Αγώνων υπήρξε η ανακατασκευή του Εθνικού Αρχαιολογικού, καθώς και του Βυζαντινού Μουσείου, όπως επίσης η αναβάθμιση περιοχών, μεταξύ των οποίων η Τεχνόπολις στο Γκάζι (Boukas et al., 2013, σελ. 214). Στο ίδιο πλαίσιο, υλοποιήθηκε πριν τους Αγώνες η δράση «New Look for Athens», με σκοπό την αισθητική βελτίωση κτιρίων της Αθήνας (I.O.C., 2012). Χάρη στα εν λόγω έργα, η Αθήνα επαναποθετήθηκε ως μια σύγχρονη πόλη του 21^{ου} αιώνα, ως μια ευρωπαϊκή πόλη, ενώ πραγματοποίησε ως ένα βαθμό την επιδίωξη να παρουσιαστεί ως μια κοινωνικά, οικονομικά και πολιτιστικά

αναπτυγμένη πόλη και επομένως, ένας ελκυστικός τουριστικός προορισμός (Kissoudi, 2013, σελ. 1984). Εν ολίγοις, σημειώθηκαν τεράστιες αλλαγές στην προσπάθεια μετατροπής της Αθήνας σε μια μεταβιομηχανική μητρόπολη, με συστατικά στοιχεία της τον τουρισμό, την αναψυχή, τον πολιτισμό και τις εμπορικές υπηρεσίες (Ziakas & Boukas, 2012, σελ. 297).

4.1.3 Τουριστική κληρονομιά

Οι παρεμβάσεις στην τουριστική υποδομή ευνόησαν την πόλη σε βάθος χρόνου, ενώ προετοίμασαν το έδαφος για την ενίσχυση του τουριστικού προϊόντος της Αθήνας ειδικότερα, καθώς και ολόκληρης της χώρας γενικότερα (Ziakas & Boukas, 2012, σελ. 297). Σύμφωνα με μελέτη που πραγματοποίησε το 2008 η Εταιρεία Τουριστικής και Οικονομικής Ανάπτυξης Αθηνών από κοινού με το Κέντρο Έρευνας και Μελέτης Τουρισμού του Πανεπιστημίου Αιγαίου, μετά το 2004 η τουριστική βιομηχανία σημείωσε άνοδο συγκριτικά με την πτώση που παρουσίαζε τα προηγούμενα έτη (<https://www.olympic.org/news/athens-2004-olympic-legacies-in-the-greek-capital>). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι «μέχρι το 2007, οι πλήρεις κρατήσεις ξενοδοχείων στο δήμο Αθηνών έφθασαν το 60,3%, ξεπερνώντας τα προηγούμενα χρόνια. Οι αριθμοί επισκεπτών συνέχισαν να αυξάνονται. Το 2003 12 εκατομμύρια τουρίστες επισκέφθηκαν τη χώρα, ενώ το 2015 τα στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδος έδειξαν περίπου 23,5 εκατομμύρια επισκέπτες, καθιστώντας την πόλη έναν από τους πιο δημοφιλείς προορισμούς» (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/a-boost-for-tourism>).

Σε αυτό συνέβαλε η ανάπλαση των ξενοδοχείων και των πολιτιστικών χώρων, η αναβάθμιση στην ποιότητα υπηρεσιών, όπως επίσης η διεθνής προβολή που δέχθηκε η πόλη από την διοργάνωση των Αγώνων (<https://www.olympic.org/news/athens-2004-olympic-legacies-in-the-greek-capital>). Εξ ίσου σημαντική συμβολή στην τουριστική ανάπτυξη είχε η ανακαίνιση μνημείων, νεοκλασικών κτιρίων, καθώς και του ιστορικού κέντρου της Αθήνας, η δημιουργία διασυνδέσεων μεταξύ των αρχαιολογικών χώρων και της πόλης, όπως επίσης η ανοικοδόμηση οδών και πλατειών (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/a-boost-for-tourism>). Η αναβάθμιση της εικόνας της πόλης συνδέεται επίσης με την αναβάθμιση των παραθαλάσσιων περιοχών, τα ξενοδοχεία υψηλής ποιότητας, την ανακαίνιση

ερειπωμένων κτιρίων, τα οποία ενίσχυσαν τον τουρισμό και κατέστησαν την πόλη δημοφιλή προορισμό παγκοσμίως. Πολλοί από τους χώρους που ανακαινίστηκαν ή κατασκευάστηκαν για τους Αγώνες του 2004 παραμένουν επίσης σε χρήση σήμερα (<https://www.olympic.org/news/athens-infrastructure-boosted-by-olympic-games-2004>).

Απόρροια αφ' ενός της αναβάθμισης μουσείων, αρχαιολογικών χώρων και δημόσιων χώρων πολιτιστικής σημασίας και αφ' ετέρου της διεθνούς εμβέλειας προβολής που χάρισαν οι Αγώνες στην Αθήνα, υπήρξε η επανατοποθέτησή της από έναν προορισμό με μαζικά χαρακτηριστικά σε ένα διαφοροποιημένο προορισμό. Εν ολίγοις, σημειώθηκε αξιόλογη μεταβολή στη φυσιογνωμία της πόλης, ως αποτέλεσμα του συνδυασμού των παραδοσιακών χαρακτηριστικών της με τα σύγχρονα ολυμπιακά έργα. Ωθηση στον τουρισμό έδωσε επίσης η διασύνδεση της πόλης με την παράκτια νότια ζώνη, διευκολύνοντας τη μεταφορά των τουριστών (Boukas et al., 2013, σελ. 212).

4.1.4 Πολιτιστική - κοινωνική κληρονομιά

Ο αντίκτυπος των Ολυμπιακών Αγώνων στην πολιτιστική κληρονομιά της Αθήνας συνδέεται με την *«οικοδόμηση μιας φυσιογνωμίας που υπογραμμίζει τη μοναδικότητα της πόλης και την ανακατασκευή της ταυτότητας και της πολιτιστικής κληρονομιάς της πόλης»* (Boukas et al., 2013, σελ. 217). Μια επιπλέον πτυχή της πολιτιστικής κληρονομιάς ήταν η δημιουργία κληρονομιάς σε εκπαιδευτικό επίπεδο. Αξιοσημείωτο είναι το πρόγραμμα Ολυμπιακής Εκπαίδευσης του 2004, για τη σύσταση του οποίου συνεργάστηκαν περισσότεροι από 100 διεθνούς επιπέδου επιστήμονες και ερευνητές από διάφορους τομείς, από κοινού με το ελληνικό Υπουργείο Παιδείας. Στόχος ήταν να αποτελέσει το συνδετικό κρίκο μεταξύ των ελληνικών σχολείων και του τοπικού πολιτισμού, όπως επίσης να προωθήσει την πολυπολιτισμικότητα (<https://www.olympic.org/news/athens-2004-olympic-legacies-in-the-greek-capital>). Το καινοτόμο αυτό πρόγραμμα εφαρμόστηκε το διάστημα πριν τους Αγώνες και απευθυνόταν στους μαθητές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Μέσω ποικίλων δραστηριοτήτων κατάφερε να συνδέσει αφ' ενός την εκπαίδευση με τον αθλητισμό και αφ' ετέρου την αρχαία ολυμπιακή κληρονομιά με τη σύγχρονη πραγματικότητα. Στηρίχθηκε στις ανθρωπιστικές και ηθικές διαστάσεις

του Ολυμπισμού. Στόχοι του υπήρξαν επίσης η προώθηση της αθλητικής συμμετοχής, η προώθηση του εθελοντικού κινήματος σε όλες τις πτυχές της ζωής, η προώθηση αξιών, όπως η συνεργασία, ο σεβασμός, η έννοια της εκεχειρίας, η καταπολέμηση του κοινωνικού αποκλεισμού (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/education-programme>). Το εν λόγω πρόγραμμα διδάσκει στους μαθητές την ιστορία των Ολυμπιακών Αγώνων, τις αθλητικές αξίες, τη σημασία των Ολυμπιακών Αγώνων για την Ελλάδα, τη σημασία του εθελοντισμού και το ρόλο της άσκησης στην υγεία (Boukas et al., 2013, σελ. 218). Επιπλέον, κατά τη διάρκεια των Αγώνων λειτούργησε ένα πρόγραμμα στο οποίο συμμετείχαν παιδιά από τις 182 Εθνικές Ολυμπιακές Επιτροπές, με σκοπό να γνωρίσουν τον πολιτισμό και τις παραδόσεις των άλλων εθνών (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/athens-2004-an-olympic-homecoming>).

Εκτός των άλλων, στο πλαίσιο της εκπαίδευσης οι Ολυμπιακοί Αγώνες έμελλε να επιδράσουν στην τριτοβάθμια εκπαίδευση της χώρας, καθώς πυροδότησαν τη σύσταση ενός νέου μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών, προσανατολισμένου στις ολυμπιακές σπουδές (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/athens-2004-an-olympic-homecoming>). Πρόκειται για το πρόγραμμα με τίτλο «Ολυμπιακές Σπουδές, Ολυμπιακή Εκπαίδευση, Οργάνωση και Διοίκηση Ολυμπιακών Εκδηλώσεων», το οποίο εξακολουθεί να διδάσκεται στο Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου υπό την αιγίδα της Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/olympic-master-s-programme>).

Όσον αφορά την κοινωνική κληρονομιά, τονίζεται ιδιαίτερα η ανάπτυξη του εθελοντικού κινήματος (Ziakas & Boukas, 2012, σελ. 215). Πιο συγκεκριμένα, με αφορμή την ανάγκη απασχόλησης εθελοντών στο πλαίσιο των Αγώνων, αναπτύχθηκε ισχυρή κουλτούρα εθελοντισμού, αν ληφθεί υπ' όψιν ότι κατά προσέγγιση 160.000 εθελοντές υπέβαλαν αίτηση. Επιτεύχθηκε λοιπόν ο στόχος που είχε τεθεί εξ αρχής από την Εθνική Υπηρεσία Εθελοντισμού των Αγώνων, δηλαδή να εξαπλωθεί το εθελοντικό κίνημα πέρα από τον αθλητικό χώρο και σε βάθος χρόνου. Πράγματι, από το 2004 και έπειτα σημειώνονται ποικίλες εθελοντικές δράσεις. Χαρακτηριστικά αναφέρεται η δράση «Ethelon», η οποία αριθμεί 9.500 και πλέον εθελοντές ηλικίας 18 - 25 ετών. Αρχικά, απευθύνθηκε σε αθλητικές και καλλιτεχνικές εκδηλώσεις και στη συνέχεια επεκτάθηκε στη στήριξη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων, ενώ πλέον συνεργάζεται επίσης με περισσότερες από 200 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (<https://>

[/www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/the-power-of-volunteers](http://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/the-power-of-volunteers)). Ως εκ τούτου, η διαμόρφωση θετικής στάσης ως προς τον εθελοντισμό σήμανε την ενίσχυση του ανθρώπινου κεφαλαίου της Αθήνας, αναδεικνύοντας έτσι την ελληνική φιλοξενία (Boukas et al., 2013, σελ. 215). Τέλος, στο πλαίσιο της κοινωνικής κληρονομιάς εντάσσεται η δημιουργία του Ολυμπιακού Χωριού, καθώς επίσης η ανακαίνιση των φοιτητικών εστιών (Οικονόμου, 2015, σελ. 54). Αξίζει να σημειωθεί ότι το Ολυμπιακό Χωριό από κοινού με τα χωριά των δημοσιογράφων παραχωρήθηκαν ως ιδιωτικές κατοικίες,

4.1.5 Περιβαλλοντική κληρονομιά

Με αφορμή την τέλεση των Αγώνων, η πόλη ανέλαβε ενεργό δράση ως προς την προστασία του περιβάλλοντος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η ανάπλαση της παραλιακής ζώνης του Φαλήρου, στο πλαίσιο της οποίας προγραμματίστηκε διαχείριση των αποβλήτων, αναζωογόνηση της περιοχής ως οικότοπου, βελτίωση στην ποιότητα των υδάτων και επέκταση της βλάστησης με δενδροφύτευση (<https://www.olympic.org/news/athens-2004-olympic-legacies-in-the-greek-capital>). Οι εν λόγω κινήσεις επέτρεψαν την επιστροφή των σπάνιων ειδών, ενώ κατέστησε τα ύδατα ασφαλή για τους πολίτες. Ομοίως, πραγματοποιήθηκε έλεγχος των υδάτων του Σχοινιά και λοιπών παραλιών. Στο ίδιο πλαίσιο, περίπου 350.000 φυτά της ελληνικής χλωρίδας δόθηκαν σε 26 δήμους της Αττικής (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/care-for-the-environment>).

Τέλος, χάριν της περιβαλλοντικής μέριμνας, 2.000 και πλέον αστικά λεωφορεία αντικαταστάθηκαν από λεωφορεία που λειτουργούν με καύσιμα φιλικά προς το περιβάλλον (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/upgrading-public-transport>).

4.1.6 Λοιπές μορφές κληρονομιάς

Εκτός των παραπάνω, προέκυψαν επίσης οφέλη από τους Αγώνες, τα οποία δεν εμπίπτουν στις μορφές κληρονομιάς που προαναφέρθηκαν. Επί παραδείγματι, «δημιουργήθηκε ένα διεθνές δίκτυο ασφαλείας, το οποίο έδωσε στην Ελλάδα ένα νέο επίπεδο ασφάλειας γενικότερα» (Gratton & Preuss, 2008, σελ. 1929). Επιπρόσθετα, αποκτήθηκε ένα σύνολο γνώσεων για την καλύτερη διοίκηση μεγάλων

διοργανώσεων. Πιο συγκεκριμένα, αναπτύχθηκε μια συστηματική μεθοδολογία που επιτρέπει αφ' ενός τη βελτίωση των διαδικασιών και αφ' ετέρου τη μείωση του κόστους. Πρόκειται για τη μέθοδο Process Logistics Advanced Technical Optimisation (PLATO) που αναπτύχθηκε από την Οργανωτική Επιτροπή του 2004 και, αφορά τεχνικές και εργαλεία για τη μοντελοποίηση γνώσεων και τη διαχείριση πόρων, καθώς και εργαλεία σχεδιασμού χώρων (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/event-management-optimisation>).

Συν τοις άλλοις, οι Ολυμπιακοί Αγώνες της Αθήνας ενίσχυσαν το κύρος της Διεθνούς Ολυμπιακής Ακαδημίας στην Ολυμπία. Πιο συγκεκριμένα, η Ακαδημία παραχωρήθηκε ως Ολυμπιακό Χωριό των αθλητών και αξιωματούχων των αγώνων που πραγματοποιήθηκαν στην Ολυμπία. Εκτός αυτού, το νέο συνεδριακό κέντρο της Ακαδημίας λειτούργησε ως χώρος εργασίας των μέσων ενημέρωσης και για συνεντεύξεις Τύπου. Εξ ίσου σημαντική είναι η λειτουργία του κτιρίου που στεγάζει το Ιστορικό Αρχείο της Οργανωτικής Επιτροπής, ως μουσείου με υλικό από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2004 (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/the-olympic-academy>).

Τέλος, η ώθηση στην οικονομία, ως απόρροια των Αγώνων, προέκυψε από την ανάπτυξη του κατασκευαστικού κλάδου το διάστημα πριν τους Αγώνες, την ανάπτυξη της τουριστικής βιομηχανίας πριν και μετά τους Αγώνες, καθώς και από δραστηριότητες σχετικές με τη διεξαγωγή των Αγώνων (Zaimi, 2012, σελ. 33, 42). Συν τοις άλλοις, υπήρξαν αφορμή για την ενίσχυση της οικονομίας και τη δημιουργία εργασιακών θέσεων, ήδη πριν τους Αγώνες, το 2000 (Οικονόμου, 2015, σελ. 55).

4.2 Η περίπτωση του Πεκίνου (2008).

Απώτερος σκοπός της διεκδίκησης των Ολυμπιακών Αγώνων από το Πεκίνο ήταν η προβολή της Κίνας στο σύγχρονο κόσμο. Στις προσδοκίες συγκαταλέγονταν επίσης η αύξηση της αθλητικής συμμετοχής κατά τη διάρκεια και μετά τους Αγώνες και η προσέλκυση του παγκόσμιου ενδιαφέροντος (Feng & Hong, 2013, σελ. 417). Όπως και να 'χει, σημειώθηκαν αρκετά οφέλη σε αθλητικό, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό, περιβαλλοντικό και αστικό επίπεδο, τα οποία ακόμα ευνοούν την πόλη (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/beijing-2008-showcasing-china>).

4.2.1 Αθλητική κληρονομιά.

Η αθλητική κληρονομιά που προέκυψε από τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2008 συνίσταται σε διάφορα πεδία. Εν πρώτοις, οι Αγώνες κληροδότησαν στη διοργανώτρια πόλη αθλητικές υποδομές, οι οποίες διατηρούνται από διάφορους ιδιοκτήτες, όπως ιδιωτικές εταιρείες, τοπικά πανεπιστήμια και κυβερνητικούς φορείς (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/founding-of-the-beijing-olympic-development-association>). Στο σύνολό τους απαιτήθηκαν 37 στάδια, εκ των οποίων τα 31 βρίσκονταν στο Πεκίνο. Πρόκειται είτε για νέα στάδια που κατασκευάστηκαν για τους Αγώνες, είτε ήδη υπάρχοντα που ανακαινίστηκαν για τον ίδιο σκοπό ή προσωρινά στάδια (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2021). Αξίζει να σημειωθεί ότι οι περισσότερες αθλητικές εγκαταστάσεις που κατασκευάστηκαν για τους Αγώνες εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται φιλοξενώντας αθλητικές, πολιτιστικές, αναψυχικές δραστηριότητες (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/overview>).

Αρχικά, το στάδιο Bird's Nest, πέρα από τα παγκόσμια και εθνικά πρωταθλήματα που φιλοξένησε μετά τους Αγώνες, μετατρέπεται σε ετήσια βάση σε χειμερινό θεματικό πάρκο επί δυο μήνες. Συγχρόνως, προορίζεται επίσης για τις τελετές έναρξης και λήξης των Αγώνων του 2022. Η συγκεκριμένη εγκατάσταση μάλιστα, αποτελεί πλέον πόλος έλξης τουριστών καθώς και σημείο αναφοράς για το Πεκίνο, μιας και το 2009 κέρδισε το διεθνές βραβείο Lubetkin, ως το σημαντικότερο έργο αρχιτεκτονικής εκτός Ευρώπης (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/the-bird-s-nest>). Επιπλέον, το γήπεδο υδάτινων αθλημάτων Water Cube συνεχίζει να φιλοξενεί εθνικές και διεθνείς αθλητικές εκδηλώσεις, ενώ έχει προγραμματιστεί να φιλοξενήσει τους αγώνες curling το 2022 (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/water-cube>). Συν τοις άλλοις, το Αθλητικό Κέντρο Wukesong, χρησιμοποιείται πλέον για την διοργάνωση ψυχαγωγικών, πολιτιστικών και καλλιτεχνικών εκδηλώσεων, ενώ το 2022 προγραμματίζεται να χρησιμοποιηθεί για τους αγώνες χόκεϋ επί πάγου (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/wukesong-sports-centre>). Όσον αφορά το κωπηλατοδρόμιο Shunyi, διατίθεται για ψυχαγωγικές αθλητικές δραστηριότητες και για πρωταθλήματα διάφορων αθλημάτων, ενώ ένα τμήμα του έχει μετατραπεί σε πάρκο (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/shunyi-olympic-rowing-canoeing-park>). Τέλος, το γήπεδο καλαθοσφαίρισης

λειτουργεί ιδιωτικά, φιλοξενώντας πάνω από 100 αθλητικές και μη αθλητικές εκδηλώσεις ετησίως. Σε αυτό το σημείο αναφέρεται ότι οι χώροι του Ολυμπιακού Πάρκου του Πεκίνου 2008 θα χρησιμοποιηθούν ξανά κατά τη διάρκεια των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων του 2022 (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/beijing-2008-showcasing-china>).

Εκτός των εγκαταστάσεων που κατασκευάστηκαν εξ αρχής για τους αγώνες, οι αθλητικοί χώροι που προϋπήρχαν και αναβαθμίστηκαν, εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται. Τέτοιες εγκαταστάσεις είναι το National Olympic Sport Centre Gymnasium και το Ying Tung Natatorium (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/overview>). Στο πλαίσιο των Αγώνων χρησιμοποιήθηκαν επίσης προσωρινές εγκαταστάσεις, οχτώ τον αριθμό, οι οποίες επρόκειτο να αποσυναρμολογηθούν. Πράγματι, οι τέσσερις εξ αυτών αποσυναρμολογήθηκαν, ενώ οι υπόλοιπες χρησιμοποιούνται ακόμη. Πρόκειται για το γήπεδο τριάθλου, στο οποίο διοργανώνονται εθνικά και διεθνή πρωταθλήματα, το γήπεδο χόκεϊ στο Ολυμπιακό Δασικό Πάρκο, το οποίο προσφέρεται για διάφορους αγώνες. Όσον αφορά τις άλλες δυο προσωρινές εγκαταστάσεις, δηλαδή το γήπεδο Laoshan BMX και το γήπεδο Chaoyang Park Beach Volleyball, έχουν εγκαταλειφθεί, αν και οι χώροι γύρω από το πάρκο beach volleyball χρησιμοποιήθηκαν για ποικίλες πολιτιστικές δραστηριότητες. (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/overview>).

Εξ ίσου σημαντικό στοιχείο της αθλητικής κληρονομιάς είναι η ενίσχυση της αθλητικής συμμετοχής τόσο από άντρες όσο και από γυναίκες σε διάφορα αθλήματα σε όλη τη χώρα (Feng & Hong, 2013, σελ. 409). Αναμένεται μάλιστα να αυξηθεί περαιτέρω με τη διοργάνωση των Χειμερινών Ολυμπιακών Αγώνων το 2022 (<https://www.olympic.org/news/beijing-2008-legacy-dovetails-with-2022-winter-games-to-boost-sports-participation-in-china>). Ιδιαίτερη δημοφιλία απέκτησαν τα αθλήματα του τένις και της καλαθοσφαίρισης. Ειδικότερα, οι επιτυχημένες συμμετοχές Κινέζων αθλητών τένις στους Αγώνες λειτούργησε ως κίνητρο για την ενασχόληση με το εν λόγω άθλημα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι συγκριτικά με το 1 εκατομμύριο παικτών τένις που υπήρχαν τα 1988, αυτοί αυξήθηκαν σε 14 εκατομμύρια παίκτες μετά τους Αγώνες (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/china-tennis-boom>). Γενικά, σημειώθηκε αύξηση του προϋπολογισμού για τον αθλητισμό ετησίως (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2025). Όσον αφορά την καλαθοσφαίριση, εφαρμόστηκε πρόγραμμα σε 350 σχολεία, στο οποίο συμμετείχαν

150.000 και πλέον μαθητές από όλη την Κίνα. Εξ ίσου σημαντικό είναι ότι κατασκευάστηκαν σχολικές εγκαταστάσεις σε αγροτικές περιοχές. Τέλος, σημαντική ώθηση δόθηκε στο πλαίσιο της αθλητικής βιομηχανίας της Κίνας (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/beijing-2008-showcasing-china>).

Η αυξημένη δημοφιλία ως προς τον αθλητισμό οφείλεται επίσης στη δημιουργία προγραμμάτων όπως το «Dan Fei» (Fly Solo), το οποίο παρείχε στήριξη στους επαγγελματίες αθλητές. Στο ίδιο πλαίσιο, η ακαδημία Potter Wheel στο Πεκίνο επικεντρώθηκε στη στήριξη των ανερχόμενων ταλαντούχων Κινέζων αθλητών του τένις (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/china-tennis-boom>). Εκτός αυτού, το πρόγραμμα «Dan Fei», παρακίνησε τους αθλητές να αναπτύξουν τις δικές τους επιχειρήσεις. Ως παράδειγμα επιχείρησης που προέκυψε αναφέρεται η Li Ning, η οποία δραστηριοποιείται σε αθλητικά είδη (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/beijing-2008-showcasing-china>). Συν τοις άλλοις, δημιουργήθηκε πρόγραμμα, ρόλος του οποίου ήταν να υποστηρίξει νέους αθλητές να γίνουν Ολυμπιονίκες. Το εν λόγω πρόγραμμα προσανατολίστηκε κατά βάση στην προετοιμασία των ελίτ αθλητών για τους Ολυμπιακούς Αγώνες του 2008. Μια τέτοια δράση, εκτός του ότι ανέδειξε αθλητές διάφορων αθλημάτων, συνέβαλε ώστε η Κίνα κέρδισε 48 χρυσά μετάλλια στο Πεκίνο το 2008 (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/elite-sport-success>). Εκτός του ελίτ αθλητισμού, προωθήθηκε επίσης ο μαζικός αθλητισμός, καθώς σκοπός τόσο της Δ.Ο.Ε., όσο και της Οργανωτικής Επιτροπής ήταν η διάδοση του Ολυμπισμού στην Κίνα. Κάτι τέτοιο επιδιώχθηκε με το πρόγραμμα ολυμπιακής εκπαίδευσης και με πολιτιστικές δραστηριότητες που παρακολούθησαν μαθητές για να εισαχθούν στο ολυμπιακό πνεύμα (Luo & Huang, 2013, σελ. 449).

Εκτός των άλλων, μέρος της αθλητικής κληρονομιάς αποτελεί η Ένωση Ολυμπιακής Ανάπτυξης του Πεκίνου (B.O.D.A.). Πρόκειται για ένα Μη Κερδοσκοπικό Οργανισμό που συστάθηκε το 2009, με σκοπό τη διαχείριση της ολυμπιακής κληρονομιάς και την αξιοποίηση του οικονομικού πλεονάσματος των Αγώνων, υπέρ του αθλητισμού και του πολιτισμού. Ωστόσο, στις αρμοδιότητές της δεν εμπίπτει η διαχείριση των ολυμπιακών εγκαταστάσεων. Στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της εντάσσεται η διοργάνωση εκθέσεων και εκδηλώσεων που συνδέονται με τον Ολυμπισμό (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/founding-of-the-beijing-olympic-development-association>). Επίσης, η εν

λόγω ένωση διοργανώνει ετησίως στις 8 Αυγούστου, ημέρα τελετής έναρξης των Αγώνων του Πεκίνου, αθλητικό - πολιτιστικό φεστιβάλ που πραγματοποιείται στο Ολυμπιακό Πάρκο και περιλαμβάνει θερινά και χειμερινά αθλήματα, όπως επίσης λοιπές εκδηλώσεις αναψυχής (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/beijing-2008-showcasing-china>). Την ίδια ημέρα εορτάζεται η εθνική ημέρα γυμναστικής της Κίνας. Στις δραστηριότητες της B.O.D.A. εντάσσεται η διοργάνωση λοιπών αγώνων, όπως ο αγώνας ποδηλασίας Πεκίνου, αγώνες τριάθλου, χορευτικές εκδηλώσεις, οι οποίες ενθαρρύνουν την αθλητική συμμετοχή (<https://www.olympic.org/news/beijing-2008-legacy-dovetails-with-2022-winter-games-to-boost-sports-participation-in-china>). Συν τοις άλλοις, συνδέεται με την ετήσια παγκόσμια έκθεση χειμερινών αθλημάτων, όπως επίσης με τη διεθνή εβδομάδα αθλητικών ταινιών του Πεκίνου, που δημιουργήθηκε το 2005 από την Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/founding-of-the-beijing-olympic-development-association>).

Σε αυτό το σημείο αναφέρεται ότι υπάρχει σύνδεση της κληρονομιάς που άφησαν οι Θερινοί Αγώνες, με αυτή που αναμένεται να αφήσουν οι Χειμερινοί. Σε πρώτο επίπεδο, μια τέτοια σύνδεση είναι εμφανής από τον προγραμματισμό χρήσης των αθλητικών εγκαταστάσεων το 2022. Εκτός αυτού, η σύνδεση των δυο κληρονομιών προκύπτει από την ανάμιξη της B.O.D.A. στην οργάνωση της ετήσιας παγκόσμιας έκθεσης χειμερινών αθλημάτων, όπως προαναφέρθηκε παραπάνω. Η έκθεση που διεξάγεται από το 2016, σημειώνοντας μάλιστα πληθώρα συμμετοχών, οδήγησε στην ανάπτυξη της βιομηχανίας χειμερινών αθλημάτων στην Κίνα, ενώ αυξήθηκαν τα χιονοδρομικά κέντρα και τα παγοδρόμια, όπως επίσης η συμμετοχή στις χειμερινές εκδηλώσεις (<https://www.olympic.org/news/beijing-2008-legacy-dovetails-with-2022-winter-games-to-boost-sports-participation-in-china>).

4.2.2 Αστική κληρονομιά

Στο πλαίσιο της αστικής κληρονομιάς, οι Αγώνες πυροδότησαν και επιτάχυναν τη δημιουργία νέων αστικών υποδομών (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2032). Ειδικότερα, επεκτάθηκε το σύστημα μεταφορών του Πεκίνου, διευκολύνοντας τις τοπικές, περιφερειακές, εθνικές και διεθνείς συνδέσεις (I.O.C., 2012). Κατασκευάστηκαν νέες γραμμές δημόσιας συγκοινωνίας, νέες γραμμές ταχείας

κυκλοφορίας, καθώς και νέο αεροδρόμιο (Liu, Broom & Wilson, 2014, σελ. 496). Επιπλέον, κατασκευάστηκαν νέοι αυτοκινητόδρομοι και επεκτάθηκαν οι γραμμές του μετρό, αυξάνοντας τα χιλιόμετρα του οδικού δικτύου από 42 σε 200. Πέρα από αυτά, κατασκευάστηκε νέος σιδηροδρομικός σταθμός, ο οποίος επιτρέπει τη σύνδεση του αεροδρομίου με το κέντρο της πόλης. Αξίζει να σημειωθεί ότι οι παρεμβάσεις στο σύστημα μεταφορών εξακολουθούν να διευκολύνουν τους κατοίκους, ενώ συντελούν στη μείωση της ρύπανσης. Τέλος, η αστική κληρονομιά περιλαμβάνει το Beijing Capital Terminal 3, ένα από τα μεγαλύτερα κτίρια στον κόσμο (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/transport-infrastructure-development>).

Εκτός των νέων υποδομών, η αστική κληρονομιά περιλαμβάνει επίσης την αναγέννηση υποβαθμισμένων περιοχών, γεγονός που συνέβαλε στην αλλαγή της εικόνας της Κίνας προς τον υπόλοιπο κόσμο (Liu et al., 2014, σελ. 497). Πιο συγκεκριμένα, στις εν λόγω περιοχές σημειώθηκαν αισθητικές βελτιώσεις, ανακαινίσεις κτιρίων, καθώς και βελτίωση του περιβάλλοντα χώρου, καθιστώντας τους Αγώνες τη βάση για τη μετατροπή του Πεκίνου σε μια σύγχρονη πόλη του 21^{ου} και τη σύνδεσή της με το δυτικό κόσμο (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2027).

4.2.3 Πολιτιστική - κοινωνική κληρονομιά

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες προώθησαν την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας, μιας και εν όψει των Αγώνων, αποκαταστάθηκαν περιοχές με πολιτιστική αξία. Επίσης, δόθηκε η ευκαιρία στους πολίτες να συμμετάσχουν σε ένα τετραετές πολιτιστικό φεστιβάλ (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/beijing-2008-showcasing-china>). Συν τοις άλλοις, οι Αγώνες συντέλεσαν στην ενσωμάτωση της δυτικής κουλτούρας στο πλαίσιο της κινεζικής κουλτούρας. Πιο συγκεκριμένα, η τελευταία «γνώρισε» την ολυμπιακή κουλτούρα, που δημιουργήθηκε στη Δύση και η οποία υπογραμμίζει την έννοια του ευγενούς συναγωνισμού.

Εξ ίσου σημαντικό είναι το ότι ώθησαν σημαντικά την εκπαίδευση της Κίνας. Ειδικότερα, εφαρμόστηκε ένα πρόγραμμα ολυμπιακής εκπαίδευσης, στο πλαίσιο του οποίου 400 εκατομμύρια νέοι διδάχθηκαν τις ολυμπιακές αξίες, τα ζητήματα που σχετίζονται με τον Ολυμπισμό, καθώς επίσης νέες δεξιότητες, όπως ξένες γλώσσες (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2028-2029). Εφαρμόστηκε σε σχολεία πρωτοβάθμιας

και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/founding-of-the-beijing-olympic-development-association>). Παράλληλα, εισήχθησαν ολυμπιακά μαθήματα σε πανεπιστήμια, δημιουργήθηκαν νέα ιδρύματα ανώτατης εκπαίδευσης, καθώς και πρότυπα ολυμπιακά σχολεία, προκειμένου να εκπαιδευτούν οι νέοι στα ολυμπιακά ζητήματα πριν τους Αγώνες. Στο ίδιο πλαίσιο, οι μαθητές διδάχθηκαν μέσω ειδικών εγχειριδίων την ιστορία του Ολυμπιακού Κινήματος, τους Ολυμπιακούς Αγώνες, τα Ολυμπιακά σύμβολα και τη σχέση του Ολυμπισμού με την ειρήνη. Η ολυμπιακή εκπαίδευση στηρίχθηκε επίσης σε εκπαιδευτικές δραστηριότητες, όπως η φωτογραφία, η ζωγραφική, η ποίηση, η καλλιγραφία, οι διαγωνισμοί ξένων γλωσσών, όπως επίσης σε ποικίλες αθλητικές δραστηριότητες (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2029). Μάλιστα, αθλητικές δραστηριότητες, όπως το παγκόσμιο πρωτάθλημα ποδοσφαίρου, και το παγκόσμιο πρωτάθλημα sudoku νέων σημείωσαν ιδιαίτερη αποδοχή από τη νέα γενιά (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/founding-of-the-beijing-olympic-development-association>). Μια ακόμη πτυχή της πολιτιστικής κληρονομιάς ήταν η εκμάθηση της αγγλικής γλώσσας σε παρόχους υπηρεσιών, όπως επίσης η διόρθωση των λανθασμένων μεταφράσεων σε πινακίδες (Liu et al., 2014, σελ. 486).

Στο πλαίσιο της κοινωνικής κληρονομιάς, τονίζεται ότι αναπτύχθηκε σημαντικά το εθελοντικό πνεύμα, που έως τότε αποτελούσε άγνωστη πτυχή για την Κίνα. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι υποβλήθηκαν 930.000 αιτήσεις υποψηφιότητας, ενώ συνολικά απαιτούνταν 100.000 εθελοντές (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2026). Κάτι τέτοιο τόνισε τη φιλικότητα του κινεζικού λαού (Liu et al., 2014, σελ. 496). Εξ ίσου σημαντικό είναι ότι προωθήθηκε η κινεζική κουλτούρα στο πλαίσιο του Ολυμπιακού Κινήματος, καθώς χάρη στους Αγώνες του Πεκίνου αναδείχθηκε πληθώρα κινεζικών πολιτιστικών στοιχείων (Luo & Huang, 2013, σελ. 450). Τέλος, οι Αγώνες ενίσχυσαν την αυτοπεποίθηση και την υπερηφάνεια του κινεζικού λαού και την κοινωνική συνοχή (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2026). Άλλωστε, η διεκδίκηση των Αγώνων δεν αποσκοπούσε μόνο στην ανάδειξη της Κίνας διεθνώς, αλλά και στην αύξηση της εμπιστοσύνης, αυτοεκτίμησης και του συναισθηματικού κεφαλαίου του κινεζικού λαού (Liu et al., 2014, σελ. 487).

4.2.4 Περιβαλλοντική κληρονομιά

Το Πεκίνο επικεντρώθηκε σε μεγάλο βαθμό στην αειφορία και προέβη σε μια πληθώρα «πράσινων» πρωτοβουλιών (Karlanidou, 2012, σελ. 399). Ειδικότερα, οι Ολυμπιακοί Αγώνες στάθηκαν η αφορμή για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, προβαίνοντας στα κατάλληλα μέτρα, αφυπνίζοντας τη συνείδηση του πληθυσμού της χώρας και οδηγώντας την κυβέρνηση στη δημιουργία του ειδικού σχεδίου προστασίας για το ολυμπιακό περιβάλλον του Πεκίνου (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2032). Εν πρώτοις, η χώρα υιοθέτησε νέα πολιτική όσον αφορά τον τομέα της ενέργειας, δίνοντας έμφαση στις φιλικές προς το περιβάλλον μορφές ενέργειας. Ειδικότερα, η χρήση άνθρακα αντικαταστάθηκε από φυσικό αέριο τόσο στο Πεκίνο, όσο και λοιπές πόλεις, ενώ αυξήθηκε η χρήση ηλιακών θερμοσιφώνων (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/beijing-2008-showcasing-china>).

Στο πλαίσιο των μέτρων που λήφθηκαν, εντάσσονται επίσης η παύση λειτουργίας σημαντικών ρυπογόνων βιομηχανιών, ο έλεγχος επίδρασης των οχημάτων στο περιβάλλον, η άμβλυνση των οχημάτων που κυκλοφορούν στην πόλη, ο έλεγχος εργοταξίων η δράση των οποίων προκαλεί υψηλό ποσοστό σκόνης, καθώς και η στροφή περισσότερων από 4.000 αστικών λεωφορείων στη χρήση φυσικού αερίου (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/olympic-blue>). Εκτός των άλλων, προκειμένου να μειωθεί η εκπομπή καυσαερίων στο Ολυμπιακό Χωριό και στις λοιπές αθλητικές εγκαταστάσεις, μέχρι την τέλεση των Αγώνων χρησιμοποιήθηκαν ηλεκτρικά οχήματα στους εν λόγω χώρους. Εξ ίσου σημαντικό είναι ότι επιτεύχθηκε μείωση στη χρήση πλαστικών σακουλών (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2032-2033). Τέλος, λήφθηκε μέριμνα για την αντιμετώπιση της έλλειψης νερού, ενώ προστέθηκαν χώροι πράσινου (Liu et al., 2014, σελ. 488).

Ως εκ τούτου, κατά τη διάρκεια των Αγώνων μειώθηκε αισθητά ο μέσος ημερήσιος δείκτης ρύπανσης της ατμόσφαιρας, συγκριτικά με τα προηγούμενα έτη, ενώ βελτιώθηκε η ποιότητα του αέρα, γεγονός που ονομάστηκε «Olympic Blue». Η μέριμνα για την ποιότητα του αέρα συνεχίστηκε μετά τους Αγώνες σε κυβερνητικό επίπεδο, ενώ προγραμματίστηκε εφαρμογή συγκεκριμένου σχεδίου δράσης για αυτό, από το 2013 έως το 2022. Το εν λόγω σχέδιο στοχεύει στην παραγωγή «πράσινης» ενέργειας, τη μείωση των κυκλοφοριακών εκπομπών, καθώς και την αναδάσωση άγονων εκτάσεων. Πάνω σε αυτό, το 2015 τέθηκε επίσης σε εφαρμογή νόμος για την

προστασία του περιβάλλοντος, τόσο σε εθνικό όσο και σε τοπικό επίπεδο (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/olympic-blue>).

Συν τοις άλλοις, προωθήθηκε η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (Karlanidou, 2012, σελ. 399). Συγκεκριμένα, το Γραφείο Προστασίας του Περιβάλλοντος του Πεκίνου επικεντρώθηκε με έντονες επενδύσεις στην ηλιακή και γεωθερμική ενέργεια, καθώς και στην αντικατάσταση της χρήσης άνθρακα από φυσικό αέριο, μειώνοντας τις εκπομπές θείου. Συνολικά, 3,5 εκατομμύρια νοικοκυριά συνδέθηκαν με φυσικό αέριο το 2006, σε σύγκριση με 1,3 εκατομμύρια το 2000. Ομοίως, οι ολυμπιακές εγκαταστάσεις στηρίχθηκαν σε ανανεώσιμη ενέργεια. Έτσι, το 20% της ηλεκτρικής ενέργειας που καταναλώθηκε στο πλαίσιο των εγκαταστάσεων, προήλθε από ανανεώσιμες πηγές ενέργειας. Τέλος, η Greenpeace συνεργάστηκε με την Οργανωτική Επιτροπή για την εισαγωγή οικολογικού φωτισμού σε σχολεία, κυβερνητικά κτίρια, ξενοδοχεία, εστιατόρια και πανεπιστήμια (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/promoting-renewable-energy>).

4.2.5 Λοιπές μορφές κληρονομιάς

Οι απαιτήσεις των Ολυμπιακών Αγώνων άφησαν επίσης θετικές επιδράσεις σε επίπεδο υγείας. Πιο συγκεκριμένα, παρατηρήθηκε βελτίωση ως προς την παροχή ιατρικών υπηρεσιών, ενισχύθηκε το σύστημα δημόσιας υγείας, κυρίως στη διοργανώτρια πόλη, αυξήθηκε ο προληπτικός έλεγχος των ασθενειών, ενώ δόθηκε έμφαση στη διαχείριση κινδύνων για την υγεία και στην αντιμετώπιση των έκτακτων αναγκών που σχετίζονται με την υγεία. Στο ίδιο πλαίσιο, οργανώθηκαν εκπαιδευτικές εκστρατείες για την ευαισθητοποίηση αθλητών, επισκεπτών όσο και κατοίκων της χώρας ως προς την προώθηση ενός υγιεινού τρόπου ζωής, τη σημασία της σωματικής άσκησης, τους κινδύνους του καπνίσματος, το αντι-ντόπινγκ και τον ιό HIV / AIDS. Οι εν λόγω εκστρατείες βρήκαν αντίκτυπο σε όλη την Κίνα, τόσο πριν όσο και μετά τους Αγώνες (<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/healthy-china>). Επιπλέον, οι Αγώνες οδήγησαν στη δημιουργία ενός εθνικού προγράμματος υγείας το 2006, όπως επίσης στην καθιέρωση του εθνικού μήνα υγείας. Τέλος, στο πλαίσιο της υγείας των αθλητών, διοργανώθηκαν ειδικά εργαστήρια για την πρόληψη και θεραπεία τραυματισμών (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2024).

Εκτός των άλλων, προέκυψε μια επαγγελματική κληρονομιά. Καθώς η διοργάνωση των Αγώνων απαιτεί την απασχόληση ειδικευμένου προσωπικού σε διάφορους τομείς, σχεδιάστηκαν ανάλογα προγράμματα κατάρτισης του εν λόγω προσωπικού, συμπεριλαμβανόμενων των διευθυντών αθλημάτων, προπονητών και διαιτητών. Μια ακόμα πτυχή της κληρονομιάς θεωρείται «η προώθηση της διαφάνειας των μέσων ενημέρωσης και λιγότερη λογοκρισία της κυβέρνησης. Εκτιμάται ότι 20.000 εγγεγραμμένοι δημοσιογράφοι και 30.000 μη εγγεγραμμένοι δημοσιογράφοι ταξίδεψαν στο Πεκίνο για να καλύψουν τους Αγώνες» (Jinxia & Mangan, 2013, σελ. 2030). Εξ ίσου σημαντική ήταν η ώθηση σε οικονομικό επίπεδο, με αύξηση της απασχόλησης, κυρίως στον κατασκευαστικό τομέα και στον τομέα των υπηρεσιών (Οικονόμου, 2015, σελ. 36). Τέλος, παρατηρήθηκε αύξηση του ετήσιου Α.Ε.Π. της Κίνας, ενίσχυση του βιομηχανικού κλάδου, αύξηση στην εισροή τουριστών, καθώς και αυξημένο ενδιαφέρον για την επιστήμη και την τεχνολογία (Luo & Huang, 2013, σελ. 450).

4.3 Η περίπτωση του Λονδίνου (2012).

Στο πλαίσιο σχεδιασμού της κληρονομιάς του Λονδίνου, πραγματοποιήθηκαν σημαντικές επενδύσεις σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο (Bell & Gallimore, 2015, σελ. 2). Χαρακτηριστικά αναφέρεται μάλιστα, ότι η κληρονομιά κέντρισε περισσότερο το ενδιαφέρον συγκριτικά με την ίδια τη διοργάνωση (Coles, Knowles, & Newbury, 2012, σελ. 117). Ήδη από το στάδιο υποψηφιότητας είχαν τεθεί οι στόχοι κληρονομιάς σχετικά με τον αθλητισμό, την υγεία και το περιβάλλον (Samuel & Stubbs, 2013, σελ. 495). Εν τέλει, οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2012 άσκησαν πράγματι μακροχρόνιες θετικές επιδράσεις στην πόλη του Λονδίνου, όπως υποστήριζαν τόσο η κυβέρνηση του Ηνωμένου Βασιλείου όσο και ο Δήμαρχος του Λονδίνου (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf, 2012).

4.3.1 Αθλητική κληρονομιά

Εν πρώτοις, οι Αγώνες λειτούργησαν ως κίνητρο για την προώθηση της αθλητικής συμμετοχής σε όλη τη χώρα. Σε αυτό συνέβαλε επίσης το πρόγραμμα αθλητικής κληρονομιάς του Δημάρχου, το οποίο προσέλκυσε 400.000 συμμετέχοντες σε αθλητικές δραστηριότητες στο Λονδίνο (<https://www.olympic.org/news/great->

[britain-enjoys-lasting-legacy-from-2012-olympic-games](#)). Πιο συγκεκριμένα, αναφέρεται ότι σημειώθηκε αύξηση της αθλητικής συμμετοχής Βρετανών ηλικίας 16 ετών και άνω, κατά 15,6 εκατομμύρια συμμετέχοντες (<https://www.olympic.org/news/london-2012-legacy-continues-to-be-felt-across-the-uk>). Στην ουσία, οι Αγώνες λειτούργησαν ως «φεστιβάλ», το οποίο αύξησε την επιθυμία για αθλητική συμμετοχή (McInch, 2018, σελ. 2), από την πλευρά τόσο των νέων όσο και των ηλικιωμένων (Harris, 2017, σελ. 2). Ομοίως, οι Παραολυμπιακοί Αγώνες οδήγησαν σε αυξημένη αθλητική συμμετοχή των Ατόμων με Αναπηρία, φτάνοντας το 1.67 εκατομμύρια συμμετέχοντες, ενώ αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι το ενδιαφέρον για τον αθλητισμό διατηρείται ακόμα (<https://www.olympic.org/news/london-still-reaping-games-legacies>). Εν ολίγοις, επετεύχθη ο σκοπός για τη στροφή, κυρίως των νέων, προς την άσκηση και τον υγιεινό τρόπο ζωής (Davis & Thornley, 2010, σελ. 89).

Στο ίδιο πλαίσιο, σημαντική πρωτοβουλία υπέρ της δημόσιας υγείας ήταν η σύσταση του Κέντρου Ιατρικής, Αθλητισμού και Άσκησης. Ρόλος του ήταν η ενθάρρυνση των παιδιών που δεν ασκούνται στον αθλητισμό. Κάτι τέτοιο επιδιώχθηκε επίσης με την επένδυση σε προγράμματα άθλησης νέων και προγράμματα σχολικού αθλητισμού (I.O.C, 2013). Αξίζει να σημειωθεί ότι ως απόρροια των Αγώνων, αυξήθηκε η χρηματοδότηση προς τον ελίτ αθλητισμό, όπως επίσης η υποστήριξη των αθλητών που συμμετείχαν στους Ολυμπιακούς και Παραολυμπιακούς Αγώνες του 2012 (<https://www.olympic.org/news/great-britain-enjoys-lasting-legacy-from-2012-olympic-games>).

Σε επίπεδο αθλητικής κληρονομιάς, εντάσσονται επίσης οι αθλητικές εγκαταστάσεις στην ευρύτερη περιοχή της Μεγάλης Βρετανίας. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι κάτοικοι της Βόρειας Ιρλανδίας αναγνώρισαν τη θετική επίδραση των Αγώνων στις αθλητικές εγκαταστάσεις στην περιοχή τους. Ομοίως, στην περιοχή Derby, οι Αγώνες συντέλεσαν στην κατασκευή ενός αθλητικού συγκροτήματος πολλαπλής χρήσης, με ποδηλατοδρόμιο και δώδεκα γήπεδα (<https://www.olympic.org/news/london-2012-legacy-lives-on-in-great-britain>). Εξ ίσου σημαντικό είναι το γεγονός ότι με το πέρας των Αγώνων προγραμματίστηκε το μέλλον των εγκαταστάσεων, ιδίως εκείνων που βρίσκονται στο Ολυμπιακό Πάρκο. Εν πρώτοις, το Ολυμπιακό Στάδιο φιλοξενεί αθλητικές και πολιτιστικές εκδηλώσεις, αποτελώντας σημαντική κληρονομιά ιδιαίτερα για το Ανατολικό Λονδίνο (<https://www.olympic.org/news/london-still-reaping-games-legacies>). Συγχρόνως, από το 2016 και

εξής αποτελεί την έδρα της ποδοσφαιρικής ομάδας West Ham United, ενώ φιλοξενεί επίσης λοιπούς αγώνες, όπως το παγκόσμιο πρωτάθλημα ράγκμπι, το πρωτάθλημα στίβου, καθώς και τα εθνικά και περιφερειακά πρωταθλήματα της Μεγάλης Βρετανίας (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf, 2012). Πλέον λοιπόν, πρόκειται για ένα χώρο πολλαπλών χρήσεων (<https://www.olympic.org/news/london-s-olympic-park-opens-to-the-public>).

Επιπλέον, το κέντρο υδάτινων αθλημάτων Aquatics Centre συνεχίζει να φιλοξενεί παγκόσμια πρωταθλήματα και αθλητικές εκδηλώσεις (<https://www.olympic.org/news/london-still-reaping-games-legacies>). Όσον αφορά το γήπεδο Copper Box χρησιμοποιείται για ποικίλα αθλήματα, μεταξύ των οποίων η καλαθοσφαίριση και η πυγμαχία, όπως επίσης για λοιπές εκδηλώσεις και παγκόσμια πρωταθλήματα (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf, 2012). Επιπρόσθετα, το Velodrome πέρα από τη φιλοξενία παγκόσμιων πρωταθλημάτων, προσφέρεται επίσης για χρήση στο πλαίσιο των ελίτ αθλημάτων (Davis & Thornley, 2010, σελ. 91). Συν τοις άλλοις, το Arcelor Mittal Orbit αποτελεί πλέον αξιοθέατο για τους επισκέπτες, ενώ το Velo Park Lee Valley χρησιμοποιείται για το άθλημα της ποδηλασίας (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf, 2012). Εκτός των άλλων, το Eton Manor σχεδιάζόταν να μετατραπεί σε αθλητικό κέντρο με γήπεδα ποδοσφαίρου, τένις και χόκεϊ, ενώ το σχέδιο για το Lee Valley White Water Centre ήταν να διατίθεται τόσο στο κοινό όσο και σε διεθνείς αγώνες. Γενικότερα, ο μεταολυμπιακός σχεδιασμός προέβλεπε για όλες τις εγκαταστάσεις τόσο τη χρήση τους στο πλαίσιο του ελίτ αθλητισμού, όσο και στο πλαίσιο οργάνωσης αθλητικών δραστηριοτήτων για τους πολίτες (I.O.C., 2013). Στο ίδιο πλαίσιο, λήφθηκε μέριμνα για την αξιοποίηση των λοιπών ολυμπιακών εγκαταστάσεων, όπως το Κέντρο Τύπου και Αναμετάδοσης στο οποίο στεγάζεται το Πανεπιστήμιο Loughborough και το Hackney Community College (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf, 2012).

4.3.2 Αστική κληρονομιά

Όπως προαναφέρθηκε παραπάνω, οι Αγώνες του 2012 αποτέλεσαν ευκαιρία για αναγέννηση της διοργανώτριας πόλης (Davies, 2012, σελ. 331). Ήδη από τη φάση υποψηφιότητας μάλιστα, το Λονδίνο είχε εντάξει την αστική αναγέννηση του Ανατολικού Λονδίνου στο σχεδιασμό της κληρονομιάς, προκειμένου να προκύψουν

οφέλη για τους κατοίκους. Πιο συγκεκριμένα, επεδίωκε ανάπτυξη στους τομείς της απασχόλησης, της βιομηχανίας, της στέγασης, της αναψυχής και των μεταφορών (Evans, 2014, σελ. 354), καθώς επίσης ανάπτυξη υποδομών εκπαίδευσης και υγείας, ώστε από υποβαθμισμένη περιοχή να μετατραπεί σε αναπτυγμένη (Davies, 2012, σελ. 318). Ιδιαίτερα, οι προσπάθειες αναγέννησης επικεντρώθηκαν στις περιοχές Newham και East End του Λονδίνου, καθώς επρόκειτο για αρκετά υποβαθμισμένες περιοχές με υψηλό επίπεδο φτώχειας, ανισότητας και προβλήματα στον τομέα της υγείας (Thompson et al., 2015, σελ. 19). Ομοίως, έμφαση δόθηκε επίσης στις υποβαθμισμένες περιοχές Hackney, Tower Hamlets και Waltham Forest (Doucet, 2015, σελ. 504). Εκτός των άλλων, προτεραιότητα ως προς την αναγέννηση αποτέλεσαν η περιοχή Lower Lea Valley, καθώς και το πάρκο Queen Elizabeth (Clark, 2015, σελ. 472). Πράγματι, περιοχές που βρίσκονται γύρω από το Ολυμπιακό Πάρκο σημείωσαν βελτίωση (Davies, 2012, σελ. 319), αναβαθμίζοντας την ποιότητα ζωής των κατοίκων (Thompson et al., 2015, σελ. 19).

Αναφορικά με τις αλλαγές που σημειώθηκαν στις εν λόγω περιοχές, συνδέονται με αισθητικές βελτιώσεις, λήψη μέτρων ασφάλειας, βελτίωση των δομών υγείας, ανακατασκευή του οδικού δικτύου, προσθήκη χώρων πράσινου (Thompson et al., 2015, σελ. 21). Μεταξύ των αλλαγών εντάσσεται επίσης η κατασκευή νέων υποδομών, όπως το νέο σιδηροδρομικό σύστημα, νέες γραμμές οδικού δικτύου, επέκταση των αεροδρομίων, βελτιωμένες υπηρεσίες μετακίνησης στον Τάμεση, νέες διαδρομές για ποδηλασία και πεζοπορία (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf, 2012) και εκσυγχρονισμός των αυτοκινητοδρόμων που συνδέουν τις ολυμπιακές περιοχές (Leopkey & Parent, 2012^β, σελ. 933). Σημαντικό έργο για την πόλη Stratford City, καθώς ενίσχυσε τη φήμη της, ήταν η κατασκευή του εμπορικού κέντρου Westfield (Clark et al., 2018, σελ. 5). Μια επιπλέον πτυχή της αστικής κληρονομιάς υπήρξε ο σχεδιασμός κατοικιών προσβάσιμων προς τα Άτομα με Αναπηρία (Engineer, 2015, σελ. 2).

Εξ ίσου σημαντική πτυχή της κληρονομιάς είναι το Ολυμπιακό Πάρκο Queen Elizabeth στο Ανατολικό Λονδίνο, μια περιοχή που σχεδιάζόταν να αποτελέσει χώρο 11.000 νέων σπιτιών και μεταμορφώθηκε πλήρως χάρη στους Αγώνες. (<https://www.olympic.org/news/london-2012-legacy-lives-on-in-great-britain>). Απώτερος σκοπός ήταν να μετατραπεί σε ένα εκπαιδευτικό, καλλιτεχνικό, πολιτιστικό κέντρο, ώστε να αναδείξει διεθνώς την ευρύτερη περιοχή (<https://www.olympic.org/news/london-2012>

[-legacy-continues-to-be-felt-across-the-uk](#)). Για αυτό, πραγματοποιήθηκαν αρκετά έργα υποδομής, εντός του πάρκου και στην ευρύτερη περιοχή, όπως κατασκευή πλωτών οδών και νέων γεφυρών, καθώς και χώρων πράσινου (Evans, 2014, σελ. 356). Εν ολίγοις, τα σχέδια για το Ολυμπιακό πάρκο ήταν να μετατραπεί σε προορισμό της πόλης με αξιοθέατα και αξιόλογες εκδηλώσεις, προσελκύοντας επισκέπτες (<https://www.olympic.org/news/great-britain-enjoys-lasting-legacy-from-2012-olympic-games>).

Στο πλαίσιο της αναγέννησης του Ανατολικού Λονδίνου, το Ολυμπιακό Χωριό μετατράπηκε σε κατοικημένη περιοχή (Davis & Thornley, 2010, σελ. 91), ενώ μετονομάστηκε σε «East Village» (Engineer, 2015, σελ. 2). Συγχρόνως, περισσότερο από το 40% του χώρου παραχωρήθηκε στο Κέντρο Τύπου. Εκτός αυτού, προγραμματίστηκε η δημιουργία ενός πολιτιστικού κέντρου εντός του πάρκου από το University College του Λονδίνου και το Μουσείο Βικτώριας και Άλμπερτ (<https://www.olympic.org/news/london-s-olympic-park-opens-to-the-public>). Τέλος, η περιοχή κατά μήκος του Τάμεση σχεδιάζόταν να μετατραπεί σε δημόσιο πάρκο (Davis & Thornley, 2010, σελ. 95).

4.3.3 Κοινωνική κληρονομιά

Τόσο οι Ολυμπιακοί όσο και οι Παραολυμπιακοί Αγώνες του 2012, υπήρξαν φορέας κοινωνικής κληρονομιάς (McInch, 2018, σελ. 3). Σε πρώτο επίπεδο, δόθηκε η ευκαιρία σε μαθητές να εξοικειωθούν με την ιδέα του Ολυμπισμού, μέσω της ενασχόλησής τους με σχολικές δραστηριότητες σχετικές με τον Ολυμπισμό, καθώς και με τις τελετές έναρξης και λήξης των Αγώνων (Thompson et al., 2015, σελ. 19). Ομοίως, η Οργανωτική Επιτροπή των Αγώνων σχεδίασε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Get Set», απευθυνόμενο σε μαθητές σχολείων και κολεγίων του Ηνωμένου Βασιλείου, ηλικίας 3-19 ετών. Στο πλαίσιο του εν λόγω προγράμματος, δόθηκε έμφαση στην ιδέα της Ολυμπιακής Έκχειρίας και του ολυμπιακού πνεύματος γενικότερα (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf, 2012). Αξίζει να σημειωθεί μάλιστα, ότι οι Αγώνες του Λονδίνου συνέβαλαν στη διάδοση των Ολυμπιακών αξιών διεθνώς, καθώς ήταν οι πρώτοι Αγώνες που χρησιμοποίησαν τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης (I.O.C, 2013).

Επιπλέον, οι Αγώνες ενίσχυσαν το εθελοντικό κίνημα, μέσω της δράσης «Join In». Ρόλος της τελευταίας ήταν να παρέχει εθελοντική υποστήριξη στις αθλητικές και λοιπές εκδηλώσεις που πραγματοποιήθηκαν στη χώρα το καλοκαίρι του 2013 (<https://www.olympic.org/news/london-2012-legacy-continues-to-be-felt-across-the-uk>). Σύμφωνα με τους Lockstone-Binney et al. (2018), οι Αγώνες επρόκειτο να «διαμορφώσουν μια νέα κουλτούρα εθελοντισμού στο Ηνωμένο Βασίλειο» (σελ. 9). Πράγματι λοιπόν, το διάστημα 2012-2013 παρατηρήθηκε αύξηση του εθελοντισμού σε αντίθεση με τη συνεχή μείωση των προηγούμενων ετών. Εξ ίσου σημαντική ήταν η αύξηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης και αμοιβαίας κατανόησης, καθώς και η επίλυση συγκρούσεων μέσω του αθλητισμού (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf, 2012). Τέλος, οι Αγώνες συνέβαλαν στην ενίσχυση της εθνικής υπερηφάνειας των Βρετανών, όπως επίσης στην προώθηση της κοινωνικής ένταξης μέσω του αθλητισμού (Thompson et al., 2015, σελ. 23).

4.3.4 Περιβαλλοντική κληρονομιά

Στόχος του Λονδίνου ήδη από τη φάση υποψηφιότητας ήταν η αειφορία. Ειδικότερα, επεδίωκε τη δημιουργία μιας φυσικής κληρονομιάς, δηλαδή την αποκατάσταση εγκαταλελειμμένων περιοχών, την άμβλυνση των εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα, τη σωστή διαχείριση των αποβλήτων, την αποκατάσταση του μολυσμένου εδάφους καθώς και την υιοθέτηση περιβαλλοντικής μέριμνας (Samuel & Stubbs, 2013, σελ. 488). Έτσι λοιπόν, σε όλες τις πτυχές προετοιμασίας των Αγώνων τηρήθηκαν οι αρχές της βιωσιμότητας, ενώ συστάθηκε επιτροπή ειδικά για αυτό το σκοπό. Παραδείγματα που αποδεικνύουν τη δέσμευση ως προς τη βιωσιμότητα είναι «η ανακύκλωση των αποβλήτων που προέκυψαν από την κατεδάφιση κτιρίων, η δενδροφύτευση στους υγροτόπους του Ολυμπιακού Πάρκου και γενικότερα στο Ανατολικό Λονδίνο, η ανακύκλωση των αποβλήτων που προέκυψαν από τους Αγώνες συνολικά, οι «πράσινες υποδομές» εντός του Ολυμπιακού Πάρκου *Queen Elizabeth* και άλλων Ολυμπιακών και Παραολυμπιακών χώρων» (I.O.C, 2013 σελ. 5-6).

4.3.5 Λοιπές μορφές κληρονομιάς

Εκτός των άλλων, οι Αγώνες αποτέλεσαν αφορμή για την αποκατάσταση των δομών, των συστημάτων και των διαδικασιών δημόσιας υγείας (Elliot et al., 2013, σελ. 778). Επιπρόσθετα, επηρέασαν το Λονδίνο και τη Βρετανία γενικότερα από οικονομικής άποψης. Εν πρώτοις, ενισχύθηκε η βρετανική οικονομία καθώς αυξήθηκαν οι εμπορικές συναλλαγές, οι πωλήσεις και η προσέλκυση νέων επενδυτών, ενώ θετική ώθηση δέχθηκε επίσης η βρετανική βιομηχανία (<https://www.olympic.org/news/london-2012-legacy-continues-to-be-felt-across-the-uk>). Στο ίδιο πλαίσιο, σημειώθηκε αύξηση στην κερδοφορία των βρετανικών επιχειρήσεων, από κοινού με αύξηση των κερδοφόρων συμφωνιών (<https://www.olympic.org/news/great-britain-enjoys-lasting-legacy-from-2012-olympic-games>). Ως εκ τούτου, το Ηνωμένο Βασίλειο βρέθηκε στις πέντε πρώτες παγκοσμίως ανταγωνιστικές οικονομίες (Nichols, Ralston, & Holmes, 2017, σελ. 10).

Εξ ίσου σημαντική ήταν η αύξηση του Α.Ε.Π. της χώρας (I.O.C., 2013), όπως επίσης η δημιουργία εργασιακών θέσεων, ιδίως στον κατασκευαστικό κλάδο, δεδομένου ότι κατασκευάστηκαν 34 εγκαταστάσεις, εκ των οποίων οχτώ ήταν μόνιμες (Οικονόμου, 2015, σελ. 59). Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός ότι μόνο και μόνο το Ολυμπιακό Πάρκο απαίτησε την απασχόληση 30.000 εργαζόμενων (I.O.C., 2012). Συν τοις άλλοις, παρατηρήθηκε τουριστική άνοδος, με την προσέλκυση εκατομμυρίων επισκεπτών (Οικονόμου, 2015, σελ. 60), ενώ συγχρόνως, το Λονδίνο επιλέχθηκε για σπουδές από πληθώρα διεθνών φοιτητών, συγκριτικά με λοιπές πόλεις (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf, 2012). Πράγματι, φαίνεται ότι επιτεύχθηκε ώθηση στην οικονομία, δεδομένου ότι έξι χρόνια μετά, το Λονδίνο εξακολουθεί να προσφέρει μια θετική οικονομική κληρονομιά. Πέραν των εργασιακών θέσεων που δημιουργήθηκαν, καταγράφεται επίσης αυξημένη επίσκεψη τουριστών στο πάρκο (<https://www.olympic.org/news/six-years-on-london-2012-is-still-delivering-a-positive-economic-legacy>).

Εξ ίσου σημαντικό ήταν το γεγονός ότι λήφθηκαν μέτρα ασφάλειας για την αντιμετώπιση της εγκληματικότητας. Τέτοια μέτρα υπήρξαν η αυξημένη αστυνόμευση και ο συστηματικός έλεγχος με τη χρήση κλειστού κυκλώματος παρακολούθησης. Κατ' επέκταση, η αίσθηση της ασφάλειας οδήγησε επίσης στην

αποκατάσταση της ψυχικής υγείας των κατοίκων (Thompson et al., 2015, σελ. 18-19).

4.4 Η περίπτωση του Ρίο (2016).

Σε μια έκθεσή της για τους Αγώνες του Ρίο, η Δ.Ο.Ε. υποστήριξε ότι έχουν τη δυνατότητα να αλλάξουν μια πόλη, μια περιοχή και μια χώρα, αφήνοντας διαρκή κληρονομιά (Dickson et al., 2011, σελ. 291). Στο πλαίσιο της πρότασης υποψηφιότητας του Ρίο διατυπώθηκαν οι ακόλουθοι στόχοι κληρονομιάς: *«Ολυμπιακές αξίες που στηρίζουν την εκπαίδευση και την κοινωνική ανάπτυξη, συνεχής ανάπτυξη του Ρίο, προώθηση της Βραζιλίας, ενίσχυση του ολυμπιακού πνεύματος, μακροπρόθεσμα πολεοδομικά σχέδια, οφέλη από την κληρονομιά του αθλητισμού για όλη τη Νότια Αμερική»* (Gaffney, 2010, σελ. 21-22). Ο σχεδιασμός της κληρονομιάς του Ρίο από τους Αγώνες έγινε με γνώμονα τις οικονομικές, πολιτικές και κοινωνικές προκλήσεις, ενώ ξεκίνησε πολύ πριν από την ανάληψή τους. Άλλωστε, η επιλογή του Ρίο ως διοργανώτριας πόλης στηρίχθηκε στο σχέδιο κληρονομιάς. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι το ζητούμενο δεν ήταν μόνο το τι θα μπορούσε να προσφέρει το Ρίο για τη διοργάνωση των Αγώνων, αλλά κυρίως το τι θα μπορούσαν οι Αγώνες να προσφέρουν στο Ρίο. Έτσι λοιπόν, ο σχεδιασμός της κληρονομιάς ξεκίνησε από τη στιγμή που το Ρίο έθεσε πρώτη φορά υποψηφιότητα, συνεχίστηκε κατά τη διάρκεια των Αγώνων, ενώ ακόμα και με τη λήξη τους συνέχισε να αποτελεί υψηλή προτεραιότητα (<https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-the-legacy>). Πάντως, αναμενόταν ότι *«οι Αγώνες του Ρίο θα αφήσουν μακροπρόθεσμα οφέλη, καθώς λειτουργούν συχνά ως καταλύτης για την κατασκευή των αναγκαίων δημόσιων υπηρεσιών»* (<https://www.olympic.org/news/athens-infrastructure-boosted-by-olympic-games-2004>).

4.4.1 Αθλητική κληρονομιά.

Οι Ολυμπιακοί Αγώνες από κοινού με τους Παναμερικανικούς Αγώνες και το Παγκόσμιο Κύπελλο του 2014, στάθηκαν η αφορμή ώστε να επενδυθούν δισεκατομμύρια δολάρια σε αθλητικές, τουριστικές και αστικές υποδομές στο Ρίο (Gaffney, 2010, σελ. 7). Ύστερα από διάστημα τριών ετών από τη λήξη των Αγώνων και παρά τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές προκλήσεις που αντιμετωπίζει η

Βραζιλία, το ολυμπιακό πνεύμα διατηρείται στο Ρίο. Ως εκ τούτου, πολλές από τις ολυμπιακές εγκαταστάσεις χρησιμοποιούνται για τη διοργάνωση τοπικών και διεθνών δραστηριοτήτων. Πρώτα πρώτα, το Ολυμπιακό Πάρκο Barra χρησιμοποιείται για τη φιλοξενία ποικίλων εκδηλώσεων και φεστιβάλ, προσελκύοντας χιλιάδες θεατές. Παράλληλα, το εν λόγω πάρκο προσφέρεται επίσης για χρήση από επαγγελματίες και ερασιτέχνες αθλητές, ενώ σχεδιαζόταν να μετατραπεί σε Ολυμπιακό Εκπαιδευτικό Κέντρο μετά το τέλος των Αγώνων (<https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-the-legacy>). Εντός του πάρκου, το γήπεδο Carioca 1 έχει φιλοξενήσει αρκετές διοργανώσεις μετά τους Αγώνες, όπως τα παγκόσμια πρωταθλήματα στίβου, καλαθοσφαίρισης και jiu-jitsu, καθώς επίσης αγώνες tae kwon do. Πλέον, αποτελεί την έδρα της καλαθοσφαιρικής ομάδας Flamengo (<https://www.olympic.org/news/three-years-on-rio-2016-venues-keep-the-olympic-spirit-alive>).

Ομοίως, το γήπεδο Carioca 2 φιλοξενεί τη Βραζιλιάνικη Συνομοσπονδία Πάλης και το Ινστιτούτο Reação, μη κυβερνητική οργάνωση που συστάθηκε το 2003 για την προώθηση της ανθρώπινης ανάπτυξης και της κοινωνικής ένταξης μέσω του αθλητισμού και της εκπαίδευσης. Συγχρόνως, εκεί πραγματοποιείται το «Fight: The school of life», στο πλαίσιο του οποίου διδάσκονται μαθήματα πυγμαχίας, jiu-jitsu και πολεμικών τεχνών σε μαθητές. Απώτερος σκοπός του προγράμματος είναι να ενθαρρύνει τους νέους των κοινωνικά ασθενέστερων ομάδων ως προς την ενασχόληση με αθλητικές και πολεμικές τέχνες. Τέλος, το γήπεδο Carioca 3 παραχωρήθηκε στις ομοσπονδίες μπάντμιντον, γυμναστικής, πάλης και πυγμαχίας της Βραζιλίας, καθώς και στις συνομοσπονδίες των αθλημάτων του επιτραπέζιου τένις, του judo και του futsal, για την προπόνηση επαγγελματιών και ερασιτεχνών αθλητών. Εκτός αυτού, το εν λόγω γήπεδο χρησιμοποιείται για τη διεξαγωγή πρωταθλημάτων, καθώς και για τη διδασκαλία μαθημάτων γυμναστικής, μουσικής και θεάτρου σε παιδιά και εφήβους. Συν τοις άλλοις, εκεί στεγάζεται το πρόγραμμα «Non-School Hours Programme» που απευθύνεται σε νέους ηλικίας 7 έως 17, όπως επίσης το πρόγραμμα «Work with the seniors», που απευθύνεται σε ηλικιωμένους, προσφέροντας δραστηριότητες που προωθούν την ατομική ανάπτυξη, την αυτοεκτίμηση και τη συνύπαρξη στην κοινωνία (<https://www.olympic.org/news/three-years-on-rio-2016-venues-keep-the-olympic-spirit-alive>).

Το Ολυμπιακό Ποδηλατοδρόμιο, που επίσης ανήκει στο Ολυμπιακό Πάρκο, λειτουργεί πλέον ως έδρα της Βραζιλιάνικης Συνομοσπονδίας Ποδηλασίας, ενώ

παραχωρείται επίσης στην εθνική ομάδα για προπονήσεις. Συγχρόνως, διοργανώνει τοπικά και διεθνή πρωταθλήματα, όπως το περιφερειακό πρωτάθλημα τζούντο της Βραζιλίας, το πρωτάθλημα πινγκ πονγκ, το παγκόσμιο πρωτάθλημα ποδηλασίας UCI. Τέλος, φιλοξενεί το πρόγραμμα «Sport and Citizenship for Everyone», το οποίο προσφέρει μαθήματα ποδηλασίας, τζούντο και jiu-jitsu σε περισσότερα από 450 παιδιά, προκειμένου να ενισχύσει την πρόσβαση των παιδιών στην αθλητική αναψυχή. Όσον αφορά το Ολυμπιακό συγκρότημα τένις, μετά τους Αγώνες χρησιμοποιήθηκε για τα πρωταθλήματα «Giants of the Beach», «World Tour Beach Volleyball FIVB» και «South American Beach Soccer», ενώ επεκτείνεται η δυνατότητα για τη χρήση του σε λοιπά αθλήματα (<https://www.olympic.org/news/three-years-on-rio-2016-venues-keep-the-olympic-spirit-alive>).

Επιπρόσθετα, το γήπεδο γκολφ που κατασκευάστηκε ειδικά για τους Αγώνες, φιλοξένησε το τουρνουά προκριματικών Λατινικής Αμερικής (Boykoff & Mascarenha, 2016, σελ. 6). Το στάδιο Maracanã φιλοξένησε το CONMEBOL Copa America. Επίσης, στο στάδιο Maracanãzinho Arena διοργανώθηκαν γυναικείοι αγώνες βόλεϊ και καλαθοσφαίρισης. Το Ολυμπιακό Στάδιο του Ρίο λειτουργεί και ως έδρα του ποδοσφαιρικού συλλόγου Botafogo. Μέχρι το τέλος του 2018, το συγκρότημα Deodoro φιλοξένησε 130 αθλητικές εκδηλώσεις. Παρ' όλ αυτά, χώροι όπως το Ολυμπιακό Κέντρο BMX, το Κέντρο Χόκεϊ στο συγκρότημα Deodoro και το Whitewater Stadium χρησιμοποιούνται σε λιγότερο βαθμό μετά τους Αγώνες. Συνολικά, αν και η δυσχερής οικονομική και πολιτική κατάσταση της Βραζιλίας δεν επέτρεψε την πλήρη ανάπτυξη, σε ορισμένους χώρους όπως το Ολυμπιακό Χωριό, οι Αγώνες υπήρξαν το μέσο για τη βελτίωση υποδομών και τη δημιουργία εργασιακών θέσεων (<https://www.olympic.org/news/three-years-on-rio-2016-venues-keep-the-olympic-spirit-alive>).

4.4.2 Αστική κληρονομιά.

Σε επίπεδο αστικής κληρονομιάς, οι Αγώνες συνέβαλαν στην αναβάθμιση εγκαταλελειμμένων περιοχών, τη βελτίωση του συστήματος μεταφοράς, την αναβάθμιση του λιμανιού και του περιβάλλοντος χώρου, καθώς και την επιτάχυνση περιβαλλοντικών προγραμμάτων, με στόχο την ανάπτυξη μιας βιώσιμης πόλης (Gaffney, 2010, σελ. 24). Συγχρόνως, βελτιώθηκε το δίκτυο δημόσιων συγκοινωνιών

(Boykoff & Mascarenha, 2016, σελ. 4) και γενικότερα οι υποδομές μεταφοράς, όπως επίσης σημειώθηκε ανάπτυξη των τουριστικών υποδομών της πόλης (Darnell, 2012, σελ. 878). Συν τοις άλλοις, κατασκευάστηκε νέο οδικό δίκτυο, νέες γραμμές μετρό, καθώς και το σύστημα Bus Rapid Transit (<https://www.olympic.org/news/athens-infrastructure-boosted-by-olympic-games-2004>). Απόρροια των εν λόγω έργων υπήρξε η αναγέννηση της πόλης του Ρίο (McInch, 2018, σελ. 3) και η ενίσχυση της φήμης της (Darnell, 2012, σελ. 878). Εν ολίγοις, οι Αγώνες του 2016 ανέδειξαν το Ρίο ως μια παγκόσμια και αναπτυσσόμενη σύγχρονη πόλη, ενώ έδωσαν επίσης την ευκαιρία στη Βραζιλία και τη Νότια Αμερική να αναδειχθούν στο πλαίσιο τόσο της ολυμπιακής όσο και της διεθνούς αθλητικής κοινότητας (Millington & Darnell, 2014, σελ. 191).

4.4.3 Εκπαιδευτική κληρονομιά.

Οι Αγώνες αποτέλεσαν το μέσο για την ανάπτυξη του προγράμματος ολυμπιακής εκπαίδευσης, το οποίο είχε σχεδιαστεί ήδη από τη φάση υποψηφιότητας, έχοντας πολλαπλό σκοπό. Ειδικότερα, επεδίωκε *«την εκπαίδευση των ολυμπιακών και ηθικών αξιών, την κοινωνική ένταξη, την ανάπτυξη των κοινωνικών αξιών, τη βελτίωση των φυσικών ικανοτήτων, την ενίσχυση της ποιότητας ζωής (αυτοεκτίμηση, κοινωνική ένταξη και υγεία), τη μείωση των κοινωνικών κινδύνων (ναρκωτικά, πορνεία, εφηβική εγκυμοσύνη, εγκληματικότητα, παιδική εργασία), καθώς και την εναισθητοποίηση ως προς την αθλητική συμμετοχή»* (Knijnik & Tavares, 2012, σελ. 357).

Γενικότερα, οι Αγώνες αποτέλεσαν τη βάση για την προώθηση των ιδεών του Ολυμπιακού Κινήματος (Millington & Darnell, 2014, σελ. 195). Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στα οφέλη που θα μπορούσαν να προκύψουν στη νέα γενιά μέσω της δέσμευσής της στο Ολυμπιακό Κίνημα (Gaffney, 2010, σελ. 24), καθώς τα αθλητικά προγράμματα που συνδέονται με τις Ολυμπιακές αξίες συμβάλλουν τα μέγιστα στην κοινωνική ενσωμάτωση και εκπαίδευση των νέων (Reis et al., 2014, σελ. 4). Άλλωστε, ένας από τους στόχους του Ρίο ήταν η αύξηση της ενασχόλησης των νέων με τον αθλητισμό και ως εκ τούτου, η βελτίωση της ποιότητας ζωής τους (Sousa-Mast, Reis, Gurgle, & Duarte, 2013, σελ. 332-333). Για το σκοπό αυτό επισημαίνεται,

εκτός των άλλων, η επικέντρωση στη νεολαία μέσω εκπαιδευτικών πρωτοβουλιών και υποτροφιών (Darnell, 2012, σελ. 878).

4.4.4 Κοινωνική κληρονομιά.

Σε επίπεδο κοινωνικής κληρονομιάς, οι Ολυμπιακοί Αγώνες του Ρίο αναμενόταν να αφήσουν οφέλη στο Ρίο, τη Βραζιλία, τη Νότια Αμερική, όσο και διεθνώς. Εν πρώτοις, στην κοινωνική κληρονομιά του Ρίο εντάσσεται η ανάπτυξη ισχυρού εθελοντικού κινήματος. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι Αγώνες προσέλκυσαν περί τις 240.000 αιτήσεις υποψήφιων εθελοντών, από τους οποίους επιλέχθηκαν οι 50.000. Το ενδιαφέρον εκδηλώθηκε από 192 διαφορετικές χώρες συνολικά, με το 60% των αιτήσεων να προέρχεται από Βραζιλιάνους υποψήφιους, ηλικίας από 16 έως 80 ετών, ενώ το 50% ήταν γυναίκες (<https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-social-legacy>).

Μια επιπλέον πτυχή της κληρονομιάς είναι το γεγονός ότι οι τοπικές κοινότητες συμμετείχαν στην προετοιμασία των Αγώνων και ως εκ τούτου, αποκόμισαν δεξιότητες και εκπαιδευτική κατάρτιση τις οποίες θα είναι σε θέση να χρησιμοποιούν μετά τους Αγώνες στο πλαίσιο της καθημερινότητάς τους. Συν τοις άλλοις, εκπαιδεύτηκαν μέλη από εννιά κοινωνικά ασθενέστερες ομάδες στον τομέα της τεχνολογίας, ώστε να απασχοληθούν επαγγελματικά στο πλαίσιο των Αγώνων. Ομοίως, γυναίκες που προέρχονταν από φτωχές κοινότητες, καθώς και νέοι μαθητευόμενοι εκπαιδεύτηκαν με σκοπό να απασχοληθούν επαγγελματικά στους Αγώνες. Στο ίδιο πλαίσιο, αξίζει να σημειωθεί ότι η Δ.Ο.Ε. προώθησε προγράμματα με σκοπό την εξασφάλιση ενός βιώσιμου μέλλοντος για τους νέους. Τέτοια προγράμματα ήταν το «Fight For Peace» και το «UN Women’s One Win Leads to Another». Τονίζεται μάλιστα ότι συνεχίζει να υποστηρίζει το έργο αυτό με τους νέους στο Ρίο και τη Βραζιλία γενικότερα (<https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-social-legacy>).

4.4.5 Περιβαλλοντική κληρονομιά.

Στο πλαίσιο της τελετής έναρξης των Ολυμπιακών Αγώνων του Ρίο, παρουσιάστηκε βίντεο με σκοπό να ευαισθητοποιήσει τους αθλητές για τις

παγκόσμιες επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Επιπλέον, η τελετή έναρξης συνδέθηκε με τη δενδροφύτευση που πραγματοποιήθηκε στο Ολυμπιακό πάρκο Deodoro, δίνοντας έμφαση στην περιβαλλοντική κληρονομιά. Η εν λόγω δράση διοργανώθηκε από το Δήμαρχο του Ρίο ντε Τζανέιρο. Ειδικότερα, οι αθλητές κλήθηκαν να μεταφέρουν με την είσοδο τους στο Ολυμπιακό Στάδιο πάνω από 11.000 σπόρους από 207 διαφορετικά εγχώρια βραζιλιάνικα δέντρα, όσες δηλαδή και οι χώρες που έλαβαν μέρος στους Αγώνες, υπογραμμίζοντας το ζήτημα της προστασίας του περιβάλλοντος. Έτσι, προέκυψε το Δάσος των Αθλητών, αποτελούμενο από 11.237 φυτά, όσοι δηλαδή και οι αθλητές που συμμετείχαν στους Ολυμπιακούς Αγώνες του Ρίο. Στο ίδιο πλαίσιο δημιουργήθηκε το άλσος Medalists' Grove, από 2.488 δέντρα, όσοι δηλαδή και οι Ολυμπιονίκες των Αγώνων του 2016. Ως εκ τούτου, στο σύνολό τους φυτεύτηκαν 13.725 δέντρα, καλύπτοντας μια έκταση 10 εκταρίων. Εκτιμάται ότι το σύνολο του Δάσους Αθλητών θα φυτευτεί μέχρι τις αρχές του 2020. Μια τέτοια δράση εντάσσεται σε πρόγραμμα αναδάσωσης με στόχο την αποκατάσταση περίπου 230 εκταρίων του Ατλαντικού Δρυμού. Το δάσος των αθλητών αποτέλεσε μια εκ των δράσεων για την προστασία του περιβάλλοντος, η οποία μάλιστα υποστηρίχθηκε από ιδιωτικές εταιρείες, στην προσπάθειά τους να αντισταθμίσουν τις αρνητικές συνέπειες της δράσης τους στο περιβάλλον (<https://www.olympic.org/news/rio-2016-athletes-forest-begins-to-take-root>).

Λοιπές δράσεις που προγραμματίστηκαν χάριν της βιωσιμότητας αφορούν την καταπολέμηση των εκπομπών άνθρακα, την επίτευξη των ποιοτικών προδιαγραφών του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας σχετικά με την ποιότητα των υδάτων, για τα υδάτινα αθλήματα, την αποκατάσταση υποβαθμισμένων εκτάσεων, την ανακύκλωση αποβλήτων, καθώς και τη διάσωση 90 εγχώριων και 65 άγριων ζώων (<https://www.olympic.org/news/rio-2016-athletes-forest-begins-to-take-root>). Επιπροσθέτως, λήφθηκε μέριμνα για τον καθαρισμό του κόλπου Guanabara, προκειμένου να φιλοξενήσει το άθλημα της ιστιοπλοΐας καθώς και του Lagoa Rodrigo de Freitas, για τη διεξαγωγή των αθλημάτων της κωπηλασίας και του κανό καγιάκ (Boykoff & Mascarenha, 2016, σελ. 5). Ομοίως, εν όψει των Αγώνων προγραμματίστηκε η αναβάθμιση του λιμανιού στη ζώνη Maracana, καθώς και των γύρω περιοχών (<https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-the-legacy>). Εξ ίσου σημαντικές δράσεις για την περιβαλλοντική προστασία υπήρξαν η αναγέννηση των αστικών περιοχών, η βελτίωση της ποιότητας του ατμοσφαιρικού αέρα και η

άμβλυνση της κατανάλωσης μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων (Boykoff & Mascarenha, 2016, σελ. 5). Τέλος, ενέργειες σχετικές με το περιβάλλον υπήρξαν η προστασία και διατήρηση του μεγαλύτερου αστικού δάσους στον κόσμο, η φύτευση 24 εκατομμυρίων δέντρων μέχρι το 2016, η χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η άμβλυνση εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (Darnell, 2012, σελ. 878).

4.4.6 Λοιπές μορφές κληρονομιάς

Εκτός των άλλων, αναμένονταν θετικές οικονομικές επιδράσεις για την ευρύτερη περιοχή του Ρίο ντε Τζανέιρο (Haddad & Haddad, 2010, σελ. 83). Πιο συγκεκριμένα, στόχος ήταν η διεθνής προβολή της βιομηχανίας και οικονομίας του Ρίο και της Βραζιλίας. Οι Αγώνες λοιπόν, αποτέλεσαν την ευκαιρία για την προβολή των καινοτομιών της Βραζιλίας στους τομείς των βιοκαυσίμων, της γεωργίας και της ανακύκλωσης (Gaffney, 2010, σελ. 24). Άλλωστε, ήδη από το στάδιο της υποψηφιότητας, το Ρίο προσδοκούσε από τους Αγώνες του 2016 να διευκολύνουν το σχέδιο ανάπτυξης της ευρύτερης Βραζιλίας. Στόχος λοιπόν ήταν η οικονομική ενίσχυση των νότιων πόλεων, μέσω της προσέλκυσης επενδύσεων. Πάντως, αναφέρεται ότι ο κλάδος των αεροπορικών εταιρειών περιλαμβάνεται στους κλάδους που ευνοήθηκαν (Darnell, 2012, σελ. 878).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ V

5. ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Σκοπός του παρόντος κεφαλαίου είναι η εξαγωγή συμπερασμάτων, κατόπιν της βιβλιογραφικής ανασκόπησης και περιπτωσιολογικής μελέτης που προηγήθηκε. Αντικείμενο της παρούσας εργασίας υπήρξε η εξέταση των επιδράσεων που άσκησαν οι Ολυμπιακοί Αγώνες σε τέσσερις συγκεκριμένες ολυμπιακές πόλεις. Λαμβάνοντας λοιπόν υπ' όψιν τη βιβλιογραφική ανασκόπηση, προκύπτει ότι οι Ολυμπιακοί Αγώνες επηρεάζουν αναμφισβήτητα τις διοργανώτριες πόλεις. Οι επιδράσεις τους, ή αλλιώς κληρονομιά, σημειώνονται σε πολλαπλό επίπεδο, ενώ δύναται να είναι θετικές και αρνητικές. Κάτι τέτοιο έρχεται να επιβεβαιώσει η μελέτη των περιπτώσεων της Αθήνας, του Πεκίνου, του Λονδίνου και του Ρίο.

Εν πρώτοις, η περίπτωση της Αθήνας (2004) συνδέεται με ένα ευρύ φάσμα κληρονομιάς που προέκυψε από τη φιλοξενία των Αγώνων. Πρόκειται για την αθλητική, αστική, τουριστική, πολιτιστική, περιβαλλοντική, καθώς και λοιπές μορφές κληρονομιάς. Εν πρώτοις, η αθλητική κληρονομιά συνίσταται κατά βάση στην απόκτηση νέων αθλητικών εγκαταστάσεων, από τις οποίες κάποιες χρησιμοποιούνται ακόμα διατηρώντας την αθλητική λειτουργία τους, κάποιες έχουν μετατραπεί σε άλλη δομή με διαφορετική χρήση, ενώ κάποιες έχουν παραμεληθεί. Η αστική κληρονομιά της πόλης ταυτίζεται κυρίως με τα έργα υποδομής που κατασκευάστηκαν, τις βελτιώσεις στο σύστημα μεταφοράς και την αναβάθμιση και αισθητική βελτίωση εγκαταλελειμμένων περιοχών. Απόρροια των Αγώνων λοιπόν, ήταν η βελτίωση στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, η ώθηση σε αναπτυξιακά έργα που υπό άλλες συνθήκες ήταν εξαιρετικά δύσκολο να γίνουν, καθώς και η επανατοποθέτηση της Αθήνας ως μιας σύγχρονης αναπτυγμένης πόλης. Στο πλαίσιο της τουριστικής κληρονομιάς, αναφέρεται ότι οι Αγώνες συνέβαλαν στην τόνωση του ήδη υπάρχοντος τουριστικού προϊόντος της χώρας, ενισχύοντας την τουριστική βιομηχανία της. Όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά, συνίσταται στην ανάπτυξη του εθελοντικού κινήματος, την προώθηση του Ολυμπιακού πνεύματος μέσω της ολυμπιακής εκπαίδευσης, καθώς και στη συμβολή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση με τη δημιουργία ενός νέου μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών. Συν τοις άλλοις, η περιβαλλοντική κληρονομιά περιλαμβάνει τη λήψη μέτρων για την προστασία ορισμένων οικοτόπων, όπως επίσης για την άμβλυνση της περιβαλλοντικής ρύπανσης. Τέλος, προέκυψαν λοιπές μορφές

κληρονομιάς, μεταξύ των οποίων η ανάπτυξη νέων τεχνολογιών, η ανάδειξη της Ολυμπιακής Ακαδημίας και η οικονομική ανάπτυξη.

Ομοίως, στην περίπτωση του Πεκίνου (2008) οι Αγώνες κληροδότησαν αθλητική, αστική, πολιτιστική, περιβαλλοντική και λοιπές κληρονομίες. Αρχικά, η αθλητική κληρονομιά για το Πεκίνο υπήρξε η δημιουργία νέων αθλητικών εγκαταστάσεων, η πλειονότητα των οποίων εξακολουθούν να λειτουργούν, ενώ αναμένεται να χρησιμοποιηθούν στους Χειμερινούς Αγώνες του 2020. Εκτός αυτού, προωθήθηκε σε μεγάλο βαθμό η αθλητική συμμετοχή, κυρίως στα αθλήματα του τένις και της καλαθοσφαίρισης. Εξ ίσου σημαντικά στοιχεία της αθλητικής κληρονομιάς υπήρξαν η ενίσχυση των ελίτ αθλητών, η υποστήριξη προς τους ανερχόμενους ταλαντούχους αθλητές, όπως επίσης η δημιουργία μιας αθλητικής ένωσης για την οργάνωση αθλητικών δράσεων. Σε επίπεδο αστικής κληρονομιάς, το Πεκίνο επωφελήθηκε κυρίως από την κατασκευή νέων έργων υποδομής και από την αναδόμηση υποβαθμισμένων περιοχών του. Όσον αφορά την πολιτιστική κληρονομιά, εμπεριέχει τη διάδοση των Ολυμπιακών αξιών μέσω της ολυμπιακής εκπαίδευσης, την ανάπτυξη του εθελοντικού κινήματος, την επαφή της κινεζικής κουλτούρας με τη δυτική, καθώς και την προώθηση της κινεζικής στο πλαίσιο του Ολυμπιακού Κινήματος. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην προστασία του περιβάλλοντος, με αποτέλεσμα την επιτυχή αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανση και τη στροφή στη χρήση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας. Τέλος, στις λοιπές μορφές κληρονομιάς εντάσσεται η βελτίωση του συστήματος υγείας και η προώθηση του υγιεινού τρόπου ζωής, όπως επίσης η οικονομική ενίσχυση.

Ως προς την περίπτωση του Λονδίνου (2012), σημειώθηκε επίσης αθλητική, αστική, κοινωνική, περιβαλλοντική και λοιπές μορφές κληρονομιάς, από τη φιλοξενία των Αγώνων. Πρώτα πρώτα, η αθλητική κληρονομιά περιλαμβάνει την αύξηση της ενασχόλησης με τον αθλητισμό, ιδίως των νέων, τη δημιουργία νέων αθλητικών εγκαταστάσεων, πολλές από τις οποίες συνεχίζουν να χρησιμοποιούνται, καθώς και την υποστήριξη των ελίτ αθλητών. Στο πλαίσιο της αστικής κληρονομιάς, πέρα από τα έργα υποδομής που έγιναν, το κύριο στοιχείο ήταν η αναγέννηση του Ανατολικού Λονδίνου, με αρκετά υποβαθμισμένες περιοχές, καθιστώντας το πόλο έλξης τουριστών. Σε επίπεδο κοινωνικής κληρονομιάς, επιτεύχθηκε ανάπτυξη του εθελοντικού κινήματος, αύξηση της κοινωνικής αλληλεπίδρασης, προώθηση των ολυμπιακών αξιών μέσω της ολυμπιακής εκπαίδευσης, καθώς και αύξηση του

επιπέδου ασφάλειας. Αναφορικά με την περιβαλλοντική κληρονομιά, λήφθηκαν μέτρα για την αντιμετώπιση της ατμοσφαιρικής ρύπανσης. Εκτός των άλλων, στο Λονδίνο προέκυψαν λοιπές μορφές κληρονομιάς. Τέτοιες μορφές συνδέονται με τη βελτίωση του συστήματος δημόσιας υγείας, με την τόνωση του τουρισμού, καθώς και την ενίσχυση της οικονομίας.

Τέλος, η περίπτωση του Ρίο (2016), διακρίνεται επίσης για την αθλητική, αστική, κοινωνική, περιβαλλοντική και λοιπές μορφές κληρονομιάς. Η αθλητική κληρονομιά ταυτίζεται τόσο με τη δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων, που δεν έχουν πάψει να χρησιμοποιούνται σε αθλητικό επίπεδο, όσο και με την προώθηση της αθλητικής συμμετοχής μέσω διάφορων προγραμμάτων. Η αστική κληρονομιά συνδέεται με τη δημιουργία νέων έργων υποδομής, όπως επίσης με την αναγέννηση ορισμένων υποβαθμισμένων περιοχών, ενισχύοντας έτσι την εικόνα του Ρίο, της Βραζιλίας ευρύτερα και της Νότιας Αμερικής γενικότερα. Σε επίπεδο κοινωνικής κληρονομιάς, σημειώθηκε διάδοση των ολυμπιακών ιδεών μέσω της ολυμπιακής εκπαίδευσης, καθώς επίσης ενισχύθηκε η κοινωνική ένταξη μέσω του αθλητισμού, στοχεύοντας σε ευάλωτες ομάδες πληθυσμού. Στην κοινωνική κληρονομιά εντάσσεται επίσης η ανάπτυξη του εθελοντισμού και η απόκτηση δεξιοτήτων από την εφαρμογή διάφορων προγραμμάτων. Ιδιαίτερη έμφαση δόθηκε στην περιβαλλοντική κληρονομιά, με τη λήψη τόσο κατασταλτικών όσο και προληπτικών μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος. Τέλος, το Ρίο αποκόμισε οφέλη σε επίπεδο οικονομίας, με την ενίσχυση της βιομηχανίας του.

Συνοψίζοντας, όλες οι υπό μελέτη πόλεις απέκτησαν οφέλη και μάλιστα πανομοιότυπα από τη διοργάνωση των Ολυμπιακών Αγώνων. Ωστόσο, είναι εμφανές ότι για κάθε πόλη υπήρξαν μορφές κληρονομιάς που έδρασαν περισσότερο θετικά. Εν πρώτοις, η Αθήνα ευνοήθηκε περισσότερο ως προς την αστική και τουριστική κληρονομιά της. Στο πλαίσιο της αστικής κληρονομιάς τόσο οι υποδομές όσο και η αισθητική παρέμβαση σε ορισμένες περιοχές, οδήγησε στη συνολική μεταμόρφωση της πόλης. Όσον αφορά την τουριστική κληρονομιά, η προβολή που δέχθηκε η χώρα χάρη στους Αγώνες, ενίσχυσε το κύριο προϊόν της, τον τουρισμό. Επιπρόσθετα, το Πεκίνο ωφελήθηκε σε μεγάλο βαθμό από την αθλητική, πολιτιστική και περιβαλλοντική κληρονομιά. Ειδικότερα, φαίνεται ότι αξιοποίησε και θα συνεχίζει να αξιοποιεί στο μέγιστο βαθμό την αθλητική κληρονομιά. Συγχρόνως, κατάφερε να έρθει σε επαφή με τη Δύση, προωθώντας στοιχεία της κουλτούρας του. Αξίζει επίσης

να σημειωθεί ότι πέτυχε σημαντική περιβαλλοντική βελτίωση, εξακολουθώντας να μεριμνά για το περιβάλλον. Όσον αφορά το Λονδίνο, μεγαλύτερο όφελος αποκόμισε στο πλαίσιο της αστικής και αθλητικής κληρονομιάς. Η εστίαση στην αναγέννηση των υποβαθμισμένων περιοχών του Ανατολικού Λονδίνου είχε ως αποτέλεσμα τη γενικότερη ανάπτυξη της περιοχής. Σε επίπεδο αθλητικής κληρονομιάς ευνοήθηκε από την άποψη ότι προωθήθηκε η άθληση και ο υγιεινός τρόπος ζωής στη νέα γενιά. Το Ρίο τέλος, ωφελήθηκε περισσότερο από κοινωνικής και περιβαλλοντικής άποψης. Πιο συγκεκριμένα, προωθήθηκαν προγράμματα τα οποία συνέβαλαν στην κοινωνική ένταξη αρκετών ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων. Επίσης, ενεργοποιήθηκαν δράσεις με στόχο την εξασφάλιση της αειφορίας και της βιωσιμότητας.

Συνολικά, μια σύγκριση μεταξύ των τεσσάρων πόλεων καταλήγει στο συμπέρασμα ότι το Πεκίνο αξιοποίησε περισσότερο τους Ολυμπιακούς Αγώνες ως ευκαιρία για την απόκτηση κληρονομιάς.

Σε αυτό το σημείο αναφέρεται πως η παρούσα εργασία επικεντρώθηκε στα θετικά αποτελέσματα των Αγώνων για τις τέσσερις διοργανώτριες πόλεις, γεγονός που αποτελεί έναν από τους κύριους περιορισμούς της. Προτάσεις για μελλοντική έρευνα λοιπόν, είναι η συμπερίληψη των αρνητικών κληρονομιών για τις εν λόγω πόλεις. Μια πιο ολοκληρωμένη έρευνα γύρω από την κληρονομιά θα μπορούσε να περιλαμβάνει την ανάλυση της θετικής και αρνητικής κληρονομιάς περισσότερων πόλεων. Ένας ακόμη περιορισμός της παρούσας εργασίας είναι ότι στηρίζεται στη βιβλιογραφική ανασκόπηση και στην περιπτωσιολογική μελέτη, χωρίς πρόσβαση σε πρωτογενή δεδομένα. Στο πλαίσιο αυτό, προτείνεται η πραγματοποίηση πρωτογενούς έρευνας για την κληρονομιά των τεσσάρων αυτών πόλεων.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Γεωργιάδης, Κ. (2001). Η Αναβίωση των Σύγχρονων Ολυμπιακών Αγώνων. Στο Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 (Επιμ.), *Ολυμπιακοί Αγώνες: Αναφορές - Προσεγγίσεις* (pp. 87-147) Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Ζωγράφος, Γ. (2009). *Η συμβολή της διοργάνωσης ειδικών γεγονότων στην ανάπτυξη των τουριστικών προορισμών: η περίπτωση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 και της Ελλάδας* (Doctoral dissertation, Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Σχολή Πολυτεχνική. Τμήμα Μηχανικών Χωροταξίας. Πολεοδομίας και Περιφερειακής Ανάπτυξης).

Καμίτσης, Χ. (2004). *Η Έρευνα στις Αθλητικές Επιστήμες. Στατιστική Ανάλυση - Αξιολόγηση*. Θεσσαλονίκη: Τσιαρτσιάνης Αθανάσιος & ΣΙΑ Ο.Ε..

Μουρατίδης, Ι. (2001). Αρχαίοι Ολυμπιακοί Αγώνες. Στο Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 (Επιμ.), *Ολυμπιακοί Αγώνες: Αναφορές - Προσεγγίσεις* (pp. 13-43) Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Μουρατίδης, Ι. (2010α). *Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού του Αρχαίου Κόσμου*. Θεσσαλονίκη: Copy City digital.

Μουρατίδης, Ι. (2010β). *Ιστορία Φυσικής Αγωγής και Αθλητισμού. Μέρος Β'*. Θεσσαλονίκη: Copy City digital.

Μπαμπινιώτης, Γ. (2002). *Λεξικό Νεοελληνικής Γλώσσας. Δεύτερη Έκδοση*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας Ε.Π.Ε..

Οικονόμου, Α. (2015). *Μελέτη Μεταολυμπιακής Αξιοποίησης των Αθλητικών Εγκαταστάσεων. Μια Ανασκόπηση από το 1988 μέχρι το 2012*. (Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Σχολή Επιστημών Ανθρώπινης Κίνησης και Ποιότητας Ζωής, Τμήμα Οργάνωσης και Διαχείρισης Αθλητισμού).

Συναδινός, Π. (2004). *Ο Αγώνας μιας Πόλης, Αθήνα*. Εκδόσεις Καστανιώτη.

Ξενόγλωσση

Bell, B., & Gallimore, K. (2015). Embracing the games? Leverage and legacy of London 2012 Olympics at the sub-regional level by means of strategic partnerships. *Leisure Studies*, 34(6), 720-741.

Boniface, B., Cooper, R., & Cooper, C. (2016). *Worldwide destinations: The geography of travel and tourism*. Routledge.

Boukas, N., Ziakas, V., & Boustras, G. (2013). Olympic legacy and cultural tourism: Exploring the facets of Athens' Olympic heritage. *International Journal of Heritage Studies*, 19(2), 203-228.

Boykoff, J., & Mascarenhas, G. (2016). The Olympics, sustainability, and greenwashing: The Rio 2016 summer games. *Capitalism Nature Socialism*, 27(2), 1-11.

Cashman, R. (2006). *The Bitter-Sweet Awakening: The Legacy of the Sydney 2000 Olympic Games*.

Chalip, L. (2006). Towards social leverage of sport events. *Journal of Sport & Tourism*, 11(2), 109-127.

Chappelet, J. L. (2012). Mega sporting event legacies: a multifaceted concept. *Papeles de Europa*, (25), 76-86.

Chatziefstathiou, D., & Mueller, N. (2015). [Review of the book *Olympism, Olympic education and learning legacies*, by Culpan, I.] Cambridge Scholars Publishing 289-291.

Clark, C., Smuk, M., Cummins, S., Eldridge, S., Fahy, A., Lewis, D., ... & Stansfeld, S. A. (2018). An Olympic legacy? Did the urban regeneration associated with the London 2012 Olympic Games influence adolescent mental health?. *American Journal of Epidemiology*, 187(3), 474-483.

Clark, J. (2015). [Review of the book *Olympic housing: a critical review of London 2012's legacy*, by Bernstock, P.] *Planning Perspectives*, 30(3), 471-494.

Coles, P., Knowles, C., & Newbury, D. (2012). Seeing the Olympics: images, spaces, legacies. *Visual Studies*, 27(2), 117-118.

Creswell J. W. (2011). *Η έρευνα στην εκπαίδευση, σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας*. Αθήνα, Αττικής: Ίων.

Darnell, S. C. (2012). Olympism in action, Olympic hosting and the politics of 'Sport for Development and Peace': Investigating the development discourses of Rio 2016. *Sport in Society*, 15(6), 869-887.

Davis, J., & Thornley, A. (2010). Urban regeneration for the London 2012 Olympics: Issues of land acquisition and legacy. *City, Culture and Society*, 1(2), 89-98.

Davies, L. E. (2012). Beyond the Games: regeneration legacies and London 2012. *Leisure Studies*, 31(3), 309-337.

Dickson, T. J., Benson, A. M., & Blackman, D. A. (2011). Developing a framework for evaluating Olympic and Paralympic legacies. *Journal of Sport & Tourism*, 16(4), 285-302.

Doucet, B. (2015). [Review of the book *Olympic Housing: A Critical Review of London 2012's Legacy*, by Bernstock, P.] *Housing Studies* 30(3), 504-510.

Downward, P. M., & Ralston, R. (2006). The sports development potential of sports event volunteering: Insights from the XVII Manchester Commonwealth Games. *European Sport Management Quarterly*, 6(4), 333-351.

Dyreson, M. (2008). Epilogue: Athletic clashes of civilizations or bridges over cultural divisions? The Olympic Games as legacies and the legacies of the Olympic Games. *The International Journal of the History of Sport*, 25(14), 2117-2129.

Elliot, A. J., Morbey, R. A., Hughes, H. E., Harcourt, S. E., Smith, S., Loveridge, P., ... & Smith, G. E. (2013). Syndromic surveillance - a public health legacy of the London 2012 Olympic and Paralympic Games. *Public Health*, 127(8), 777-81.

Engineer, A. (2015). [Review of the book *Olympic housing: a critical review of London 2012's legacy*, by Bernstock, P.] *Journal of Tourism and Cultural Change*.

Evans, G. (2014). Designing legacy and the legacy of design: London 2012 and the Regeneration Games. *arq: Architectural Research Quarterly*, 18(4), 353-366.

Feng, J., & Hong, F. (2013). The legacy: Did the Beijing Olympic Games have a long-term impact on grassroots sport participation in Chinese townships?. *The International Journal of the History of Sport*, 30(4), 407-421.

Gaffney, C. (2010). Mega-events and socio-spatial dynamics in Rio de Janeiro, 1919-2016. *Journal of Latin American Geography*, 7-29.

Georgiadis, K. (2003). *Olympic Revival: The revival of the Olympic Games in modern times*. Ek. Athenon.

Gold, J. R., & Gold, M. M. (2008). Olympic cities: regeneration, city rebranding and changing urban agendas. *Geography Compass*, 2(1), 300-318.

Gratton, C., & Preuss, H. (2008). Maximizing Olympic impacts by building up legacies. *The International Journal of the History of Sport*, 25(14), 1922-1938.

Haddad, E. A., & Haddad, P. R. (2010). Major sport events and regional development: the case of the Rio de Janeiro 2016 Olympic Games. *Regional Science Policy & Practice*, 2(1), 79-95.

Harris, L. (2017). The London Olympics of 2012: politics, promises and legacy. *Sport in History*, 37(4), 533-535.

Homma, K., & Masumoto, N. (2013). A theoretical approach for the Olympic legacy study focusing on sustainable sport legacy. *The International Journal of the History of Sport*, 30(12), 1455-1471.

Inspired by 2012: The legacy from the London 2012 Olympic and Paralympic Games. A joint UK Government and Mayor of London report (2901179_OlympicLegacy_acc.pdf).

International Olympic Committee (2012). Olympic_Legacy.pdf.

International Olympic Committee (2013). London 2012 Facts and Figures.

International Olympic Committee (2017). Legacy Strategic Approach. Moving Forward.

Jinxia, D., & Mangan, J. A. (2013). Beijing Olympics legacies: Certain intentions and certain and uncertain outcomes. In *Olympic Legacies: Intended and Unintended* (pp. 168-189). Routledge.

Kaplanidou, K. (2012). The importance of legacy outcomes for Olympic Games four summer host cities residents' quality of life: 1996-2008. *European Sport Management Quarterly*, 12(4), 397-433.

Kassens-Noor, E. (2012). *Planning Olympic legacies: Transport dreams and urban realities*. Routledge.

Kassens-Noor, E. & Lauermann, J. (2017). How to Bid Better for the Olympics: A Participatory Mega-Event Planning Strategy for Local Legacies. *Journal of the American Planning Association*, 83(4), 335-345.

Kidd, B. (2013). The global sporting legacy of the Olympic Movement. *Sport in Society*, 16(4), 491-502.

Kissoudi, P. (2013). The Athens Olympics: optimistic legacies-post-Olympic assets and the struggle for their realization. In *Olympic Legacies: Intended and Unintended* (pp. 121-139). Routledge.

Knijnik, J., & Tavares, O. (2012). Educating Copacabana: a critical analysis of the "Second Half", an Olympic education program of Rio 2016. *Educational Review*, 64(3), 353-368.

Leopkey, B., & Parent, M. M. (2012). Olympic Games legacy: From general benefits to sustainable long-term legacy. *The International Journal of the History of Sport*, 29(6), 924-943.

Leopkey, B., and M. Parent (2012β). The (Neo) institutionalization of legacy and its sustainable governance within the Olympic Movement. *European Sport Management Quarterly*, 12(5), 437-455.

Lockstone-Binney, L., Holmes, K., Smith, K. A., & Shipway, R. (2018). The role of corporates in creating sustainable Olympic legacies. *Journal of Sustainable Tourism*, 26(11), 1827-1844.

Liu, D., Broom, D., & Wilson, R. (2014). Legacy of the Beijing Olympic Games: a non-host city perspective. *European Sport Management Quarterly*, 14(5), 485-502.

Luo, S., & Huang, F. (2013). China's Olympic dream and the legacies of the Beijing Olympics. *The International Journal of the History of Sport*, 30(4), 443-452.

MacAloon, J. J. (2008). 'Legacy' as managerial/magical discourse in contemporary Olympic affairs. *The International Journal of the History of Sport*, 25(14), 2060-2071.

Malfas, M., Theodoraki, E., & Houlihan, B. (2004, September). Impacts of the Olympic Games as mega-events. In *Proceedings of the Institution of Civil Engineers-Municipal Engineer* (Vol. 157, No. 3, pp. 209-220). Thomas Telford Ltd.

Mallon, B. (2001). Χειμερινοί Ολυμπιακοί Αγώνες. Στο Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων ΑΘΗΝΑ 2004 (Επιμ.), *Ολυμπιακοί Αγώνες: Αναφορές - Προσεγγίσεις* (pp. 217-253) Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα.

Maloutas, T., Sayas, J., & Souliotis, N. (2009). Intended and unintended consequences of the 2004 Olympic Games on the sociospatial structure of Athens. In *ISA-RC21 Sao Paulo conference. Inequality, inclusion and the sense of belonging* (pp. 23-25).

Mangan, J. A. (2008). Prologue: Guarantees of global goodwill: Post-Olympic legacies - too many limping white elephants?. *The International Journal of the History of Sport*, 25(14), 1869-1883.

McInch, A. (2018). [Review of the book *London 2012 and the Post-Olympics City: A Hollow Legacy?*, by Cohen, P. and Watt, P.] *Sport, Ethics and Philosophy* 1-3.

Millington, R., & Darnell, S. C. (2014). Constructing and contesting the Olympics online: The Internet, Rio 2016 and the politics of Brazilian development. *International Review for the Sociology of Sport*, 49(2), 190-210.

Nichols, G., Ralston, R., & Holmes, K. (2017). The 2012 Olympic Ambassadors and sustainable tourism legacy. *Journal of Sustainable Tourism*, 25(11), 1513-1528.

Olympic_Agenda_2020-20-20_Recommendations-ENG.pdf

Olympic Charter (2019).

Preuss, H. (2007). The conceptualisation and measurement of mega sport event legacies. *Journal of Sport & Tourism*, 12(3-4), 207-228.

Reis, A. C., de Sousa-Mast, F. R., & Gurgel, L. A. (2014). Rio 2016 and the sport participation legacies. *Leisure Studies*, 33(5), 437-453.

Samuel, S., & Stubbs, W. (2013). Green Olympics, green legacies? An exploration of the environmental legacies of the Olympic Games. *International Review for the Sociology of Sport*, 48(4), 485-504.

Sousa-Mast, F. R., Reis, A. C., Gurgel, L. A., & Duarte, A. F. P. (2013). Are cariocas getting ready for the Games? Sport participation and the Rio de Janeiro 2016 Olympic Games. *Managing Leisure*, 18(4), 331-335.

Thompson, C., Lewis, D. J., Greenhalgh, T., Smith, N. R., Fahy, A. E., & Cummins, S. (2015). "Everyone was looking at you smiling": East London residents' experiences of the 2012 Olympics and its legacy on the social determinants of health. *Health & Place*, 36, 18-24.

Ziakas, V., & Boukas, N. (2012). A neglected legacy: Examining the challenges and potential for sport tourism development in post-Olympic Athens. *International Journal of Event and Festival Management*, 3(3), 292-316.

"Sports Mega-Events, Legacies and Impacts". Mega Sporting Events: The Olympic Games Case, 2019. Σημειώσεις μαθήματος Ηθική στον Αθλητισμό και την Επιχειρηματικότητα (eclass.uop.gr).

Zaimi, A. (2012). *The Olympic Games of 2004 and their impact on Greece*. (Master's Thesis, University of Peloponnese, Faculty of Human Movement and Quality of Life Sciences, Department of Sports Organization and Management).

Διαδικτυακές πηγές

<https://www.olympic.org/the-ioc>

<https://www.olympic.org/olympic-games>

<https://www.olympic.org/olympic-legacy>

<https://www.olympic.org/the-ioc/celebrate-olympic-games>

<http://ioa.org.gr/h-klhponomia-ton-archeon-olybiakon-agonon/?lang=el>

<https://www.olympic.org/news/athens-2004-olympic-legacies-in-the-greek-capital>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/olympic-stadium>

<https://www.olympic.org/news/athens-infrastructure-boosted-by-olympic-games-2004>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/athens-2004-an-olympic-homecoming>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/olympic-velodrome>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/overview>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/hellinikon-complex>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/phaleron-sports-pavilion>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/a-boost-for-tourism>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/upgrading-public-transport>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/the-power-of-volunteers>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/education-programme>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/olympic-master-s-programme>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/care-for-the-environment>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/event-management-optimisation>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/athens-2004/the-olympic-academy>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/beijing-2008-showcasing-china>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/founding-of-the-beijing-olympic-development-association>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/overview>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/the-bird-s-nest>

<https://www.olympic.org/news/beijing-2008-legacy-dovetails-with-2022-winter-games-to-boost-sports-participation-in-china>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/china-tennis-boom>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/water-cube>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/wukesong-sports-centre>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/shunyi-olympic-rowing-canoeing-park>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/elite-sport-success>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/olympic-blue>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/promoting-renewable-energy>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/healthy-china>

<https://www.olympic.org/news/olympic-legacy/beijing-2008/transport-infrastructure-development>

<https://www.olympic.org/news/great-britain-enjoys-lasting-legacy-from-2012-olympic-games>

<https://www.olympic.org/news/london-2012-legacy-continues-to-be-felt-across-the-uk>

<https://www.olympic.org/news/london-still-reaping-games-legacies>

<https://www.olympic.org/news/london-2012-legacy-lives-on-in-grat-britain>

<https://www.olympic.org/news/london-s-olympic-park-opens-to-the-public>

<https://www.olympic.org/news/six-years-on-london-2012-is-still-delivering-a-positive-economic-legacy>

<https://www.olympic.org/news/three-years-on-rio-2016-venues-keep-the-olympic-spirit-alive>

<https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-the-legacy>

<https://www.olympic.org/news/olympic-games-rio-2016-social-legacy>

<https://www.olympic.org/news/rio-2016-athletes-forest-begins-to-take-root>